ROMULUS BĂRBULESCU

INSULELE DE AUR ŞI ARGINT

ROMULUS BĂRBULESCU

INSULELE DE AUR ŞI ARGINT

Copertă și ilustrații: JOHANN UNTCH

EDITURA TINERETULUI
1969

Cuprins

Partea întîi..................3
MOARTEA PLUTEŞTE PE APE..................3
I. AURUL ESTE ÎNTOTDEAUNA MAI GREU DECÎT SÎNGELE......4
II. DINCOLO DE PROMONTORIUL FURTUNILOR..................19
III. COMANDANTUL TASMAN..................28
IV. INSULELE DE AUR Şi ARGINT..................36
V. CELE ŞAPTE INSULE..................55
Partea a doua..................89
TERRA AUSTRALIS..................89
VI. SPRE SUD..................90
VII. ŢARA LUI VAN DIEMEN..................99
VII. GOLFUL UCIGAȘILOR..................110
IX. OCEANUL ÎNĂLŢA COLOANE..................124
X. HOŢUL DE COCOS..................144
XI. OM ŞI MARE..................162

Partea întîi
MOARTEA PLUTEŞTE PE APE

„Umbră, spune-mi mie,
Pe unde să fie
Acel Eldorado de mult visat?"

EDGAR ALLAN POE

ELDORADO

I. AURUL ESTE ÎNTOTDEAUNA MAI GREU DECÎT SÎNGELE

Primăvara anului 1590 întîrzia să se arate la Lisabona. Nopţile friguroase continuau să chinuie străjile turnurilor de pază, sau pe marinarii rămaşi de cart pe puntea corăbiilor ancorate în rada portului. Boreu – vînt nordic, aspru şi tăios – continua să şuiere, din cînd în cînd, printre palate, mănăstiri, sau forturile cetăţii, pustiind străzile de oamenii ce căutau adăposturi călduroase.

În ziua aceea, vîntul grăbit subţiase marama norilor străvezii. Peste oraş, peste colinele golaşe din împrejurimi plutea o lumină tulbure. Cavalerul ce înainta cu paşi rari pe una din străduţele înguste ale cartierului Alfama nu se prea sinchisea de cum arăta vremea. Oprindu-se din loc în loc, scormonind cu privirile cînd la dreapta, cînd la stînga, căuta parcă ceva. Negăsind pesemne ce-l interesa, coti pe o altă uliţă, îndreptîndu-se spre fortul d'Almada. Frigul îl pătrunsese totuşi. Ducea tot mai des mîna la gulerul ridicat al pelerinei, încercînd de fiecare dată să se convingă că e bine închis. În acelaşi timp, de cîte ori se apropia de dînsul cine ştie ce trecător, îşi ascundea chipul, trăgînd de borurile largi ale pălăriei catifelate. Doar vreun curios ar mai fi reuşit să-i zărească faţa prelungă, palidă, mohorîtă, ca şi barba scurtă, neagră.

Cine era acest bărbat înalt, cu umeri puternici? Ce căuta? După îmbrăcăminte n-ai fi putut spune că era străin de oraş. Cizme obişnuite din piele moale, cu vîrf de sabie

lungă, ieşită de sub pelerina castanie şi… atît!

Plecînd din Olanda, marinarul Cornelis de Houtman n-a ştiut că va ajunge la Lisabona. Cutreierase cîţiva ani pe diferite corăbii porturile din nordul Africei, din Spania şi Italia în căutarea norocului aducător de aur şi plăceri. Păţi, văzu şi află multe. Ajunse astfel mai degrabă aventurier, decît marinar.

Un singur lucru nu învăţă de Houtman: cum să se îmbogăţească! Avu atîta ghinion în afaceri, încît se lepădă de Dumnezeu, considerînd că mai lesne-i să cobori în infern.

Intră în contact cu oameni dubioşi, făcu contrabandă, negoţ cu sclavi, piraterie, spionaj pentru sinistrul arnăut Dali Mami din Alger… Scăpă, precum cămila prin urechile acului, de toate aceste blestemăţii în ziua cînd se hotărî să-şi scotocească buzunarele.

Nu mai avea nici măcar bănuţii cu care plecase din Olanda. Blestemîndu-şi soarta, părăsi puntea corăbiei şi trecu pe uscat. Consideră că la Lisabona afacerile puteau fi ceva mai stabile.

Ultima afacere cu mirodenii, terminată la Capul Bunei Speranţe, cînd corabia se scufundase, îi trîntise în spate numeroase datorii, imposibil de achitat. Perspectiva închisorii îl îngrozea. Încercase în repetate rînduri să fugă. Dar cum să treci graniţa cu copoii regelui pe urmele tale? Mai exista o speranţă: să-l poată convinge pe vreun căpitan de vas să-l ia clandestin la bord. Vremurile erau însă tare tulburi şi orice conflict diplomatic dădea naştere la tot soiul de complicaţii. Nu de mult făcuse o asemenea tentativă. Se dusese pe corabia lui Old Bill, care l-a trimis însă la plimbare. Şi doar Old Bill îi era prieten. La despărţire s-a îndurat să-l ajute, dîndu-i un inel cu safire. Valora o mie de taleri. Cine ştie de la cine-l avea! Şansele, deci, nu erau pierdute. Cu aurul acesta merita să-ncerce lovitura, cumpărîndu-i pe portărei şi poliţişti.

O păsuială de 20–30 de zile ar fi putut fi salvatoare. Îşi făcea el rost de banii necesari.

Singura piedică ivită în calea lui Cornelis de Houtman era de-a dreptul stupidă. Habar n-avea unde locuieşte Heymo Nahab.

Pe Heymo Nabab, maur la origine, i-l recomandase un bun amic: „E om de afaceri, cămătar iscusit. Te va ajuta, mai ales cînd e vorba să cîştige nişte bănuţi de aur. Îl ştie toată Lisabona. Locuieşte într-o casă galbenă, cu obloane de fier.“

Toată dimineaţa cotrobăi Houtman prin Alfama, adevărat labirint de străzi înguste şi sărăcăcioase. Întîlni o lume pestriţă, gălăgioasă şi foarte precaută cînd trebuia să dea informaţii. Locuinţe galbene cîte vrei. Casa lui Heymo, însă, parcă intrase în pămînt.

Cornelis de Houtman întrebă în stînga, întrebă în dreapta, dar toţi oamenii ridicau bănuitori din umeri. Ultima babă întîlnită, auzind despre cine e vorba, se sperie. Scuipă de cîteva ori într-o parte, agitîndu-şi braţul subţirel spre forturile vechi. Fostul marinar simţea cum îl ajung din urmă slujitorii regelui. Se apropia prînzul. O dată cu foamea şi oboseala, cumplita disperare îi măcina voinţa. Porni, totuşi, în direcţia arătată de bătrînă.

Cînd zări casa cămătarului, trînti cu năduf cel mai lung oftat din viaţa sa. Casa fusese construită în mijlocul unui maidan, acoperit acum cu tot felul de bălării şi gunoaie. Zidul ce înconjura locuinţa avea din loc în loc picioare solide, din piatră. Între ele zăceau înfipte nişte suliţe lungi, de fier. Poarta masivă, neagră, fără încrustaţii ornamentale, era uşor întredeschisă.

Cornelis de Houtman puse umărul cu nădejde, deschizînd-o larg. Balamalele ruginite scîrţîiră jalnic. Doi dulăi costelivi, treziţi din somn, mîrîiră, arătîndu-şi colţii. Marinarul nu le dădu atenţie. Păşi pe alee, îndreptîndu-se spre uşa din faţă. Apoi se răzgîndi.

Arborii bătrîni, din parc, nu aveau nimic impresionant. Nici havuzul în ruină şi nici statuile zvelte, căzute de pe socluri; şi totuşi, în acest univers izolat şi păgîn plutea un aer de nefirească tăcere. Numai casa pătrată ar fi scos din

minţi şi pe cel mai umil arhitect. La prima impresie, ai fi asemănat-o cu o moschee. Zidurile simple erau înconjurate cu prispa mozaicată, al cărei plafon se sprijinea direct pe coloanele netede şi subţiri. Bolta acoperişului rotund aducea cu jumătatea unei turle de biserică. Porticul intrării, ca şi ogivele ferestrelor, trădau stilul gotic. Pe orice uşă sau fereastră căzuse un oblon greu, din fier, pe care se aplicase binecunoscuta cruce catolică.

În sfîrşit, acest castel miniatural, de tip gotic, maur sau arab, zăcea prins de sus pînă jos în plasa nervurilor arămii ale iederei bătrîne, învăluindu-l în întregime.

Cornelis de Houtman auzise fel de fel de poveşti despre cămătari.

Făcîndu-şi curaj, înaintă pînă la cele patru trepte de la intrare. Le urcă, oprindu-se în faţa oblonului masiv. Ridică pumnul, pregătindu-se să lovească, deoarece nu exista ciocan, clanţă sau clopoţel. Oblonul, însă, dispăru pe negîndite. Uşa din spatele perdelei de fier era dată într-o parte. Mai făcu cîţiva paşi, încercînd să-şi obişnuiască ochii cu semiobscuritatea încăperii. Simţi un parfum de esenţă orientală, care-i gîdilă plăcut nările. Tresări, auzind lîngă el cum se mişcă ceva. Se răsuci. Văzu uşa închizîndu-se lin. Mai reuşi să zărească figura unui negru, zvelt şi înalt, înfăşurat într-o togă albă, vaporoasă. Fantoma mută se pierdu în întuneric. Fostul marinar, neliniştit, ciuli urechile. Linişte.

După puţin timp, din fundul încăperii apăru o lumină, înainta spre dînsul. Văzu mîna strînsă pe sfeşnicul argintiu, în care ardea lumînarea. Apoi ghici şi silueta omului scund, ascuns sub un caftan alb, împodobit cu mătase sîngerie. Acesta se opri la distanţă, cercetîndu-l o vreme în tăcere.

— Omule, deznădejdea ţi-a înăsprit inima şi chipul! Spiritul ţi-e întunecat, aidoma nopţii ce domneşte în tăcuta mea casă. Lasă-ţi trupul să se odihnească în acest primitor fotoliu şi fii binevenit în locuinţa lui Heymo Nahab!

Vocea blîndă, melodioasă, cînta o spaniolă curgătoare, aşa cum de Houtman nu mai auzise vreodată. Nu îndrăzni

să răspundă. Gazda aşeză sfeşnicul pe masa din cameră. Abia atunci observă marinarul cum arată Heymo, rămas lîngă flacăra firavă a lumînării. De sub tichia neagră, catifelată, i se revărsau pe umeri şi pe spate buclele părului alb. Figura prelungă, cu obraji netezi şi subţiri, trăda o fire cu intensă viaţă spirituală. Era complet ras. Pielea gălbuie, ca la vechile pergamente, lucea nefiresc. Bărbia voluntară, buze înguste, nas mic, subţire, fruntea boltită. Ochii limpezi, scrutători, emanau nu ştiu ce fascinante irizaţii diamantine. Avea în ţinută un aer solemn şi ascetic. Putea să fi numărat cincizeci de ani, după cum şi nouăzeci. Pe sub caftan se zărea spatele arcuit, cu umeri căzuţi şi înguşti.

— Nu crezi? *Nil admirari*[1]*,* nobile domn. Nu sînt nici monstru respingător şi nici duh ceresc. Ţi-o pot dovedi, permiţîndu-mi să-ţi ofer braţul pentru a te încuraja.

Ah! Ou cîtă eleganţă îşi conduse gazda neprevăzutul oaspete pînă la fotoliu, invitîndu-l cu gest rotund să se aşeze!

Cornelis de Houtman căzu greoi. Simţi nevoia să-şi întindă picioarele. Rezistă eroic tentaţiei de a-şi scoate cizma care-l strîngea. Îşi reveni încet, încet. Amintindu-şi că ştie să vorbească, aruncă pălăria pe masă şi, cu tonul cel mai dezinvolt, spuse:

— Mulţumesc, domnule! Surpriza plăcută, dar mai ales oboseala m-au pus în inferioritate. Primiţi, vă rog, respectuoasele mele scuze! Sînt obligat să vă anunţ că am fost trimis aici de preabunul şi preacredinciosul meu prieten, locotenent al Maiestăţii Sale, don Pedro de Alcala.

Gazda păru plăcut surprinsă. Zîmbi.

— Don Pedro de Alcala? Acel brav şi inteligent spaniol? Dar bine, ilustre cavalere, de ce nu mi-ai spus-o de la început? Umila mea casă îţi stă la dispoziţie. Deşi nu ştiu cum te numeşti, nici ce te aduce la mine, consider că o masă bună îţi va descreţi fruntea. Pelerina, te rog!

Bătu din palme, înainte ca olandezul să poată refuza.

---

1 Nil admirari: să nu te miri de nimic ! (în limba latină.) (na.)

Apăru un negru. Dădu nişte ordine într-o limbă străină. Sclavul dispăru ca o nălucă, luînd pălăria, pelerina şi sabia. Marinarul se ridică în picioare.

— Trebuie să vă cer iar scuze! Cornelis de Houtman e numele meu. Sînt olandez.

Îşi strînseră mîinile.

— Tinere, sînt încîntat că te cunosc. Ia loc! Nu te mira că eu nu stau. Bătrîneţea e ultimul prilej pe care-l avem de a ne minţi că mai sîntem în viaţă. Dar să lăsăm astea. Sînt gata să jur că eşti marinar.

Cornelis de Houtman îl privi bănuitor.

— Da, da. Culoarea feţei, un anume fel de a ţine mîinile, picioarele depărtate, ca şi cînd podeaua camerei s-ar clătina în furtună…

— Mă dau învins, rosti de Houtman, adulmecînd nişte mirosuri aţîţătoare care pluteau prin încăpere, Sînteţi prea înţelept pentru a încerca să mă ascund. De altfel, scopul vizitei…

— Nu, nu, îl întrerupse cămătarul. Înainte de toate, la masă!

Într-adevăr, între timp masa fusese aşezată. În farfuriile aurite se perindară fel de fel de bucate pescăreşti, fripturi de pasăre şi legume. Pentru oaspetele înfometat, Heymo desfundă o sticlă de vin vechi şi aspru de Montilla – vin spaniol. Ca desert, acelaşi negru servi portocale.

Între timp, sala în care se aflau se lumina tot mai mult. Sfeşnice mari, cu lumînări înalte, apărură prin colţuri.

Ciudata gazdă mîncase puţin. Nu scosese un cuvînt tot timpul mesei. Urmărise cu atenţie purtarea tînărului musafir.

Houtman mîncase pe săturate, fără să scoată o vorbă.

Se ridică la sfîrşit în picioare, închinîndu-se adînc:

— Vă stau la dispoziţie! începu Cornelis de Houtman. Observă la interlocutor o mică tresărire. Am un inel, continuă dînsul, scoţîndu-l din buzunar. Luaţi-l şi învredniciţi-vă să-mi daţi o mie de taleri! Atît valorează.

Îi întinse cămătarului podoaba, după care se lăsă pe

speteaza fotoliului, încrucişîndu-şi braţele la piept.

Heymo luă bijuteria. N-o privi. O aşeză pe colţul mesei grele, de stejar.

— Dacă nu primesc pe inel o mie de taleri, continuă de Houtman, peste cîteva ceasuri voi fi arestat pentru datorii neachitate.

— Ha! Ha! Ha! izbucni în rîs cămătarul. Ai cinci sute de taleri, şi sări din fotoliul său.

— Fără să-l priviţi măcar? căscă ochii de Houtman.

— Fără! Eşti mai bogat decît credeam.

Cornelis de Houtman avea impresia că ceva nu-i în regulă.

— Aş dori să-mi pipăi şi eu bogăţiile, spuse el uimit.

— Vino să-ţi arăt averea! trecu la altceva năstruşnicul cămătar.

Lumînările aprinse la prînz erau pe sfîrşite. Se stingeau sfîrîind, una după alta. Sala începu să se întunece.

— Vino şi priveşte cu atenţie aceste „sarcofage”! îl îndemnă din nou Heymo. Stai să-ţi aduc o lumînare!

Cornelis de Houtman trase semnalul de alarmă, dar, nepricepînd unde vrea să ajungă gazda, îi satisfăcu dorinţa. Apropiindu-se, însă, de primul dulap, clipi nedumerit. Rafturile negre, de abanos, erau etajate pînă sub plafon. Pe fiecare raft fuseseră aruncate, într-o dezordine aparentă, tot felul de obiecte, străine omului de rînd. Se aplecă deasupra lor. Încercă să le descifreze formele. Grăbită, gazda sosi cu un nou sfeşnic. Sub ochii marinarului apăru atunci o lume neobişnuită, fantastică în varietatea ei. Mici statuete din lemn, piatră, argilă, aur, bronz sau aramă rînjeau, plîngeau sau dansau, încremenite în stranii mişcări. Printre pietre colorate şi sticle, bucăţi de lance, măşti, potcoave, harpoane, frînghii şi peruci, instrumente astronomice, lei verzi, papirusuri, maimuţe cît pumnul, hărţi, monede, cămile roşii, nuci de cocos, icoane, şerpi subţirei împăiaţi, pipe şi narghilele, elefanţi albi, instrumente de navigaţie, busole şi colţi de peşti, cupe şi vase de aur umplute cu mirodenii, pumnale curbate,

ascuţite, strîmbe sau roase de rugină, scăfîrlii omeneşti micşorate nu se ştie cum, pergamente, cruci, o mumie de copil, copite de capră, smaragde şi rubine, perle sidefii, papuci, fluturi, lilieci, ierburi, capete de ancore, mîini şi urechi uscate de negri sau indieni, cărămizi scrijelite cu semne bizare, zdrenţe de haine, figurine japoneze, chinezeşti, borcane, pagode orientale, corăbii lilipute, cioplite din fildeş şi abanos, scoici, desene străvechi, praf de puşcă, un nas de negru tăiat cu inel, cu tot, păpuşi de ceară... Şi multe alte obiecte, despre care marinarul n-ar fi putut spune ce sînt şi la ce folosesc. Erau acolo frînturi din zbaterea îndelungată şi neînţeleasă a existenţei umane, din universul clocotitor al naturii, descoperit sau presupus că există pe tărîmuri încă ascunse şi tainice.

— Şi toate... astea îmi... aparţin? bîigui Cornelis de Houtman, după ce înconjurase uriaşa sală.

— *Nil sapientiae odiosius ascuine nimio!* trînti ironic Heymo, pomenindu-l pe Seneca. Vreau să spun, nimic mai nesuferit înţelepciunii decît despicarea firului în patru.

Şi cum sărmanul oaspete abordase pe chip cea mai sinceră dezamăgire, continuă:

— Tinere, căile Domnului sînt întortochiate şi greu de descifrat! Ca să ajung la bogăţii, eu am jefuit o parte din aurul adus la Lisabona de mulţi semeni de-ai noştri. Nu mi-a fost greu să înţeleg că aurul acesta era stropit cu sînge omenesc. Unde este aur, sîngele curge din belşug. De aceea regii şi negustorii stau liniştiţi în palate. Au cumpărat cu aur oamenii care-i apără şi care ucid pentru ei, aducînd aur, aur, aur... Căci aurul este întotdeauna mai greu decît sîngele...

Cornelis de Houtman înlemni. Dispreţul lui Heymo se revărsa calm din privirile-i strălucitoare, tăioase. Siguranţa celui din faţa sa, limpezimea gîndirii, surda revoltă ce căuta s-o ascundă îi impunea respect. Dar şi teamă.

— Inteligenţa m-a sfătuit să adun aceste curiozităţi. Omenirea se va interesa cîndva de munca şi talentele oricărui muritor, fie el negru, alb, galben sau roşu. Aurul

meu zace aici. Nimeni nu va îndrăzni, acum, să creadă că modesta mea colecţie valorează cît tot sîngele curs în cruzimile cuceritorilor noştri.

— Excelenţă, iertaţi-mă că vă întrerup! Ţin să vă aduc aminte că sînt un biet păcătos de marinar. Nu mă pricep să filozofez. Timpul trece, soarele apune şi libertatea mi-e în pericol. Vă rog să-mi spuneţi…

— Bine. Am înţeles! schimbă tonul Heymo. Vei pricepe că n-am vorbit în zadar. Aşază-te!

Houtman se conformă, contrariat. Cămătarul pluti pînă la colecţia din dreapta, luă un glob pămîntesc şi reveni lîngă marinar. Puse sfeşnicul pe masă, trase un fotoliu şi privi sfredelitor în ochii tînărului:

— Eşti olandez?

— Mă jur!

— Te cred. Altfel ţi-aş fi dat mia de taleri. Inelul ăsta nu valorează decît cinci sute.

— Şi ce-mi daţi în schimb?

— Cîţiva ani de puşcărie, bogăţiile insulelor cu mirodenii şi nemurirea! Soarta te-a trimis pe pămîntul Portugaliei.

Olandezul crezu că-şi pierde minţile. Duse mîna la pumnalul de sub haină.

— Îţi baţi joc de mine?! strigă el disperat.

— Moartea mea te-ar transforma puţin mai tîrziu, cavalere, în praf şi pulbere. În nimic! Pe cînd aşa, viitorul îţi va pomeni măcar în treacăt numele. Vreau să fiu sincer pentru prima oară cu cineva. Primeşte-mi, te rog, povaţa. Crede-mă!

Cornelis de Houtman căzu pradă curiozităţii. În fond, n-avea de ales. Neputînd smulge bani cămătarului, va trebui să-şi înfrunte destinul. Învins, marinarul privi la Heymo cu amărăciune.

— Domnule, nu mă mai chinui! şopti el deznădăjduit. Nu ştiu dacă eşti nebun, vrăjitor sau geniu. Dar dacă mă minţi, mă voi întoarce să-ţi cer socoteală…

Spre stupefacţia sa, cămătarul se ridică grav, înclinîndu-se adînc:

— Îţi mulţumesc, nobile domn! Respect înţelepciunea. Clipa aceasta este o uriaşă victorie împotriva destinului! Se aşeză, luînd de pe masă globul pămîntesc. Continuă: Ceea ce vezi e o copie făcută după globul construit de Martin Beheim, geograf german, originar din Nürenberg. Din anul 1481 a locuit la Lisabona. Observi că Pămîntul e rotund. Ne-a dovedit-o Magellan şi Sir Francis Drake. Nu ne interesează exactitatea pămînturilor descoperite şi nici absenţa celor ce vor mai fi. Important pentru noi este să constatăm că există mult mai multă apă decît *terra ferma* – pămînt ferm. Apa i-a înspăimîntat mereu pe oameni. Atît prin necuprinsul ei, cît şi din cauza unor legende îngrozitoare, create pretutindeni de ignoranţa umană. Balauri şi monştri, furtuni diabolice, cataclisme imposibil de descris îi aşteptau pe îndrăzneţii corăbieri, care ar fi cutezat să se avînte în larg. Ptolemeu ne băga în sperieţi, spunînd că navele ce vor merge spre Sud vor lua foc, iar oamenii vor arde de vii… Sahara era numită „Ţara Diavolului”, fiind sterpă, pustie şi plină de cratere vulcanice. E adevărat că oamenii găseau cîteodată, pe ţărmuri, urme de copaci ciudaţi, aduşi de furtuni, sau nuci de cocos, sau peşti nemaiîntîlniţi, dar nimeni nu cutezase să se avînte în larg, să le caute originea. Poveştile oribile alimentau cu prisosinţă lipsa de cunoaştere. Teama tortura spiritele. Peste mări şi oceane se aşternu întunericul neştiinţei. Fascinanta şi îngrozitoarea întindere de apă a planetei se numi atunci „Mare Tenebrarum”, adică „Marea întunecimilor”. Spiritul scormonitor al omului nu se dă bătut însă. Curiozitatea este dublată de setea de cunoaştere. După secole, micile corăbii pornesc tot mai jos, pe coasta vestică a Africii. Este descoperit Capul Non, adică „Nu mai departe”. Ei bine, aproape un secol nimeni n-a cutezat să-l depăşească. Iată-l aici, în nord-vestul Saharei! Toate au însă un sfîrşit. În 1434, Gil Eanes ocoleşte Capul Non. Văzîndu-se că s-a întors teafăr, mai trec doisprezece ani şi alte cîteva mile sînt cucerite pînă la capul Bojador. Apoi tot atîţia ani pentru a fi atins Capul Verde. Ptolemeu fusese

prins cu minciuna. Vraja s-a topit ca fumul. Teama a fost învinsă. Calea spre acele Islas de la especeria – Insulele mirodeniilor – este deschisă portughezilor. Prea puţini bănuiau că, de pe urma mirodeniilor, biata noastră ţărişoară va deveni cel mai întins imperiu al lumii.

Heymo făcu o pauză. Sorbi gînditor din sucul de portocale. Cornelis de Houtman, deşi marinar, nu se dăduse în vînt după istoria descoperirilor geografice. Însă acum asculta din ce în ce mai atent.

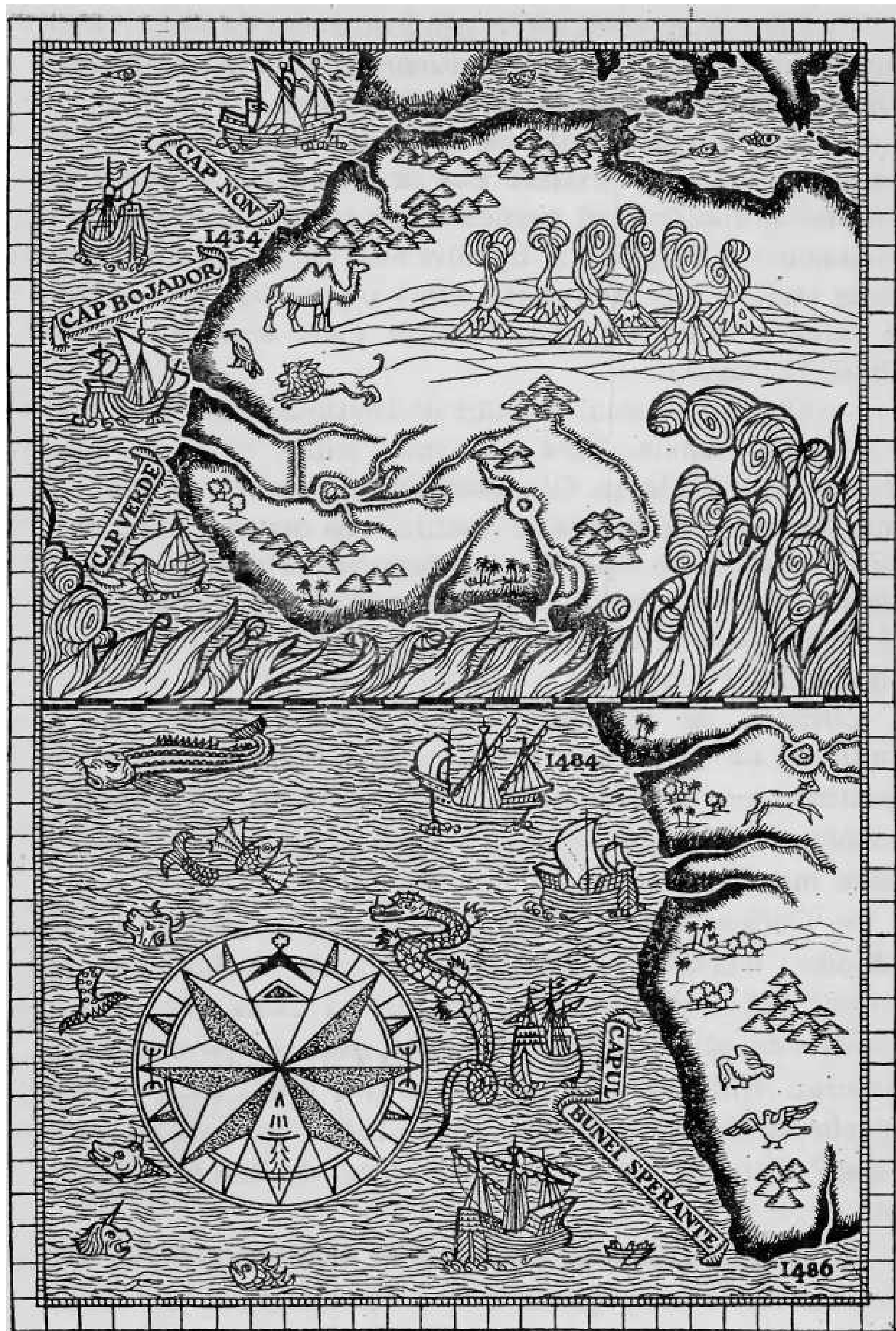
— În 1484, continuă gazda, Diego Cam trece ecuatorul, debarcînd la gura Congoului. Peste doi ani, Bartolomeo Diaz cercetează extremitatea sudică a Africii, descoperă Capul Bunei Speranţe şi pătrunde în Oceanul Indian. Primul drum spre Indii îl va face Vasco de Gama în anul 1497. Portugaliei şi Spaniei nu i-au trebuit, însă, multă vreme să ajungă stăpîne în Oceanul Indian, să supună Malacca şi puzderia de insule cu mirodenii din Indonezia. Registrele de loguri[2] ale piloţilor, însemnările căpitanilor, hărţile şi portolanele[3] sînt păstrate cu străşnicie în Tresoreria Lisabonei. La 13 noiembrie 1504, regele Manuel a interzis, sub pedeapsa cu moartea, să se dea lămuriri asupra „navigaţiei dincolo de fluviul Congo, pentru ca străinii să nu poată trage foloase de pe urma descoperirilor Portugaliei”, cum se scria în edict. Deşi au trecut de atunci 86 de ani, străinii n-au reuşit să ne smulgă taina. Şi ce n-ar da Anglia, Franţa sau Olanda – da, domnule – Olanda, patria unde ne-am născut, pentru a afla drumul precis către Indii!

— Pînă acum acest secret n-a fost trădat de nici un marinar? întrebă Cornelis de Houtman, pricepînd într-o străfulgerare unde vrea să ajungă iscusitul arab.

---

2 Registrelede loguri: registrele în care se treceau coordonatele geografice ale pămînturilor descoperite (n.a.).

3 Portolanele: documentele de bord ce descriau ţările văzute sau cercetate de corăbieri (n.a.).

CAP NON
1434
CAP BOJADOR
CAP VERDE
1484
CAPUL
BUNEI SPERANTE
1486

N

u sîntem în măsură să ştim. Bănuiesc totuşi că asemenea cazuri au existat. Dar ce folos? Cîţi căpitani de corabie ar îndrăzni să pornească pe un asemenea drum? Galioanele Portugaliei şi Spaniei stau de strajă. Orice corabie străină este controlată. Dacă nu se supune, se duce la fund cu ajutorul tunurilor. Cu toate acestea… m-am gîndit la Olanda…

— Olanda, domnule?! sări de Houtman, uimit.

— Da, Olanda. Ţara asta mică luptă cu curaj. Şi-a cîştigat independenţa. Olandezii au experienţă pe mare şi sînt duşmanii de moarte ai Spaniei, cea care i-a ţinut sub călcîi atîta vreme. Spania a îngenuncheat Portugalia. După părinţi sînt olandez. Îi urăsc pe spanioli. Prin tine vreau să schimb soarta Olandei şi să grăbesc sfîrşitul imperiului spaniol. Primeşti?

Cornelis de Houtman holbă ochii la bătrîn, dar el continua să zîmbească liniştit. „Auzi! Eu, Cornelis de Houtman, marinar cu punga goală, să lupt din închisoare împotriva imperiului spaniol! Să ridic pe culmile gloriei biata mea ţărişoară…“

— Curios… cum poate cîteodată un singur om să schimbe mersul istoriei! şopti Heymo. Închipuieşte-ţi, tinere! Mîine dimineaţă te vei afla la închisoare. Închisoarea este plină de foşti marinari, jalnice epave umane, disperaţi vîntură-lume. Printre ei sînt mulţi care cunosc tainele navigaţiei, drumul spre Indii exact… Ai priceput? Nu va trebui decît să-i tragi de limbă. Vei afla tot…

— Vreau să ştiu cînd voi părăsi închisoarea! Cui voi vinde „tainele” descoperite? Cum voi ajunge să pun mîna pe bogăţiile din Insulele cu mirodenii? întrebă marinarul, simţind că e pe cale să devină un personaj important.

— Nimic mai simplu! Peste doi, trei ani, don Pedro de Alcala, bunul dumitale prieten, va fi avansat alcaide pe întreaga fortăreaţă Sao Jorge. Aurul meu e capabil să facă minuni. Între timp, vei culege informaţiile. Cu bunăvoinţa lui, preţioasa ta persoană va da de ştire la Amsterdam că eşti în măsură, ca bun olandez, să aduci la cunoştinţa

guvernului nişte informaţii referitoare la calea spre Indii. Aflîndu-te însă la închisoare, ar fi mult mai bine ca, mai întîi, să fii răscumpărat pe 20 000 de dubloni de aur. Don Pedro va fi mulţumit, crezînd că ajutorul său ţi-a uşurat recîştigarea libertăţii. Nici nu trebuie să ştie altceva. Bazîndu-mă pe calcule precise, Olanda va trimite imediat banii. Întors acasă, vei cere patru corăbii. Te vor numi comandant. N-au ce face. Tu eşti singurul care cunoşti drumul. Te vei îndrepta spre Indii, de unde, încărcat cu mirodenii, vei reveni în ţară. Succesul tău va încuraja Olanda, care va porni lupta împotriva Spaniei şi Portugaliei, cucerindu-i insulele cu mirodenii. Ţi-am dat aceste precizări, ca să fii convins că numele lui Cornelis de Houtman va intra în istorie! Ce ţi-am promis, se va înfăptui!

Ros de aprige îndoieli, olandezul îşi privi viitorul în faţă. Îl avea la îndemînă aici, la cîţiva paşi. Heymo nici nu clipi.

— Mă supun ţie, omule necunoscut! Nimic nu mă mai poate, întoarce, şopti Cornelis de Houtman, avînd senzaţia că soarta l-a părăsit pentru totdeauna.

— Ţine punga asta! În ea sînt 500 de taleri. Nu uita! Aurul este întotdeauna mai greu decît sîngele. Acum mergi liniştit şi te predă autorităţilor!

Cornelis de Houtman nu va şti niciodată cum a ajuns pe străzile Lisabonei. Punga grea, din buzunar, îl obliga să creadă că totul fusese aievea, că nu-şi pierduse minţile. Aerul rece îi răcori fruntea, liniştindu-i gîndurile. Se îndreptă hotărît spre casa unde ştia că-l aşteaptă oamenii regelui. Din loc în loc privea lacom în jurul său. Trăia ultimele clipe de libertate. Bezna nopţii îl înghiţi ea pe o umbră…

Numai Heymo sta nemişcat, privind gînditor la sfeşnicul în care lumînarea ardea pe sfîrşite. Tîrziu, în întuneric, şoapta deznădăjduită a bătrînului zbură ca o pasăre, lovindu-se de pereţi:

— Lama sabahtani?[4]

---

4 Lama sabahtani: Doamne, de ce m-ai părăsit ? (În ebraica veche.)

II. DINCOLO DE PROMONTORIUL FURTUNILOR

— Cor… nelis de Ho… ut… man, întrebă, silabisind morocănos paznicul, vîrîndu-şi nasul în registru.

— Da, Cornelis de Houtman, repetă bărbatul, în care n-ai mai fi recunoscut pe marinarul de altădată.

Neras, cu părul vîlvoi, zgribulit, cu hainele grosolane de lînă, semăna acum cu oricare ocnaş din închisoare. Era totuşi calm, poate prea calm pentru cei zece ani la cît fusese condamnat. Privi cu ochi strălucitori la mogîldeaţa din faţa lui, curios.

— Ia zi, băiete, cum stai cu păcatele? hîrîi paznicul înţepîndu-l cu nişte priviri animalice.

Zărindu-i mutra, pe de Houtman era cît pe ce să-l pufnească rîsul. Nu atîta din pricina chipului său de maimuţă, cît din cauza nasului vînăt şi unsuros, ce părea sprijinit drept pe mustaţa gigantică, aruncată într-o parte şi alta.

— Banii sînt păcatele noastre! răspunse condamnatul.

— Hi, hi, hi! pufni maimuţa, împrăştiind o duhoare acră de vin prost şi usturoi. Banii!... Şi cîte pungi ţi-au trebuit?

— Multe! Dar n-am avut noroc să le găsesc.

— Oho! se miră deodată celălalt. Zece ani? Să te ia naiba, mincinosule! Ai desfăcut vreo burtă, sau ai scurtat vreo căpăţînă? La ce-ţi trebuiau atîţia bani?

— Să-mi cumpăr o corabie.

— Ei, aşa mai merge! Aici o să găseşti cîte vrei. La alegere! Sînt vreo douăzeci eşuate printre ziduri! Ţi-a pus Dumnezeu mîna în barbă!

Cornelis de Houtman pricepu că-şi bate joc de el. Aruncă într-o doară:

— Marinari?

— Ha, ha, ha! Marinari… zici? Piraţi! Diavoli cu chip de om, deşche bătrîne! Suflete vîndute diavolului! Păduchioşi,

care strîng de gît şi omoară fără vorbe. Scursura tuturor porturilor din Spania şi Portugalia. Foşti lupi de mare, cu dinţii ascuţiţi de foame şi mizerii, dornici măcar de o zi de libertate. Ăştia au cutreierat mările lumii! S-au întors mai săraci decît mine! Mă pricep la oameni. Să fiu trăsnit de Dumnezeu dacă nu mi-e frică! De-aia nu te-am trimis la toţi dracii! Eşti cam… ăăăă!… cam nobil! Cum ai făcut de-ai nimerit în iadul ăsta? Regele se interesează mereu cîţi mor pe zi…

— Nu ştiu! Am fost trimis.

— He, heee! Că nenorocit te-a făcut maică-ta! Nu e copil din Lisabona să nu ştie că de aici nu mai ieşi viu! Te-o fi blestemat careva!

Noul pretendent la moarte zîmbi, bine dispus:

— Vedem noi, bătrîne! Zici că sînt numai marinari? Cu ăştia mă am ca fraţii!

Maimuţa căscă ochii de dihor, deschise gura a uimire, se ridică de pe scaun şi urlă:

— Dracu' să te ia, tîlharule! Ţi-ai bătut joc de-un bătrîn!

Sări de la masă, zdrăngăni cheile prinse la brîu şi, ca un păianjen, se duse drept la poarta înaltă, zăbrelită în fier. O deschise la repezeală, luă felinarul de pe masă şi mîrîi:

— Vino!

Pe coridorul îngust, de piatră, sufla un aer rece, umed, rău mirositor. Din loc în loc, apa picura din tavan. Cotiră de cîteva ori. În cele din urmă, moşul mai deschise o uşă, coborî nişte trepte şi-i zise:

— Mergi înainte! Dacă mai ai timp să-l zăreşti pe unul chior, care-o să-ţi bage felinarul între ochi, să ştii c-ai ajuns! Şi în şoaptă: Domnule, mi s-a dat punga asta! Ia-o! Eu am cinci taleri la afacere! Vezi cum te baţi! Mîine dimineaţă n-avem călugăr pentru înmormîntare!…

Plecă. Cornelis de Houtman rămase năuc, cu punga în mînă. Umbra lui Heymo o simţi pe-aproape. Vîrî punga în sîn. Îşi schimbă atitudinea, devenind fricos şi speriat. Apoi păşi mai departe pe coridor. Venea de undeva o lumină prăpădită. Nu făcu nici douăzeci de paşi. În faţă îi apăru o

sală largă, cu patru uşi la dreapta şi patru la stînga. În mijlocul sălii, la o masă, dormea cu capul pe braţe un puşcăriaş zdrenţăros. Lîngă el, felinarul.

Noul venit tuşi discret, privind curios, cu coada ochiului, în jurul său.

— Te-a tras alizeul de nord, neicuţă? cîrîi cineva din spate. Nu ştii că atunci cînd intri de cart trebuie să scuipi la prora, raţă de uscat?

Lovit după ceafă, de Houtman căzu în genunchi. Uşile se deschiseră ca prin farmec. Umbre hidoase pătrunseră liniştite în sală. Lîngă el apăru cel ce vorbise. Era un lungan negricios, cu faţa brăzdată de urmele unor tăieturi adînci.

— De ce mă loveşti din pupa, caracatiţă? răbufni Cornelis de Houtman, înţelegînd că rolul de fricos nu prea i-ar aduce foloase.

Se făcu tăcere. Lunganul păşi solemn spre noul venit. Şi cum acesta se ridicase în picioare, îi trinti un scuipat între ochi.

— Nu ridica brigantina, ţîncule, că te prinde dimineaţa cu sufletul pe cafasul[5] catargului mare!...

Nu-şi termină bine cuvintele. Pumnul lui Cornelis de Houtman lovi necruţător. Hahalera amuţi, rostogolindu-se la pămînt. Fostul marinar sări pe masă.

— Laşilor! Nici spurcatul de Dali Mami din Alger nu s-a purtat aşa! Am răpit negri în Congo, am furat şi ucis în Italia şi Spania! M-am bătut cu blestemaţii din San Lucar... Însă nicăieri n-am văzut aşa cîini puturoşi! Nu credeţi? Cine are un cuţit?

Apărură douăzeci. Îndrăzneala biruise din prima clipă. Cornelis de Houtman alese pumnalul cel mai uşor, întrebîndu-se uimit de unde au cuţite.

— Hei, tu, ăla roşcovan!

— E Jack... marocanul, bombăni cineva.

— Aşază-te lîngă uşă! Cu spatele lipit de ea. Aşa!

---

5 Cafas : crucea de sub vîrful catargului, unde de obicei stă marinarul de veghe (n.a.).

Jack privi la noul lor camarad, privi şi la ceilalţi. Fostul marinar ochi scurt. Un gest fulgerător cu mîna şi pumnalul se înfipse în lemn chiar sub urechea lui Jack.

Se născu o rumoare indescriptibilă.

— Linişte! strigă Cornelis de Houtman. Care e cel mai zdravăn dintre voi?

— Pînă acum, eu am fost, tună din mulţime un uriaş tuciuriu, îmbrăcat în nişte şalvari soioşi.

— Foarte bine, spuse fostul marinar, sărind de pe masă. Ai în punga mea doi ducaţi de aur dacă reuşeşti să mă pui la pămînt în luptă dreaptă.

Hohotele de rîs care urmară nu erau adresate lui Cornelis de Houtman, mult mai pirpiriu decît namila capabilă să ridice tunuri. Aluzia cu punga li se părea caraghioasă. Cine naiba mai văzuse puşcăriaş cu bani?

— Nu numesc eu, Momuk, dacă nu dau la tine de piatră, spuse cu voce cavernoasă uriaşul, crezînd că-şi bate joc de el.

— Vrem să vedem punga! strigară alţii, prăpădindu-se de rîs.

— O veţi vedea, spuse simplu de Houtman. Ei? Începem?

Puşcăriaşii se dădură în lături. Cei doi bărbaţi se încleştară într-o luptă ce părea de la început în favoarea lui Momuk.

Însă, după cîteva minute, Momuk zăcea la pămînt, nevenindu-i să creadă. Puşcăriaşii începură să-şi facă cruce.

— Nu te supăra, Momuk! vorbi calm olandezul. Eşti puternic! M-a învăţat cineva nişte figuri aduse din Indii. Na! Ţine doi ducaţi de aur.

Scoase punga, luă monedele şi i le întinse. Momuk se ridică, privi la bani, apoi la învingător:

— Ia ţie banii! Momuk prima dată învins! Tu mie eşti frate!

Îl strînse pe Cornelis în braţe, pînă îi dădură lacrimile.

— În ce iad te-ai născut, domnule? interveni un bărbat,

care pînă atunci nu spusese nimic.

— În Olanda, căpitane! În Olanda, pe care sper s-o văd curînd, dacă oasele mele vor rezista în mijlocul dracilor ăstora!

Alte hohote cutremurară închisoarea.

— Şi punga aia prin ce minuni ţi-a rămas în sîn? Nu ţi-e frică de noi? continuă acelaşi bărbat.

— Să fiu pîrjolit de viu dacă n-o s-o bem împreună! Cunosc nişte farmece îngrozitoare cînd am punga plină!

Heymo putea dormi liniştit. Cornelis de Houtman cîştigase partida. Soarta îi surîdea din plin.

Cînd apăru paznicul, dimineaţa, nu-şi crezu ochilor. „Fiarele sălbatice“ aruncate între ziduri îşi goleau sufletele gură la gură, scoţînd din tainice ascunzişuri nişte fărîme uitate de omenie.

Olandezul îl zări. Trăgîndu-l deoparte, îi şopti ceva la ureche.

— Hopla! tresări el. Cu punga asta ne îmbătăm tot anul! Numai să nu afle alcaidele. Mă spînzură! Hi, hi! chicoti maimuţa. Cunosc eu nişte căi secrete, pe unde vinul ajunge cu bine pînă la voi!

Peste două zile, alcaidele primea un raport ciudat. În închisoare, puşcăriaşii se îmbătaseră cu… apă!

După cîteva luni, Cornelis de Houtman punea stăpînire pe sufletele acestor desperados. Neuitînd o clipă scopul final, începu să-i tragă de limbă pe marinari. Şi unde se dezleagă limbile mai repede decît la închisoare? În cel mai scurt timp află suficiente date despre căile ce duceau în Indiile răsăritene. Majoritatea marinarilor străbătuseră aceste drumuri. La sfîrşitul anului, comparînd informaţie cu informaţie, descifră aproape cu exactitate ruta urmată de corăbiile spaniole şi portugheze. Ajunsese să vadă *por vista de ojos* – cu ochii lui – oceanele şi pămînturile descrise pe larg de puşcăriaşi. Îşi imagina tot mai des chiar prima sa călătorie la bordul unei corăbii olandeze…

Va coborî spre sudul continentului African departe de coastă. Ocolind insula Sf. Elena pe la răsărit, se va apropia

de *Cabo tormentoso* – Promontoriul furtunilor – sau Capul Bunei Speranţe cum i se mai spunea. Dincolo de „Promontoriul furtunilor” va trebui să facă plinul de apă şi alimente. Dar nu va urma calea străbătută de Vasco de Gama în 1498, cale rămasă sfîntă pentru urmaşi, ci în loc să se îndrepte spre nord pentru a ajunge la Mombassa sau Malindi, va înconjura insula Madagascar. După ce-şi va asigura de la băştinaşi cele necesare drumului, cu pînzele umflate va porni către Arabia. O escală era însă obligatorie. Cea mai ispititoare ar fi fost Mogadiscio, sau una mai la nord. De acolo, îndreptîndu-se direct spre Calicut, în sudul Indiei, scurta din drum. Coasta Indiei fiind prea periculoasă, va atinge ţărmurile insulei Ceylon, urmînd apoi calea spre sud-est pînă la Jawa, Borneo, Moluce. Sau – de ce nu? — va porni din Africa direct spre Jawa. Va încărca mirodenii şi se va întoarce în patrie. Va dovedi astfel că informaţiile culese la închisoare erau adevărate, iar Olanda n-avea decît să-şi continue comerţul în dauna vestiţilor ei duşmani, Spania şi Portugalia…

După trei ani, Cornelis de Houtman reuşea să trimită guvernului Olandez prima sa epistolă. Solicita patriei răscumpărarea din temniţă. În schimbul eliberării, va destăinui secretele navigaţiei spre Indiile de răsărit. Don Pe- dro de Alcala îi uşură mult aceste legături, considerîndu-se dator pînă la moarte olandezului.

Scrisoarea trimisă de Cornelis de Houtman avu în patrie un frumos răsunet. Negustorii care formau „Societatea ţărilor îndepărtate” hotărîră să-l răscumpere pe aventurier.

Evenimentul s-a petrecut în 1594, an destul de nefavorabil olandezilor. Filip al II-lea, regele Spaniei şi Portugaliei, supărîndu-se din cauza comerţului ilicit practicat de olandezi, confiscă la Lisabona peste cincizeci de corăbii. E drept că navele făceau comerţ sub pavilion străin, dar prea multe pierderi aveau spaniolii şi portughezii din cauza „rebelilor şi ereticilor”.

După cum se vede, Cornelis de Houtman avusese de două ori noroc. Pentru că a fost crezut, iar în al doilea rînd c-a reuşit să plece din închisoare înainte de tragica hotărîre a regelui, care semăna c-un fel de declaraţie de război. Nimeni nu bănuia unde vor ajunge olandezii, transformaţi acum în cei mai redutabili duşmani, pe mări şi oceane, ai imperiului spaniol.

În 1595 au părăsit Olanda patru corăbii, aflate sub comanda lui de Houtman. După 17 luni, corăbiile ajungeau în Sumatra, iar de acolo în Jawa. Cornelis de Houtman cumpără mirodenii şi alte mărfuri de valoare. În 1598, Houtman se întorsese acasă.

Aşa a fost subminat monopolul portughez asupra comerţului cu Indiile de est. Olanda stabili relaţii comerciale directe cu băştinaşii din Malaia. Cornelis de Houtman dovedi astfel că, în afară de insulele Moluce, în „India insulară” mai existau şi alte pămînturi ce meritau atenţie. „Aventurierul” găsise şi alt drum spre fabuloasele insule cu mirodenii. O demonstra cu prisosinţă în anul 1600, cînd în fruntea celor opt corăbii, porni de la Capul Bunei Speranţe direct spre Jawa. Debarcă pe insula Mauriciu, izgonind de acolo garnizoana portugheză. A fost primul dintre navigatorii olandezi care şi-au dat seama de importanţa acestei insule, escală în linie dreaptă de la Capul Bunei Speranţe spre Jawa. Ajunse chiar şi în insulele Moluce, de unde cumpără mirodenii pe preţuri de nimic.

La întoarcere a fost ucis şi aruncat fără milă în apele oceanului Indian…

Expediţiile lui Cornelis de Houtman au pentru Olanda urmări considerabile. Spaniolii şi portughezii nu mai sînt stăpînii mărilor. Expansiunea colonială, începută de Cornelis de Houtman, va continua, transformîndu-se într-o luptă pe viaţă şi pe moarte.

Ce se întîmpla în timpul acesta în Olanda?

Posibilitatea comerţului cu mirodenii i-a înflăcărat pe negustorii olandezi. Companiile comerciale apar, la începutul secolului XVII, ca ciupercile. În 1601 au fost trimise în Indiile de est 84 de corăbii. Flota era uriaşă pentru acele timpuri. Începe o concurenţă acerbă între comercianţi. Preţurile mirodeniilor cresc de două-trei ori în Indonezia şi scad aproape la jumătate în Europa. Situaţia din Europa era determinată şi de cantităţile uriaşe de mirodenii aruncate pe piaţă de către olandezi, din care cauză mulţi negustori dau faliment.

În 1602, Statele generale, reunite în guvernul republicii federative a Provinciilor unite – Olanda – hotărăsc formarea unei puternice corporaţii: Compania Olandeză a Indiilor de Est. Timp de 21 de ani, această companie va avea drept de comerţ cu toate ţările Asiei, inclusiv Japonia şi China. Companiile comerciale urmăresc să cucerească monopolul mondial în comerţul cu mirodenii. De aceea, olandezii depun eforturi extraordinare pentru întărirea poziţiilor lor în Indonezia.

Prin 1613—1614, olandezii aveau în marea Indiilor 27 de nave de război, agenţii comerciale şi nave de comerţ, care le asigurau monopolul. În acelaşi timp, tot ei descoperă importanţa strategică a Jawei şi însemnătatea politică şi economică ce o avea aceasta în sistemul colonial de acolo.

Jawa trebuia transformată în principala bază colonială. Inima comerţului din această insulă era cetatea Bantan. Cu vremea, oraşul deveni insalubru. Amiralul olandez Jan Koen se gîndi atunci să ridice o altă capitală a insulei. Aşa că prin 1619 începu să se construiască aproape de satul indigen Jacatra un nou oraş. El fu numit Batavia, avînd o infinitate de canale, alimentate de rîul Tji-Livong. Din această cauză oraşul s-a transformat în Veneţia Extremului Orient.

După cum va constata mai tîrziu Cook, canalele pline cu mîl au dus la distrugerea oraşului prin declanşarea de epidemii nemiloase. Nici Cook, însă, n-a ştiut că oraşul Batavia va rezista timpului. Azi el se numeşte Djakarta.

Batavia devenea astfel capitala coloniilor olandeze. Iar cînd aici a fost numit guvernator Anton Van Diemen, acesta a început să organizeze, sub conducerea unor mari talente în ale navigaţiei, expediţii pentru descoperirea de noi pămînturi şi strîngerea de date geografice. Expediţiile nu urmăreau numai scopuri comerciale, ci aveau şi unele sarcini ştiinţifice, trebuind să completeze hărţile din acea parte a lumii.

Printre cei mai străluciţi navigatori descoperiţi de Van Diemen se va afla şi marinarul Abel Janszoon Tasman.

III. COMANDANTUL TASMAN

Marangozul Brügg încercă pentru a treia oară să iasă de sub punte. Se căţără, clătinîndu-se, pe scara îngustă a tambuchiului[6] ajunse cu bine la uşă, dar, cînd s-o deschidă, vasul se înclină puternic la babord, aruncîndu-l jos, pe scîndurile culoarului. Se ridică iar în picioare.

— Ori furtuna, ori băutura! A treia posibilitate nu există! Dar cum naiba a reuşit Abel să ajungă pe punte? Că era tot aşa de beat ca şi mine… Hai! Vira, bătrîne! Că prinzi rugină ca o ancoră uitată la fund!

După acest monolog, mormăit într-o barbă roşie de mai mare frumuseţea, marinarul băut porni brusc înainte şi ieşi pe punte cu uşă, cu tot. Căzu cît era de lung. Începu să rîdă, strigînd:

— Abel! Hei, comandante Abel…

Strigătul i se pierdu în furtună. Straiurile întinse, gata să plesnească, şuierau amarnic în vînt. Marea Nordului hăuia, gemea, răscolită de vijelia iscată din senin spre dimineaţă. Brügg auzi un val lovind parapetul, i se păru că arborele trinchet[7] trosneşte cam tare şi deschise din nou gura, încercînd să spună ceva. Valul mătură puntea în goană, îl prinse şi-l rostogoli pînă în cealaltă balustradă. Instinctiv prinse o bucată de lemn în braţe. Tocmai atunci o mînă de fier îl smulse din pericol şi vocea lui Abel domină furtuna:

— Eşti nebun, Brügg? De ce n-ai rămas sub punte?

— Cum… să rămîn sub… hîc! Nu mi-ai spus cum o… cheamă pe… soţia ta… zău! Abel… nu ştiu cum îi spune…

— Ha, ha, ha! rîse cel cu numele de Abel, un bărbat înalt, blond, pe care uniforma de ofiţer sta mulată. Aşa prieten mai zic şi eu! Află că-i zice Jannetjie. Aşteaptă, sărăcuţa, de şase ani să mă întorc.

---

6 Tambuchi : deschizătură prin care se poate coborî sub punte, acoperită cu un capac, sau cu un fel de gheretă (n.a.).

7 Arborele trinchet: catargul de la prova (n.a.).

— Şase… ani? Ai chinuit-o rău de…

— Taci! şuieră, brusc înfuriat. Dacă mai scoţi o vorbă, te arunc în mare, dobitocule!

Dar fie că Brügg aţipise, fie că-şi cunoştea prea bine prietenul, că tăcu. Simţi cum este ridicat de pe punte, apoi se rostogoli pe aceeaşi scară pe care urcase. „Abel este fără milă“, mai reuşi să gîndească Brügg, înainte de a primi, în cădere, o straşnică lovitură la cap. Îşi pierdu cunoştinţa.

Afară, pe punte, celălalt îşi căută o vreme echilibrul, căci corabia se clătina mereu, zgîlţîită de ruliu şi de tangaj, îşi îndesă tricornul uniformei pe cap, străbătu din cîteva salturi puntea şi îmbrăţişă cabestanul[8] din prova, cel care ridică ancora. Privi cu luare-aminte la trincă [9], rotunjită de vînt, gata, gata să plesnească. „Ar trebui strînsă cu două-trei terţarole[10]“, gîndi el critic. Dar gîndul îi pieri ca prin farmec şi, vesel, îşi înălţă trupul puternic. Valurile se spărgeau cu zgomot asurzitor sub bompres[11], îl împresurau cu milioane de stropi pulverizaţi. El nu simţea nimic. Apoi începu să rîdă. Hohotele lui înfruntau furtuna, domolind-o parcă. Cerul începuse să se lumineze departe, spre răsărit. Într-acolo căuta cu privirile Abel Tasman. Căuta ceva drag, ceva lăsat în urmă cu durere. Trecuseră de atunci şase ani. Plecase simplu marinar şi acum se întorcea ofiţer. E drept că aici era subaltern, dar altfel nu s-ar fi putut întoarce în ţară. Oare îl mai aşteaptă? Va reuşi s-o recunoască? Dar ea pe dînsul? Şi deodată toate gîndurile zburară care-ncotro.

La orizont apăruse o insulă. O vedea bine, nu se înşela…

---

8 Cabesten: un fel de vinci, folosit odiniioară la ridicatul ancorei, alcătuit dintr-un pivot vertical şi învîrtit de cîţiva oameni cu ajutorul unor pîrghii (n.a.).

9 Trincă : vela triunghiulară, care se ridică în faţa catargului la prova (n.a.).

10 Terţarole : unităţi de măsură, cu ajutorul cărora se calculează cu cîţi zeci de centimetri se vor strînge velele pe timp de furtună (n.a.).

11 Bompres : mic catarg orizontal sau uşor oblic, fixat la prova unui vas (n.a.).

— Uraaa! urlă Abel. E Texel! Să fiu înghiţit de toţi rechinii dacă nu e Texel!

Nimeni nu-l asculta. Era furtună. Toţi mateloţii stăteau ascunşi prin locuri ferite. Doar timonierul bătrîn, strîngînd în mîini roata cîrmei, îl zări cum îşi agită braţele.

— Bietul Abel! Nu mai are răbdare, gîndi el, atent să înfrunte cum trebuie vîntul iute din Marea Nordului.

Apoi Abel tăcu împietrit. Privea ca un halucinat insula aflată încă departe. Pe obrajii arşi de soare şi vînt i se rostogoleau cu zgîrcenie şi fericire lacrimi fierbinţi.

Era în anul 1637, pe la sfîrşitul lunei august. Vasul amiral „Banda” acostă pe insula olandeză Texel, după-amiază.

— De ce mă priveşti ca pe-o fantomă, Jannetjie? întrebă Abel cu dojană, întins pe patul de lîngă fereastră. Nu-ţi vine să crezi? Eu sînt! Marinarul Abel Janszoon Tasman… întors acasă, fericit că te regăseşte. Uite, ca o clipă au trecut trei zile, Jannetjie! Nu m-ai uitat, mă iubeşti încă… O ştiu, o simt! Ţi-aduci aminte? În cămăruţa asta săracă din Amsterdam, în Terketelsteeg, cel mai umil cartier, am început să ne iubim.

— Taci, taci, te rog, Abel! şopti tînăra femeie cu chip palid, ce sta în picioare lîngă pat. Nu-mi vine să cred! În fiecare dimineaţă trebuie să-mi spun că nu visez. Te-ai întors! În sfîrşit, te-ai întors… Nici n-am îndrăznit să te întreb… De unde ai toate bogăţiile astea?

— De unde?! Din Indiile de est, din China, Japonia, Ceylon. Sîntem bogaţi! Am devenit „skipper”, comandant al unei corăbii de 280 de tone! E un vas de viteză! „Mocha“… Dar să lăsăm corabia! Fata… mai trăieşte? Nu mi-ai spus încă unde este…

— Nu te alarma! surîse trist femeia. Am îngrijit-o ca pe propriul meu copil. S-a făcut mare şi am dat-o la un pension, lîngă Rotterdam. Ne vom duce s-o vedem! E sănătoasă şi învaţă bine.

— Mulţumesc, mulţumesc, Jannetjie! şopti el. Sări din pat şi îngenunche lîngă Jannetjie. Eşti bună, bună cum nu-i

alta pe pămînt.

— Abel, te rog, nu vreau să te văd aşa!

Îl ridică şi se strînse la pieptul lui, ameţită de ceea ce simţea. Abel îi mîngîie mult timp părul blond ca paiul, apoi se smulse din reverie şi se repezi la masă.

— În sacii ăştia mici am adus mirodenii. Vom lua bani buni de la proştii care se dau în vînt după aşa ceva. Cu ce agonisim şi cu perlele vom cumpăra o casă pentru fată.

— Numai pentru fată?! Nu… nu rămîi cu noi?

— Nu! Vei veni tu… cu mine!

— În Indii?! Cu tine? Şi unde o să stau?

— La Batavia! Am acolo o casă ca-n poveşti. E construită numai din bambus. I-am promis lui Quast că mă întorc după 10–15 luni. Plecăm într-o mare aventură. Să căutăm „Insulele de aur şi argint”.

— Întotdeauna ai dorit să faci fapte ieşite din comun! Ai visat mereu să fii marinar. Ciudat mai eşti, Abel! Şi ştiu atît de puţin despre tine…

— Jannetjie, nu fi supărată că ştii atît de puţine lucruri despre mine. Nu asta-i important. Cel mai valoros om nu face doi bani pînă nu ajunge să arate ce poate. Eu n-am ajuns încă acolo! Dar voi visa în fiecare zi că numele lui Tasman trebuie să însemne…

— Nu, nu, termină! Te rog, Abel! Cine ştie ce te mai aşteaptă! Vreau să ţii la mine mult, mult, ca să nu te pot uita niciodată! Niciodată!

În aceeaşi noapte, spre dimineaţă, Jannetjie se trezi neliniştită din somn. Visase că Abel dispăruse iar de acasă, lăsîndu-i o scrisoare, prin care o anunţa că pleacă din nou… „Aşa m-am născut! Să cutreier, cu mîna pe cîrma corăbiei, mările şi oceanele. Cerul mi-e prieten. Şi păsările, şi peştii. “

Cînd i-a spus toate astea? A! Da! Acum şi-a adus aminte. Cînd a plecat pentru prima oară, la cîteva luni după ce s-au căsătorit… Doamne, parcă ieri s-au petrecut toate! Iar acum, doarme adînc lîngă ea, cu un zîmbet ciudat pe faţa cu trăsături aspre, cu pielea bătucită de soare şi vînt.

Jannetjie se întoarse cu grijă spre Abel. Da! Abel era un bărbat puternic. Ce-i plăcuse mai întîi la el? Ochii strălucitori, albaştri, umerii largi, mersul uşor legănat, braţele de luptător? Nu, nu! Numai fetiţele se îndrăgostesc de aşa ceva. Fusese atît de sărac! Nu i-a spus niciodată cu ce şi-a cîştigat existenţa pînă atunci, cînd a cunoscut-o. Şi doar avea 28 sau 29 de ani. Dar cît de frumos ştia să vorbească! Şi cu ce pasiune îi povestea aproape seară de seară despre Magellan, sau Columb, sau... Erau mulţi marinari care colindaseră lumea. Îi ştia pe toţi. Ştia toate secretele vînturilor de pe tot globul. Cunoştea cum se construieşte o corabie, cîte pînze are, cum se merge în furtună, sau cum se acostează. Îi mai amintise şi de nişte aparate de orientare. Şi visa, visa întotdeauna să ajungă un mare navigator.

Poate de aceea se îndrăgostise de dînsul. Poate din cauza acelui clocot neobosit de idei, sentimente şi iluzii îl cuibărise lîngă viaţa ei temătoare de depărtări, de necunoscut. Şi-a închipuit mereu un cămin paşnic, cu copii, cînd Abel se va întoarce ca o pasăre primăvara, după ce-a colindat mările şi oceanele. Aşa, cu visul ăsta naiv, l-a aşteptat an de an să se întoarcă la dînsa. Şi s-a întors. Iar acum îi este teamă că pleacă. I-a şi spus-o. După numai cîteva zile. O va lua cu el undeva, departe... Pe Jannetjie simţi c-o podideşte plînsul. Îşi lipi obrazul de palma lui aspră, aruncată pe perna mare şi albă. O frică neînţeleasă îi zbuciuma inima. „Încotro vom porni, Abel?“ ar fi vrut să-l întrebe atunci, pe loc. Dar nu găsi putere s-o facă. Îl lăsă să doarmă în linişte. Se ridică, privindu-i pieptul drag, ivit de sub cămaşa de noapte, desfăcută la gît. „Cine eşti tu, Abel Janszoon Tasman? Cine?” şopti tînăra femeie, chinuită de îndoieli. Adormi, înainte să găsească vreun răspuns, strîngîndu-se ghem lîngă trupul lui puternic.

Biata Jannetjie, nu ştia că, secole mai tîrziu, aceeaşi întrebare şi-o vor pune şi istoricii, şi cei ce-ar fi vrut să afle ceva din viaţa navigatorului Abel Janszoon Tasman. Puţine lucruri s-au aflat despre viaţa lui pînă în acel sfîrşit de

august, din anul 1637. Dar chiar aşa puţine cum sînt, merită să le cunoaştem şi noi. Din respect pentru îndelungata luptă a cunoaşterii, din admiraţie pentru curajoşii înaintaşi, care s-au străduit să lase urme ale trecerii lor pe Pămînt.

Groningen este cea mai nordică provincie a Olandei. O cîmpie joasă, străbătută de coline domoale, cu ţărm capricios, asaltat mereu de apele mării din nord. Acest ţinut face parte din vechea Friesland, regiune locuită din timpuri străvechi de nişte oameni diferiţi de locuitorii adevăraţi ai Olandei. Ei s-au numit frieslandesi şi nimeni n-ar fi putut spune de unde s-au aciuat pe acolo. Înalţi, cu părul galben, cu ochi albaştri şi viguroşi la trup, frieslandesii păreau mai degrabă descendenţii vreunui grup de vikingi sau saxoni. Iubeau marea, fiind marinari dibaci, curajoşi, sau pescari neîntrecuţi. Într-unul din satele din Groningen, pe nume Luytjegast, s-a născut, în 1603, Abel Janszoon Tasman.

Despre familia lui n-au existat informaţii. Este de presupus că starea lui socială era umilă. Cît despre numele său de familie, sînt şi azi controverse, deoarece, în districtul Luytjegast, numele de familii au fost necunoscute pînă la începutul secolului al XV-lea. Fiul adăuga la numele său de botez, numele de botez al tatălui. Astfel, Abel, fiul lui Jans, devine Janszoon. Prin acest simplu nume, Tasman este denumit adesea şi în vechile certificate. De asemenea, un nume de familie, era însoţit, deseori, după o poreclă, derivată de la unele particularităţi strict individuale, sau de la o ocupaţie, un semn, sau o corabie. S-a presupus ori că Abel Jansz, ori tatăl său au luat numele de Tasman, sau Taschman, de la un vapor sau navă numită „Tasch“[12] şi care, probabil, a aparţinut familiei.

Despre viaţa din tinereţe a lui Abel nu se ştie nimic. Se

12 Tasch: taşcă, salbă sau plasă – în vechea limbă olandeză.În arhivele Hoorn există un document care relatează despre un vas numit „Tasch”, al cărui comandant era Cornelis Geritszoon Taschmann (n.a.).

presupune că tradiţii familiale l-au îndemnat să se aventureze pe mare, înflăcărat fiind şi de asaltul întreprins asupra mărilor şi oceanelor. Marii descoperitori ai vremii sale deveniseră icoane vii în sufletele atîtor marinari din întreaga Europă.

Spirit impetuos, energia sa fizică şi morală, descoperită ulterior în faptele sale, ne obligă să bănuim că viaţa lui de adolescent, sau de mai tîrziu, a fost o bătălie permanentă pentru existenţă, indiferent ce ocazii a avut.

În această vreme, cel puţin zece ani s-a pregătit temeinic pentru profesia pe care o va îndrăgi cu pasiune şi dăruire: aceea de navigator.

S-a căsătorit tînăr. Prima lui soţie, Claesjie Heyndricks, a murit, lăsîndu-i o singură fiică. Ca văduv, informaţii sigure ni-l arată că trăia la Amsterdam în cel mai sărăcăcios cartier: Terketelsteeg. Aici, la 27 decembrie 1631, s-a căsătorit a doua oară cu Jannetjie Tjiaers. Cam în acelaşi timp a făcut primul său drum spre mările din est, angajat de Compania Olandeză a Indiilor de est. Toate acestea sînt cunoscute dintr-o corespondenţă particulară. Vechile arhive coloniale ne-au pus la dispoziţie două declaraţii semnate de Tasman în anul 1634. Prin ele aflăm despre rapida sa avansare, de la simplu marinar, la aceea de patron de corabie. Şi astea în răstimp de numai doi ani.

În luna mai, 1634, era ofiţer pe vasul „Weesp“, care făcea negoţ din Batavia şi Jawa, pînă la Amboyna şi Moluce. În iulie, guvernatorul din Amboyna l-a numit „skipper“ – termen din acele vremuri, care însemna comandant sau căpitan al iachtului „Mocha“, o caravelă între 100 şi 200 de tone.

În anul 1635, „comandantul Abel” se află în fruntea unei flote de vase mici, făcînd comerţ.

Peste un an doreşte să-şi vadă ţara şi soţia. Aşa a revenit la sfîrşitul lunei august în Olanda. Dar numai pentru cîteva luni. Căci după cîteva luni, într-o după-amiază calmă de toamnă, Tasman dădu buzna în casă, fluturînd deasupra capului o hîrtie.

— Jannetjie! Unde eşti? strigă el fericit.

— Aici... nu mă vezi? Şi ce strigi aşa, sălbaticule? Ce s-a mai întîmplat?

— Compania şi-a pus semnătura! Priveşte ce scrie! „Abel Janszoon Tasman este numit comandant al vasului de viteză «Engel» pe timp de zece ani!“ Pricepi, iubito? Zece ani!

— Şi... plecăm? şopti Jannetjie.

— Da! Plecăm anul viitor...

— Doamne, cum îmi bate inima, Abel! Şi unde ne vom opri?

— La Batavia! Ţi-am spus doar... Dar pînă atunci să cumpărăm casă şi s-o lăsăm pe fată în mîini bune. Iată! Avem aici cam 2 500 scuzi de aur... Sus! Nu-ţi mai face rugăciuni! Pămîntul este atît de mare şi frumos, încît merită să-l colindăm ca să-l cunoaştem. Ştim foarte puţine despre el. Mările şi oceanele ne vor ajuta să-l pipăim cum trebuie...

— Taci! Taci, Abel! Mi-e frică! Batavia e departe?

— În cîteva luni ajungem, dacă nu vom face între timp şi puţine navete cu mirodenii sau alte mărfuri.

— Sfînta Fecioară să ne ajute! murmură Jannetjie, făcîndu-şi cruce. Tînăra începu să plîngă în tăcere.

Toamna trecea calmă prin Amsterdam, îngălbenind grădinile. Apoi toamna plecă şi veni iarna. Dar trecu repede şi ea. La 15 aprilie 1638, vasul de viteză „Engel“ părăsi insula Texel. A ajuns la Batavia tocmai în anul următor, la data de 11 octombrie.

Comandantul Abel debarcă o dată cu soţia lui, tînăra Jannetjie.

Cine ar fi bănuit că Abel Janszoon Tasman va ajunge unul dintre cei mai dibaci navigatori ai lumii? Căci destul de repede soarta îl va arunca în prima lui aventură, în care se va juca luni de zile cu moartea. Va învinge oare?

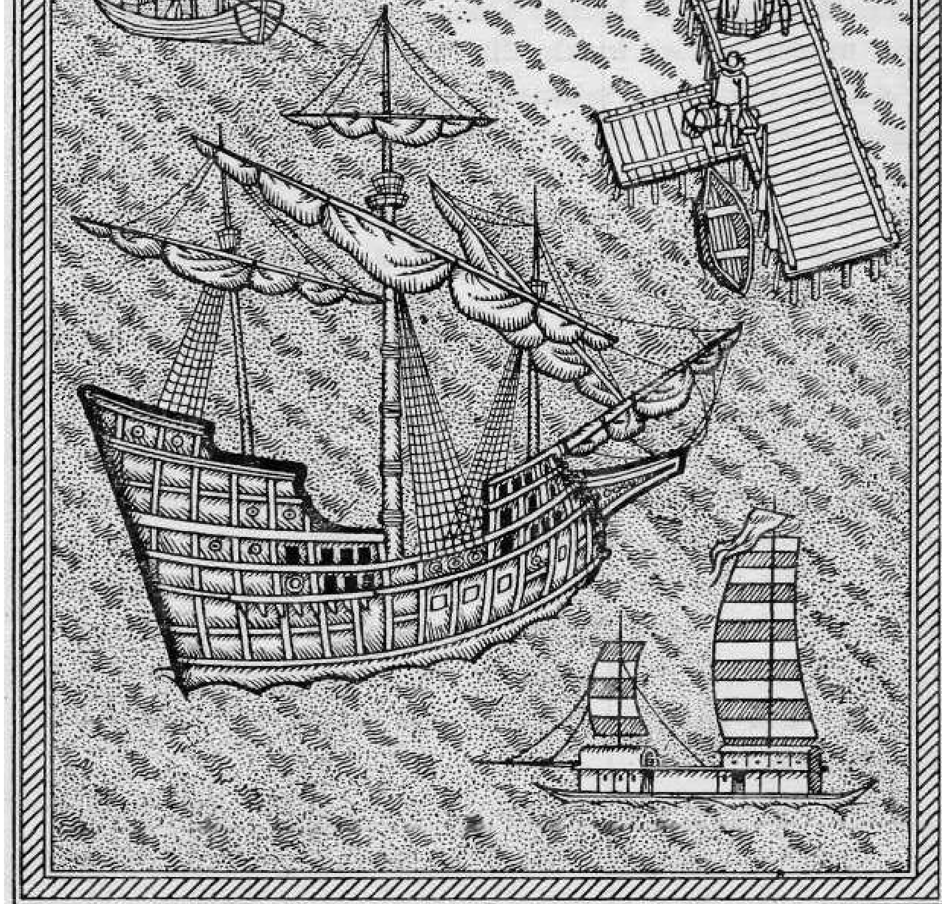
IV. INSULELE DE AUR ŞI ARGINT

Abel Janszoon Tasman debarcă la Batavia destul de posomorît. Buna lui Jannetjie nu rezistase drumului pe mare. Fie din cauza alimentaţiei, fie din alte pricini, Jannetjie devenise tot mai palidă şi mai slăbită. Abel a încurajat-o cît a putut, spunîndu-i că, odată ajunşi la Batavia, viaţa ei se va schimba. Îşi dădea seama că minte, dar nu putea proceda altfel. Oraşul, din cauza aşezării sale în apropierea unei mlaştini, era un adevărat blestem pentru orice european. Din o sută de soldaţi sau marinari rareori rezistau jumătate, şi asta după numai un an de şedere la Batavia. Mortalitatea depăşea cu mult procentul din alte colonii. Dezinteria, însoţită de febra tifoidă, făcea ravagii cel mai des. Tasman fusese conştient de aceste pericole. Dar cum s-o lase pe Jannetjie în Olanda, cînd noul său contract l-ar fi ţinut departe de casă zece ani? Trebuia să apeleze oricum la guvernatuorul Anton Van Diemen, pentru a-i cere o nouă locuinţă undeva, la 35-40 mile mai la sud de Batavia, în munţii Bleuwen. Acolo, aerul fiind mai curat, sub îngrijire medicală, Jannetjie ar fi fost salvată. Cît despre el, va trebui să se întîlnească urgent cu Mattis Quast, pentru a porni în căutarea misterioaselor insule din răsăritul Japoniei.

Aceste nefericite întîmplări din viaţa lui Tasman întregeau lungul şir de sacrificii făcute de europenii care cuceriseră Indiile de est. Pentru a completa tabloul acelei lumi în care se vor desfăşura faptele povestirii noastre, să ne oprim puţin chiar asupra oraşului Batavia…

e
e
e
n
n
n
e
n
e

Mattis Quast dispăruse însă fără urmă. Strania sa dispariţie nu-l alarmă pe Tasman, fiind obişnuit cu manierele bunului său prieten. Nu avu altceva de făcut decît să aştepte. De obicei, tainicele escapade ale bravului comandant nu durau mai mult de trei-patru zile.

Dar, cine era Mattis Quast?

Îşi făcuse apariţia în Indiile de est ca simplu marinar, cu mulţi ani în urmă. Excelent timonier pe un vas de comerţ, a atras atenţia autorităţilor, care l-au avansat pînă la gradul de comandant de corabie. După origine părea să fie olandez, deşi foarte mulţi îi atribuiau şi o maternitate jawaneză din cauza părului său creţ şi negru. Ca orice marinar, bătut de soare şi vînt, avea chipul închis la culoare, dar nasul mic, ochii uşori migdalaţi, şi buzele senzuale îi trădau acea parte ereditară cu care, între noi fie zis, se mîndrea.

Potrivit de statură, viguros şi tenace, ştia de minune să se impuie în orice situaţie. Învăţase de-a lungul anilor cîteva limbi străine şi numeroase dialecte locale. Aspru pînă la cruzime, perseverent şi orgolios, Quast îşi urmărea cu fanatism ţelurile. Unul fusese deja atins: ajunsese comandant de navă. Mai rămînea altul: să se îmbogăţească.

Şi iată că acest prilej i se oferi din plin, sub forma unei fantastice legende japoneze.

Aici este cazul să amintim că Olanda obţinuse monopolul total asupra comerţului cu Japonia. Comerţul se făcea prin portul Nagasaki. Agenţii Companiei Olandeze trăiau aproape ca nişte deţinuţi pe o insulă artificială, de dimensiuni reduse, din golful Nagasaki. Insuliţa se numea Desima. Comerţul e comerţ, dar, pe lîngă afaceri, olandezii se mai ocupau şi cu strîngerea de informaţii despre Japonia şi despre mările din Extremul Orient. După asemenea informaţii se dădeau în vînt şi marinarii englezi care navigau pe acolo. Atît olandezii, cît şi englezii trăseseră cu urechea, auzind de la portughezii laici şi de la nişte iezuiţi care vizitaseră China şi Japonia, că la răsărit de principala insulă japoneză Nipon, sau Nihom (Honşiu), s-ar afla insule bogate în aur şi argint. Preţioasa informaţie ajunsese pînă la Quast printr-un comerciant japonez, pe nume Enoki, stabilit la Batavia. Enoki îi datora viaţa, deoarece îl scăpase cu obraz curat dintr-o afacere murdară, soldată cu moartea mai multor băştinaşi.

Mattis Quast şi-a dat seama totuşi că Enoki păstra unele rezerve, obligîndu-l să creadă că nu-şi putea trăda ţara în care se născuse. Fiind şi budist, Enoki era dominat de superstiţii şi dogme. Mattis consideră, din tact, că e mai bine să nu insiste, dar îşi luă toate măsurile să nu i-o ia altul înainte.

Îi propuse lui Van Diemen, în urma unui raport amănunţit, să organizeze o expediţie. El îşi va alege oamenii, urmînd ca guvernatorul să-i dea corabia necesară. Van Diemen aprobă expediţia, iar vasul de viteză „Engel”,

sosit din Olanda sub comanda lui Tasman, urma să fie şi corabia desemnată pentru aceste cercetări.

Ca pilot al expediţiei, Quast se gîndise să fie Tasman. Făcuseră împreună cîteva drumuri pînă în China şi Japonia şi Quast se convinsese de înalta lui măiestrie. Deşi ulterior fusese numit „skipper“, în cazul de faţă Tasman nu avea nimic împotrivă dacă mergea sub comanda lui Mattis.

Încă înainte de a pleca în Olanda se întîlniseră amîndoi într-o ceainărie chinezească, chiar în port. Tasman nu aflase nimic despre intenţiile bunului său prieten. Quast comandase două siropuri de portocale la masa din grădină, unde se aşezaseră.

— Am auzit că pleci! spuse precaut Quast.

— Da, răspunse, gînditor, Tasman. Vreau s-o aduc aici pe Jannetjie.

— Cum crezi! replică scurt brunetul Mattis.

— De ce m-ai chemat? atacă, Tasman brusc, subiectul. Plec peste două săptămîni. Aveai timp să-ţi iei rămas bun.

— Ai un miros de copoi, bombăni Quast. Uite ce e! Organizez o expediţie în Marea Japoniei. Vrei să vii cu mine? Ca pilot.

— Expediţie? De jaf, sau o simplă plimbare?

— Lasă gluma! Da, sau nu?

— Ticălosule! îi replică, zîmbind, Tasman. Ce-ai mai descoperit?

— O poveste cu nişte insule bogate în aur şi argint.

Abel Tasman ciuli urechile, îl privi neîncrezător pe Mattis, sorbi din băutură şi zîmbi iar, cu aerul unui om greu de convins.

— O poveste? Ai rămas la vîrsta basmelor! Cu ceva mai serios nu încerci să mă convingi?

— Nu prea mă pricep ia asemenea istorii, dragă Abel, mărturisi Mattis, scărpinîndu-şi aprig barba neagră. Pe scurt, iată despre ce e vorba!

Îi povesti ce auzise de la Enoki. Drept răspuns, Tasman izbucni în rîs. După ce se potoli, privi la interlocutor cu milă. Ştia că asta îl înfurie pe Mattis, dar trebuia să-i dea o lecţie.

Prea uşor credea în tot felul de năzbîtii. Numai cu doi ani în urmă era cît pe ce să-l tîrîie într-o afacere asemănătoare, care se dovedise apoi o poveste bună de adormit copiii.

— Dragul meu, încă de pe vremea lui Marco Polo, singura informaţie despre japonezi s-a rezumat la un cuvînt ciudat pentru noi: „zipangu". În tratatele europene de geografie, necunoscîmdu-se nimic despre aceşti niponi, multă vreme n-a figurat decît această expresie, care însemna ceva aproximativ şi egal cu zero. Abia cînd misionarii creştini au pătruns acolo au încercat să afle informaţii privitoare la graniţele Chinei şi a vecinilor săi apropiaţi. Iezuitul Martini prezintă, în atlasul Chinei, silueta vagă a Coreei şi foarte puţine lucruri care se refereau la insula Niponă, sau Hondo, cît şi la insulele meridionale. Abia în 1565, Frejus, tot misionar, raportează, insistînd asupra acelui Yeso, care este un pămînt de mari dimensiuni, locuit de ainoşi. Confunda, se pare, pe japonezi cu o altă rasă de oameni, situaţi între galbeni şi negri. Sînt sigur că nici japonezii nu cunoşteau pe atunci cea mai nordică insulă din arhipelag. Misterioasele tale insule erau cunoscute ca legendă şi în China şi în toate mările Extremului Orient. Ele purtau numele de „Insulele de aur ale lui Platon". Pricepi? Şi Platon a auzit de poveste!… Ceea ce mă miră, e altceva, jawanezule! Nu ştii că în 1635 Guillaume Verstegen a înaintat lui Van Diemen un raport, prin care căuta să demonstreze că aceste insule se află în jur de 37°30' nord în mijlocul oceanului şi la cîteva sute de mile depărtare în estul Japoniei?

— Nu mă interesează ce-a scris Verstegen! ripostă prost dispus Quast. Van Diemen mă trimite pe mine să le caut. Vrei, sau nu să mă însoţeşti? Îţi pun în mînă cîrma corăbiei!

Tasman nu răspunse. Contrar firilor impetuoase, obişnuia să se gîndească temeinic înainte de a lua o hotărîre. Îi plăcea să analizeze în amănunt orice problemă.

— Pînă plec, îţi voi da răspunsul, spuse el. Dar cred că mult mai sănătos ar fi să-l tragi de limbă pe Enoki. Sînt sigur că informaţiile lui ne-ar fi preţioase. Cu bine!

Se ridică şi dus a fost.

Quast nu l-a mai văzut decît în ziua plecării lui.

— S-a făcut! zise Tasman. Nu uita, pînă mă întorc, de Enoki.

Şi tocmai în zilele cînd Abel Janszoon Tasman revenise din Olanda, Mattis Quast a fost chemat de Enoki pentru a-i spune secretul despre „Insulele de aur şi argint“.

Ploua aprig. Micile canale ce străbăteau Batavia deveniseră insuficiente pentru apa ce curgea din munţi şi de sus. Din loc în loc, se făcuseră adevărate lacuri de inundaţie, care îngreuiau circulaţia. Lipsa pavajului transforma orice stradă într-un smîrc puturos, în care te afundai ades pînă la genunchi. Dinspre junglele din jurul oraşului se tîrau peste capitala Jawei trenţe de vapori albi. Parcă norii se coborîseră peste case şi oameni. N-aveai decît să întinzi mîna, ca să aduci lîngă tine norii de pe cer.

Înotînd prin noroi şi ape, Mattis Quast suduia la fiecare pas. Blestematul de Enoki îi spusese că-l aşteaptă acasă la Sikomura, un bătrîn şi ciudat japonez, care-i era rudă. După spusele lui Enoki, Sikomura cunoştea din moşi-sttămoşi secretul „Insulelor de aur şi argint”. Între noi fie zis, pentru aflarea tainei, Mattis Quast s-ar fi dus şi la capătul infernului. Singura problemă ce şi-o ridica era de altă natură. Deşi Enoki îi datora viaţa, trebuia să ţină seama că era negustor. Nu urmărea oare vreun cîştig fabulos din această afacere, trecută în mîna lui Sikomura? Mattis Quast cunoştea anumite obiceiuri negustoreşti. Şi moartea putea fi sursă de cîştiguri pentru nişte abili afacerişti. Tot gîndindu-se la ce-l aşteaptă, Quast se trezi, ud pînă la piele, în faţa cafenelei lui Sikomura.

Japonezii îl aşteptau la intrare zîmbind, închinîndu-se pînă la pămînt. Amîndoi purtau deasupra capetelor umbrele din fire de bambus, boltite pe nişte crenguţe flexibile.

— O, frate de spirit! Tu şi soarele sînteţi prietenii mei credincioşi. Bucură-te de bucuria mea, intrînd sub acest paşnic acoperiş!

Enoki ciripise această frază într-o olandeză fără cusur. Mattis se înclină ceremonios, deşi apa îi gîdila nările, în-demnîndu-l să strănute. Se abţinu, dădu rogojina de la intrare la o parte şi pătrunse în camera goală. Cei doi îl urmară, aşezînd umbrelele lîngă ciudata uşă. Sikomura zîmbea permanent. Mişcările trupului său osos păreau destul de degajate sub kimonoul vişiniu şi larg, cu care era îmbrăcat. Un cordon lat, alb, îi înconjura mijlocul. Era prins la spate după obiceiurile japoneze. Deşi văzuse mulţi „fii ai soarelui”, Mattis simţi o oarecare nelinişte cînd privi la figura osoasă, pe care anii ţesuseră o expresivă plasă de riduri adînci. Capul rotund şi ras, ochii prelungi, pomeţii ieşiţi puternic în evidenţă, gura cu buze subţiri, încremenită în acel zîmbet îngăduitor, toate păreau nefireşti pentru europeanul obişnuit cu politeţea de pe Vechiul Continent.

Quast avea, însă, siguranţă de sine. După cîteva clipe, îşi scoase cizmele. Aşa cerea uzanţa cînd pătrundeai într-o familie niponă. Rămase desculţ, pe *tatami*, un fel de saltea lungă de doi metri, lată de unul şi groasă de două-trei degete, acoperită cu un fel de rogojină împletită din fire de pai galben. Neştiind ce să facă cu tricornul uniformei, Mattis i-l întinse lui Enoki. Acesta îl luă, dădu în lături un fel de perete, aşezînd pălăria într-un colţ al dulapului ce apăruse.

Cu gesturi graţioase, bătrînul îl invită să treacă în cealaltă încăpere prin arcada ovală ce ţinea loc de uşă. Mattis mulţumi scurt. Deşi se simţea cam caraghios, încercă să zîmbească. Trecu dincolo, străbătu un culoar îngust, nimeri într-o cameră, apoi în alta. Încăperea, perfect pătrată, n-avea ferestre. Două lampioane galbene, prinse de plafon, luminau plăcut interiorul. Pe jos se afla o masă joasă, cu trei picioare. În jurul ei, trei perne groase, îmbrăcate într-o mătase portocalie şi strălucitoare. Într-o firidă ardeau, pe nişte tăciuni aprinşi, mici lemne ce împrăştiau un miros plăcut.

— Enoki! şopti Sikomura. Fratele tău e ud...

Enoki alergă sprinten undeva, de unde se întoarse cu

două prosoape lungi şi o haină de casă, croită după moda europeană.

— Şterge-te! Apoi îmbracă haina, care te va încălzi!

Mattis se şterse pe cap, pe faţă. Cînd ajunse la haină, se întrebă ce trebuie să facă. Observîndu-i ezitarea, Sikomura zîmbi:

— Te poţi dezbrăca! Nu-i nici o ruşine…

Terminîndu-se şi acest moment dificil, Quast luă loc pe o pernă. Cei doi japonezi se înclinară, lăsîndu-l singur. Cînd reveniră după cîteva minute, purtau cu ei nişte lădiţe mici, negre, încrustate cu sidef şi trei pipe lungi, de fumat opiu. În dreptul fiecărei perne, pe masă, aşezară cîte o lădiţă, însoţită de pipa respectivă. Enoki mai dispăru o dată, în vreme ce Sikomura, cu mîinile pe piept, rămase în picioare, aşteptînd liniştit. Enoki se întoarse cu cîteva căni albe şi o cană mare cu ceai. Le puse lîngă dînşii.

— Tinere căpitan, ţi-am pus răbdarea la grea încercare. Legile ospitalităţii noastre sînt însă simple şi sincere. Te invităm să-ţi laşi gîndul să zburde în voie, iar inima să bată alături de noi. Te-am primit ca pe fiul meu şi-ţi dăruiesc dragostea şi stima pe care poate s-o aibă un bătrîn ca mine.

Vorbise în limba olandeză, părăsind, se pare, înfloriturile de frază ale curtoaziei japoneze.

— Mă bucur că vă cunosc! răspunse Mattis. Cred că Enoki v-a mărturisit ce m-a adus aici.

În vremea asta, Enoki umpluse ceştile cu ceai fierbinte şi aromat, urmărindu-i tăcut pe cei doi.

Sikomura sorbi încet din ceai. Tăcu îndelung, gîndindu-se, parcă, la ceva. Aşeză încet ceaşca pe masă.

— Domnule, începu el. Familia mea are ca părinte spiritual pe Sakya-Muni, înţeleptul care ne-a învăţat că cele trei nefericiri ale omenirii sînt boala, bătrîneţea şi moartea. Curînd voi cunoaşte ultima nefericire, pătrunzînd în Nehana (Nirvana). Acolo nu mai există „eu“. Totul e distrugere, eliberare, neant, iar în trupul meu cele trei nefericiri nu se vor mai întîlni niciodată, pentru că fiinţa mea materială şi

spirituală nu se va mai reîncarna. Vă spun aceasta, deoarece sînt budist. Ca budist, ştiu ce este mila. Ca om, voi înlocui mila cu altă expresie: înţelegerea. V-am înţeles, auzind de la Enoki, unde vreţi să vă căutaţi fericirea…

Tăcu. Sorbi iar din ceaşcă. Şi din nou tăcu.

Mattis Quast nu prea pricepuse. Asculta totuşi respectuos, întrebîndu-se unde vrea să ajungă Sikomura.

— Munca, sănătatea şi dragostea ne-au făcut să uităm de acele nefericiri. Sînteţi tînăr, sănătos. Aveţi nevoie şi de aur… Poate că ţara în care v-aţi născut vă aşteaptă să-i oferiţi darurile acelor insule, aducînd şi altora bucurii, bucurii… Nu vreau să vă amăgesc. Poate că ceea ce vă voi spune este un vis, poate o poveste, ajunsă pînă la noi din vechi timpuri. Poate o simplă rugăciune, pe care cei din trecut o numeau norito, prin care încercau să-şi explice crearea Universului şi a Pămîntului… Sînt multe norito. Azi le-am numi legende. La noi, în Japonia, s-au codificat vechile legende în cronicile Kogiki şi Nihongi. Le-am citit. Acolo sînt cuprinse, în fel de fel de rugăciuni, „istoria” insulelor bogate în aur şi argint…

Pauza făcută de bătrîn îi dădu voie lui Quast să respire adînc. Ceaiul fierbinte îi produsese o transpiraţie abundentă, iar „palavrele” o straşnică durere de cap. Încercase zadarnic să se concentreze, dar fie că nu-l ajuta capul, fie că introducerea îi apărea fără rost, toate îi intrau pe-o ureche, ieşindu-i pe cealaltă. Oftă zgomotos, clipi nedumerit şi-şi plecă fruntea, simţind cum un perfid căscat îi ameninţa onoarea. Enoki observă situaţia. Zîmbi, şoptindu-i:

— Frate Mattis! Acum vei auzi ce te interesează.

Quast îi mulţumi din priviri, trăgînd apoi cu coada ochiului la Sikomura. Acesta avea capul dat pe spate. Ţinea ochii închişi. Mîinile, cu degete subţiri, se odihneau pe masă, inerte.

— Legenda din Kogiki şi Nihongi ne spune că din haos se desfac cerul, pămîntul şi cele trei divinităţi: „divinitatea stăpînă pe augustul centru al cerului”, „divinitatea

producătoare de minuni” şi „divinitatea creaţiunii”. Ele au dat naştere lui Izanaghi, „bărbatul învăţător”, şi surorii sale Izanami, „femeia învăţătoare”. Izanaghi şi Izanami sînt însărcinaţi să creeze lumea. Nu cunoşteau secretul iubirii, dar l-au învăţat, observînd o pereche de păsărele. De pe un pod aruncat pe cer, ei împlîntară în mare o lance împodobită cu pietre preţioase; cînd o ridicară, bucăţi de spumă de mare se desprinseră de pe lance, se solidifică, şi, căzînd în mare, formează primele insule ale Japoniei. Izanaghi şi Izanami se coboară pe acest pămînt, se iubesc şi se unesc. S-a născut un copil urît, pe care l-au părăsit aruncîndu-l într-o barcă de trestie. Sfătuită de zei, Izanaghi invită pe sora sa la dragoste; din împerecherea lor se nasc alte insule japoneze şi alţi zei. Un străbun de-al meu ne-a lăsat o bucată de aur, spunînd pe patul de moarte că a adus-o din nişte insule care s-ar afla spre răsărit şi la care ar fi ajuns cu o corabie mică. Acolo, spune dînsul, şi munţii, şi pietrele, şi nisipul sînt toate de aur şi argint. Eu am păstrat acest secret pentru mine, pentru că n-am voie să-l mînii pe Marele Buda, înfruntînd vrerile zeilor vechi, cu care Buda este în pace. Acele insule create de zei pentru urmaşii lor nu sînt făcute pentru oameni. Dar tu încearcă! Poate că zeii vor fi buni cu tine şi nu vei cunoaşte curînd cele trei nefericiri. Îţi fac acest bine nu pentru vreo răsplată sau teamă de pedeapsă, ci pentru că aşa e bine!

Sikomura tăcu, obosit de lunga sa povestire. Enoki se grăbi să-i umple pipa cu cîteva grăunţe de opiu, aprinzîndu-le de la tăciunii aflaţi în firidă. Bătrînul trase cîteva fumuri, inspirînd adînc. Nu trecu mult timp şi căzu într-un fel de somn, însoţit de acea stare euforică, aducătoare de iluzii fericite.

Pe Mattis Quast îl cuprinse o bucurie fără margini. Ar fi vrut să spună ceva şi nu găsea cuvinte. Îi întinse mîna lui Enoki, iar acesta i-o strînse încurajator şi fericit. La rîndul său, Enoki, îi pregăti pipa. Mattis n-avu încotro. Fumă. Altfel l-ar fi jignit de moarte pe Enoki şi pe stăpînul casei. Nu prea avusese ocazie să fumeze opiu, deşi obiceiul era larg

răspîndit în Extremul Orient. Auzise poveşti uimitoare în legătură cu fumătorii de opiu. Cea mai oribilă şi mai de necrezut părea să fie beţia cu opiu. Practica îndelungată a acestui viciu te dezechilibra, pînă ajungeai la actul de demenţă furioasă, numită în Jawa *Mohawks,* echivalent cuvîntului amoc. Cînd ajungeai la amoc, după ce te îmbătai cu opiu, înşfăcai o armă primejdioasă şi omorai oameni. La rîndul tău, erai de asemenea ucis, sau condamnat la moarte fără prea multe socoteli.

Ajungînd cu gîndurile aici, Mattis Quast şovăi. Aşeză pipa pe masă. Ameţeala plăcută ce-l învăluise se transforma pe negîndite într-o poftă teribilă de somn. I se păru că Enoki îl priveşte fix, cu ochii larg deschişi, cu un rictus de teamă pe chip. Dar totul dispăru ca într-o ceaţă. Apoi apăru lîngă el Sikomura, ţinînd într-o mînă bulgărele de aur moştenit de la străbun. Încercă să spună cîteva cuvinte. Nu reuşi. În schimb, ar fi vrut să ştie de unde se auzeau glasurile acelea de femei, care cîntau o melodie tristă. Cel din urmă contact cu realitatea îl nedumeri complet. De dînsul se apropiase o tînără femeie, graţioasă, de o frumuseţe tulburătoare. Îi surîse cu bunăvoinţă, întinzîndu-i o cupă argintie. Luă cupa şi o goli pe nerăsuflate. Băutura îl ameţi de tot, deşi n-ar fi putut spune ce-a băut. Poate vin, poate un fel de cid preparat din fructe tropicale. Avu senzaţia unei stranii legănări şi se prăbuşi pe spate. Visa, sau pipa cu ciudatul stupefiant îi mutilase simţurile?

— Caii sînt gata, tată! şopti glasul de femeie.

— Urcaţi-l pe cel mai voinic şi legaţi-l de şa! răspunse o voce, pe care o recunoscu. Era a bătrînului japonez. Eşti în stare să-l ridici, Enoki?

— Da, domnule preot!

Dialogul avusese loc în limba japoneză. Mattis o ştia destul de bine, căci colindase pe la Nagasaki patru ani.

Simţi cum e ridicat cu uşurinţă. Cineva îi trase cizmele, aruncîndu-i pe trup o manta. La urmă i se îndesă pe cap şi pălăria. Ploaia îi lovi chipul. Apa curgea şiroaie peste tot. După ce-l legară de cal, porniră într-o direcţie necunoscută.

Mattis Quast mai simţi cum răcoarea junglei îi limpezeşte gîndurile. Dar totul dură puţin, foarte puţin. Adormi buştean.

La început îl treziră nişte dangăte de clopot. Sau aşa i se păru. Apoi începu să tremure. Îi era frig. Deschise ochii, încercînd să-şi amintească ce s-a întîmplat. Neştiind unde se află, zări mai întîi lumina tulbure a unor lampioane. Le văzu dincolo de tinda unde se afla. La stînga şi la dreapta sa se înălţau două statui gigantice. Recunoscu pe Brama şi Indra, zeii antici ai Indiei. Fusese adus într-un templu, deoarece zeii erau păzitorii templelor budiste. Lumina tremura pe chipurile lor hidoase, cu ochi holbaţi. Se ridică de pe treptele unde zăcea, şi-şi simţi trupul amorţit de nemişcare.

Întrebîndu-se cum l-au adus acolo cei doi japonezi, înaintă cu paşi grei dincolo, în cealaltă tindă. Îl întîmpinară alte statui, cei patru zei ai cerului, pe care japonezii îi numesc Şi-tenno. Zeii aveau arme de luptă cu dînşii. Privind în jurul său, înţelesese că e singur. Interiorul templului era pustiu. Clopotul continua să bată rar, de departe. Scrută interiorul templului, acoperit cu sculpturi multicolore, cu coloane subţiri şi lampioane suspendate. Lîngă altar, vase pline cu foi de lotus, sfeşnice de bronz şi statui.

Îl cuprinse o nelinişte stranie. Nu era frică. Nedumerit de gestul lui Enoki, căuta să priceapă de ce-a fost adus acolo. Nu putea crede că Enoki urmărise altceva. Atunci pentru ce nu apare? Unde este? Liniştea îi apăru acum ameninţătoare. Trebuia să-l cheme şi să-l întrebe.

— Enoki! strigă el.

Strigătul lovi pereţii de piatră, se rostogoli de cîteva ori şi se stinse brusc. Doar flăcările din lanterne şi lampioane tremurară neliniştite. Alergă hotărît spre altar, bocănind cu cizmele pe mozaicul de pietre. Nu reuşi să ajungă la altar. Din stînga apăruse un preot budist, înveşmîntat în podoabe bogate.

— Tinere, îl opri acesta, ridicînd mîna. Nu ai motive să te nelinişteşti! Nimeni nu-ţi doreşte răul. Enoki şi bunul său unchi au fost obligaţi de noi să te aducă pînă aici.

Vorbise într-o olandeză impecabilă, spre stupefacţia lui Quast.

— E o glumă de prost gust! îngînă marinarul, revenindu-şi.

— Poate, murmură preotul, apropiindu-se. Dă-mi voie să-ţi întind mîna după obiceiul european. Avem cele mai paşnice intenţii.

Mattis n-avu încotro.

— Şi, mă rog, izbucni el, a trebuit să fumez opiu, să beau nu ştiu ce pentru a ajunge…

— Timpul nu ne-a permis, tinere! Abel Tasman a sosit cu o frumoasă corabie, şi noi ne-am luat anumite măsuri de precauţie.

— Sînt prizonier?! urlă Mattis, nevenindu-i să creadă că Tasman sosise la Batavia.

— O, nu! Tratamentul bărbătesc la care aţi fost supus intră în legile noastre.

— Nu pot înţelege… De unde ştiţi cînd a revenit Tasman?

— Au trecut două zile de cînd aţi plecat din Batavia.

— Două?!! Mattis Quast înghiţi în sec şi se scutură de cîteva ori. Imposibil!

— Nu există imposibil. Vă rog să luaţi loc, îl invită budistul, arătîndu-i o firidă din apropiere.

Mattis îşi frecă barba, fruntea, privind fioros la interlocutor. Apoi, fără un cuvînt, se aşeză pe banca de piatră.

— Vă ascult! şuieră el, gata să-l ia la bătaie pe preot.

— Tinere, insulele de aur şi argint ne interesează şi pe noi.

Quest tresări, pricepînd.

— Şi ce vreţi de la mine? Încă nu le-am descoperit. Nu ştiu nimic despre acele legendare bogăţii.

— Sîntem de acord în această privinţă. Va trebui totuşi

să încheiem un pact.

— Nostim! Pe o iluzie?

— Ruda lui Enoki v-a confirmat existenţa lor.

— Da! Dar mă îndoiesc, atîta vreme cît n-am pus piciorul măcar pe una dintre ele.

De fapt Quast minţea. El era prea convins de adevărul celor povestite de bătrîn. Ar fi vrut să cîştige timp. „Ce urmăresc ăştia cu mine?”

— E frumos că te îndoieşti, replică celălalt. Noi sîntem însă siguri că veţi ajunge acolo.

— Siguri? După ce sînteţi siguri? După stele? V-au spus zeii? Atunci de ce nu vă duceţi voi? Sau, mai bine spus, de ce nu v-aţi dus pînă acum?

— Pentru că n-am avut corăbieri de încredere!

— Nu pricep!

— Ne-au lipsit specialiştii în navigaţie.

„Ah! Asta era!“ Mattis îl crezu.

— Pe scurt, iată ce vrem de la voi: secretul descoperirii să nu fie divulgat autorităţilor.

Mattis privi la preot ca la un nebun.

— Să tăcem?! bîigui el în cele din urmă.

— Exact! Vă duceţi, le descoperiţi şi reveniţi la Batavia, mărturisind eşecul.

— Onoarea îmi interzice aşa ceva! Sînt ofiţer şi o asemenea tîrguială n-o accept.

— E ultimul tău cuvînt, omule?

— Ultimul! Mă puteţi ucide, dar nu voi consimţi!

— Aceste insule aparţin Japoniei! Nimeni nu va reuşi să le anexeze.

— În sfîrşit! Am priceput!... Şi a trebuit să mă aduceţi atîta drum ca să vă convingeţi de cinstea mea! Nu pot trăda Olanda!

— Îţi respect hotărîrea, tinere! Sînt obligat, totuşi, să-ţi atrag atenţia că, prin voinţa lui Buda, îţi asumi o tragică răspundere. Vă dorim... drum bun! Eşti liber, tinere, să te întorci la Batavia! Te mai rugăm să păstrezi o discreţie absolută asupra celor petrecute. Enoki şi bătrînul ar fi fost

ucişi dacă nu te însoţeau pînă aici. Nu-i mai cerceta! Nu vei afla nimic. Îţi rămîn prieteni devotaţi.

— Cum mă întorc la Batavia?

— Afară vei găsi un cal şi o călăuză. De asemenea, merinde.

Preotul se înclină şi dispăru.

Suficient de contrariat, Mattis Quast părăsi incinta templului.

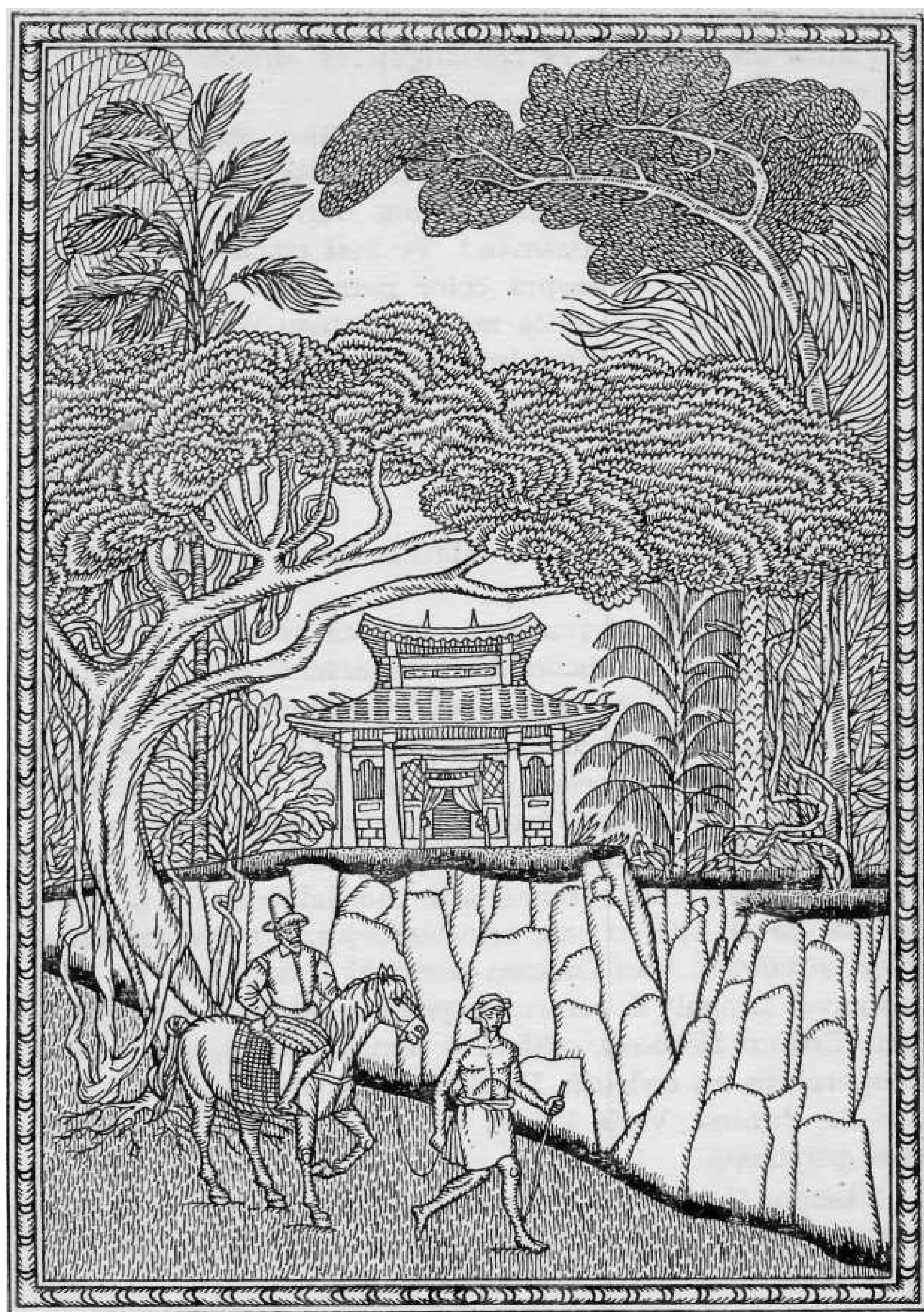
A doua zi, la căderea serii, se urcă pe corabia unde-l aştepta Tasman. O oboseală de moarte îl doborî la pat, înainte de a reuşi să spună ceva despre cele întîmplate.

Abia după patru zile reuşi Mattis Quast să mărturisească bunului său prieten păţaniile cu japonezii. Nişte friguri afurisite îl scuturaseră în vremea asta cu atîta violenţă, încît Tasman fusese obligat să aducă un medic.

— O răceală fără complicaţii, mormăise doctorul, cam plictisit de atenţia cu care erau înconjuraţi marinarii ăştia tineri şi voinici. Van Diemen personal îl trimisese pe bordul navei „Engel“ la cererea expresă a „skipper-ului“ Tasman. Ceaiuri fierbinţi, odihnă şi comprese reci, în caz cînd temperatura nu cedează. De asemenea, să-i daţi nişte prafuri de chinină. Vi le las cu plăcere! Sînt din farmacia mea personală.

Tasman îi strecură în palmă cîteva monede strălucitoare şi trecu la capul viitorului său căpitan pe post de infirmieră.

— Pe barba lui Pluton! continuă Mattis. Cînd am părăsit templul eram convins că totu-i o farsă sinistră. Întocmisem la repezeală un plan de bătaie, căci gîndul răzbunării nu-mi dădea pace. Fierbeam. Călăuza mă aştepta politicoasă lîngă

caii încărcaţi cu merinde pentru zece oameni. Ne aflam în plină junglă, undeva pe un deal. Călăuza aprinsese o torţă răşinoasă. Cu toată bezna, reuşii să mă orientez. Templul fusese cioplit în stînca muntelui, iar omul care-mi lumina cărarea nu era altul decît Enoki.

— Japonezii au mari interese în această parte a lumii, şopti gînditor Tasman. Sînt naţionalişti convinşi. O naţie de oameni capabili şi perseverenţi. Continuă, te rog!

— „Vă rog să nu mă trageţi de limbă, mă luă în primire Enoki. Legile noastre sînt ciudate pentru voi, europenii. N-am nici o vină. Am fost obligat să procedez aşa. Vreau să rămînem prieteni, căci vă respect”. În loc să-l iau la bătaie, i-am cerut mîncare. Mă sîcîia o foame îndrăcită… După aceea încălecarăm, pornind la drum. Să mă spinteci dacă ştiu cum am ajuns la Batavia. La fel, habar n-am unde se află templul. Mi s-a părut, uneori, că zăresc umbre de negri prin junglă, că aud sunete de tobe. Poate mi s-a părut… Asta e tot. N-avea nici un rost să mă cert cu Enoki. Am rămas amici. Mă bat însă gîndurile să-i raportez guvernatorului toată păţania. Cine ştie ce mai pun la cale japonezii ăştia!

— Eu te-aş sfătui să procedăm exact invers. Să tăcem! Din informaţiile pe care le-am primit, Van Diemen va trimite în expediţia asta două corăbii: „Engel” şi „Gracht“. „Engel“ este o navă modernă, de 180 de tone. Am venit cu ea din Olanda. Ştiu ce poate. Guvernatorul te-a numit comandant pe „Engel”. Japonezii nu ştiu încă de acest plan. Măcar una dintre corăbii tot va descoperi taina

— Şi tu?

— Eu am devenit… pilot! Îţi convine? Pe „Engel”…

— Straşnic, dragă Abel! Straşnic! Ai aflat cînd vom pleca?

— După toate probabilităţile, foarte curînd. Van Diemen ne va chema la dînsul pentru ultimele instrucţiuni. Eu sînt gata să-ţi predau nava. Am la bord echipajul complet. Însă după întîmplarea ta, va trebui să scăpăm de cîţiva japonezi şi de doi sau trei indivizi dubioşi. Pentru orice eventualitate,

să fim foarte precauţi, informîndu-l pe marangozul Brügg cum stă treaba. Ne putem bizui pe el.

— Îl ştiu. E om de ispravă. Planul e bun. Cum stăm cu hărţile?

— Le-am completat după ultimele descoperiri. Cît ai lipsit, am făcut o revizie amănunţită a navei, am curăţat-o cu grijă şi e gata de drum.

— Acum pricep de ce vorbesc toţi marinarii despre tine ca despre un strălucit organizator. Nu laşi nimic la voia întîmplării.

— Dragă Quast, soarta noastră se află cîteodată în mîna Domnului, dar de cele mai multe ori noi răspundem de ea! De aceea, mi-am făcut rost, în ţară, de cele mai moderne aparate de bord. O busolă construită în Germania, un sextant, un lock pentru aflarea vitezei şi multe altele.

— Asta nu mă va împiedica ca la plecare să înalţ o rugăciune cerului, dragă Tasman!

Tocmai atunci dădu buzna în cabină marangozul Brügg.

— Domnilor, trimisul guvernatorului vă invită la palat!

— Mulţumesc, Brügg! Hai! Sus, comandante! Clipa plecării bate la uşă! Dracu să-i ia de japonezi! Tot o să le suflăm insulele de sub nas!

— Îmi place exuberanţa ta, Abel! Încrederea asta mă mai încălzeşte şi pe mine. Să dea Dumnezeu să fie aşa cum spui tu!

— Te îndoieşti, Mattis?

— Mai rău! Mi-e teamă! Îţi jur pe amintirea mamei mele că nu ştiu de ce!

— Ah! Afurisit preot, scrîşni violent Tasman. Le-aş suci gîtul la toţi, numai să te ştiu calm şi încrezător.

— Îţi mulţumesc, prietene! Nici o clipă însă nu m-am gîndit să dăm înapoi. Un raport scris tot voi face guvernatorului.

— Bine, reflectă Tasman, încruntîndu-se. Nu ne va ajuta expediţia cu nimic!

Părăsiră cabina în tăcere. Brügg privi din urma lor cu dragoste părintească.

V. CELE ŞAPTE INSULE

Portul comercial al Bataviei fusese construit în nord-estul oraşului. Cheiurile de acostare, danele şi antrepozitele se înşirau de-a lungul multor kilometri. Pe lîngă coaste, din cauza fundului mocirlos, se putea ancora în condiţii admirabile. Rareori ancora scăpa.

Aceste avantaje, ca şi aşezarea geografică, făcea din Batavia cel mai căutat centru maritim. Paralel cu dezvoltarea portului apăruseră numeroase şantiere de construcţii, case de comerţ, prăvălii şi magazine. Negustorii, comercianţii, marinarii – ca şi alte zeci de categorii de meseriaşi – îşi găsiseră pe acele meleaguri un teren propice în lupta pentru existenţă.

Întinzîndu-se pe mai mulţi kilometri, clădirile din oraş erau înconjurate de grădini pline de arbori tropicali şi flori. Băştinaşii sădeau multe flori în jurul caselor, considerînd că parfumul lor mai îndepărta puţin din duhoarea turbăriilor şi-a mlaştinilor din împrejurimi.

Pe aceste locuri se întîlniseră europeni şi musulmani, jawanezi şi indieni, chinezi şi negri, japonezi şi malaiezi, amestecîndu-se de-a valma, întrebuinţînd toate limbile pămîntului pentru a se putea înţelege. De asemenea, mulţi indigeni, fiind aduşi ca sclavi de pe alte insule, nu-şi aveau obîrşia în Jawa. Respectînd atît virtuţile, cît şi viciile patriei lor, aveau în oraş o anume tagmă plină de originalitate.

După zeci de ani de dominaţie, portughezii şi olandezii îi întrebuinţau pe indigeni la muncile cele mai grele. Aceştia, ca şi chinezii sau japonezii, începură să se adune în cartiere separate. Astfel îşi făcură apariţia tot felul de denumiri, care, în fond, separau naţiile ce trăiau în acest babilon din Indiile de est.

Excluzînd pe oamenii care-şi găsiseră un rost oarecare, la Batavia îşi duceau existenţa şi mulţi şarlatani, hoţi sau piraţi. Autorităţile luptau din răsputeri să-i extermine. Dar nu întotdeauna puteai să-i urmăreşti prin junglele barbare, cutreierate de sălbatici, sau departe, pe apele mărilor.

Această modestă descriere ne permite să ne imaginăm ce însemna Batavia secolului al XVII-lea.

Un fel de capitală cosmopolită a lumii comerciale, în care toate seminţiile pămîntului se întîlniseră în goana după bogăţii. Cît pentru europeni, Batavia devenise o legendă, un miraj atrăgător, în care speranţele trăiau laolaltă cu mizeria şi chinul veşnic.

De aceea, terminîndu-şi pregătirile necesare expediţiei, Mattis Quast şi Abel Janszoon Tasman respirară ceva mai uşuraţi. De nenumărate ori avuseseră certitudinea că, pe mare, înfruntînd chiar şi cea mai bezmetică furtună, te simţeai mai bine decît la Batavia.

Ajungînd la jumătatea lunii noiembrie, începuse şi sezonul ploios. Un motiv în plus ca cei doi să aştepte cu nerăbdare plecarea. Nu aveau, e drept, de ce să se plîngă. Se aprovizionaseră din plin cu merinde şi apă potabilă. Hotărîseră să ia la bord 46 de oameni, aleşi pe sprînceană. Toţi erau marinari cu experienţă, sănătoşi, voinici, pe care se puteau baza. Guvernatorul Van Diemen le dăduse un larg sprijin, încurajîndu-i în permanenţă. Cliperul „Engel“, dotat cu velatura cea mai nouă, fusese controlat în întregime. Tasman spera să atingă, pe vînt bun, 12 noduri, viteză record pentru acele vremuri.

Evident, între comandant şi pilot au existat lungi discuţii. Au întocmit un plan minuţios al itinerariului, ţinînd cont de dorinţele lui Van Diemen. Acesta ordonase şi completarea hărţilor din regiunile de nord-est, în special cu insulele arhipelagului filipinez. I-au promis că vor munci cu atenţie pentru gloria Olandei şi a navigaţiei.

Quast se ţinuse de cuvînt. Nu pomenise nimic despre păţania cu japonezii. Îşi pregătise în taină raportul, fiind sigur că acesta va ajunge în cancelaria guvernatorului după

plecarea lor. Procedînd aşa, avea siguranţa că nava „Gracht“ îi va urma la aproximativ 30 de zile. Pînă atunci, Van Diemen putea lua măsurile necesare de securitate, păstrînd şi discreţie în privinţa celei de a doua expediţii.

În acelaşi timp, se luaseră severe măsuri de precauţie. Marangozul Brügg, avansat ofiţer, organizase, cu treizeci de zile înaintea plecării, o pază atentă a corăbiei, prin schimburi ce funcţionau zi şi noapte. Nimeni n-avea voie să se urce la bord fără o permisiune specială. Munca de aprovizionare fusese direct controlată, iar alimentele şi apa verificate permanent de cîţiva medici specialişti. Cîştigîndu-se şi cîţiva marinari de încredere, personal de bord era în secret urmărit şi controlat, pe cît se putea, la întoarcerea pe corabie. Avînd în vedere scopul călătoriei, toţi marinarii mai cu cap căutau să-şi dea silinţa, pentru a fi pe placul „comandanţilor”. Insulele de aur şi argint înflăcăraseră orice imaginaţie, iar perspectiva bogăţiilor ce-i aşteptau le încorda vigilenţa. Nu se petrecuse nimic neobişnuit. Evitîndu-se angajări de chinezi sau japonezi, Mattis Quast procedase inteligent. Elimina astfel o sursă de nelinişte şi încordare. Pe de altă parte, Tasman angajase numeroşi europeni. I-a interogat personal, mai ales că mulţi veniseră cu el direct din Olanda.

Pe scurt, aşa trecuseră săptămînile. Ziua plecării era secretă. Quast şi Tasman o cunoşteau însă: 18 noiembrie. Mai erau deci încă trei zile…

Tocmai atunci, două întîmplări i-au tulburat lui Quast liniştea sufletească.

Pe la 16 noiembrie, din anul 1635, dimineaţa, şi-a făcut apariţia pe cheiul din Ornust Enoki. Mattis evitase să se mai întîlnească cu dînsul. De cart era Brügg, care îl înştiinţă pe comandant de matinala vizită. Quast coborî pe dig.

— Bună dimineaţa, Enoki! îl întîmpină el pe japonez, fără să-i întindă mîna. Ce vînt te-aduce pe la mine?

— Aş vrea ca toate dimineţile vieţii să-ţi fie la fel de bune ca aceasta, Mattis, şopti Enoki, tulburat. Am venit să-

mi iau rămas bun!

— Rămas bun?! Dar unde pleci?

— Ba tu ai să pleci. Eu rămîn, şi vreau ca şi tu să te-ntorci.

Mattis nu reuşea niciodată să-şi ascundă sentimentele. Căscă ochii mari, uimit:

— De unde ştii?

— Bonzii[13] cunosc multe taine! Nu-i pot trăda. Pe tine te iubesc însă ca pe un frate. Ai să te-ntorci! Ţine cutiuţa asta de fildeş. Înăuntru este un praf. Dacă te îmbolnăveşti, să iei în fiecare seară cîte puţin. Nu mă privi ca pe un duşman! Dacă se află ce-am făcut, voi fi sacrificat divinităţii. Dă-mi voie să te-mbrăţişez. Fie ca Buda să-ţi lumineze viaţa!

Îl îmbrăţişă scurt, îi puse în mînă cutiuţa, se întoarse şi dispăru după o magazie. Mattis Quast îşi reveni cu greu. Alergă după Enoki, dar japonezul dispăruse fără urmă.

Quast reveni la bord gînditor. Bătu la uşa cabinei unde locuia Tasman. Pătrunse înăuntru, se trînti pe primul scaun şi, întinzîndu-i pilotului cutiuţa, spuse:

— Japonezii sînt pe urmele noastre! Îi povesti repede totul, apoi au deschis cutiuţa. Era plină cu un praf alb, strălucitor.

În urma acestei întîmplări, paza a fost dublată, cartul de la miezul nopţii fiind încredinţat chiar lui Brügg.

Continua să plouă. O briză de nord-est legăna corabia. Brügg, sprijinit la pupa de balustradă, încerca să-şi domine somnolenţa ce-l cam enerva. „Paza-i pază!“ gîndi el.

Ploaia îi umezise mantaua, iar răcoarea nopţii îl indispunea. Nereuşind s-o scoată la capăt, făcu doi-trei paşi. Privi indiferent la hula ce dănţuia pe ape şi tresări. I se păruse, sau de navă se apropia o barcă? Scrută cît putu bezna. Ploaia redusese din vizibilitate. Nu. Se înşelase. „Om bătrîn şi am năzăreli”, gîndi Brügg. Căscînd amarnic, întoarse spatele, depărtîndu-se. După ce controlă puntea, reveni. Se sprijini din nou de balustradă. Sub el cobora,

---

13 Bonzii : aşa sînt numiţi în Japonia preoţii budişti (n.a.).

către dig, parîma groasă, ce ţinea legată la mal corabia, într-un loc odgonul atingea apa. Din cînd în cînd, valurile îl acopereau în întregime. De odgon se apropiară, înotînd, cîţiva şobolani. Doi reuşiseră să scape, agăţîndu-se cu greu de odgon. Apoi, ca nişte acrobaţi, înaintară spre navă. Ajungînd lîngă balustradă, făcură cîteva salturi. Dispărură pe punte. Brügg îi observă în ultima clipă. Scuipă cu năduf şi alergă după ei, ca orice marinar care ştie ce-nseamnă nişte şobolani la bord. În cele din urmă se dădu bătut. Şobolanii pieriseră ca fumul.

Tot aşa pieri în noapte şi barca pe care n-o observase. Unul dintre bărbaţii care vîsleau cu băgare de seamă lăsă vîslele, apucă lada împletită, care semăna cu o cuşcă, şi o aruncă în apă. Întorcîndu-sc spre celălalt, şopti în limba japoneză:

— Doi au ajuns pe corabie, Nami!

În dimineaţa zilei de 18 noiembrie, Van Diemen în persoană asistă la plecarea corăbiei. După ce strînse mîinile întregului echipaj aflat pe punte, le ură izbîndă.

Contrar obiceiului, nu s-a tras nici o lovitură de tun, deşi „Engel“ avea la bord zece tunuri de mare calibru, ca şi muschete pentru tot echipajul.

Mattis Quast comandă: „Vira ancora!“, iar marinarii începură s-o ridice. Alţi mateloţi se repeziră pe grijele – scările ce duceau spre crucetele de sus ale catargelor. O nouă comandă. Fungă după fungă, trasă cu nădejde de braţe tari, înălţară velele. La timonă, Tasman întoarse roata cîrmei. Velele prinseră vînt. Nava „Engel“ se smuci uşor, îndepărtîndu-se de dig.

Pilotul scrută busola, îndreptînd nava spre nord-est. Trebuia să înconjoare insula Borneo pe la răsărit, pentru a se apropia apoi de arhipelagul Filipinelor.

Ultimul gînd trimis în urmă de Tasman se oprise lîngă buna Jannetjie. Oftă, fără să audă strigătele năprasnice ale marinarilor, ce făceau semne cu mîna celor rămaşi pe dig.

Printre ei se afla şi Van Diemen, guvernatorul olandez, ce spera să aducă Olandei, pe lîngă bogăţii, şi gloria unor noi descoperiri geografice.

Numai Quast se trezi şoptind o altă rugăciune, deşi mai flutura încă mîna în direcţia ţărmului ce pierise din cauza ploii. Îşi făcu cu grijă cruce, ţintind cu priviri aspre bompresul din prora. Deasupra lui, vela triunghiulară a focului se zbătea neliniştită, umflată în vînt.

Marangozul Brügg adunase în jurul său cîţiva marinari, spunîndu-le:

— Băieţi, i-am văzut cu ochii mei! Nu-i a bună! Să-i căutaţi peste tot! Pînă nu-i omor, nu mă las! Şobolanii ăştia sînt în stare să ne mănînce de vii!

În urma navei „Engel“ răsărea mereu dîra spumei albe. Valurile o acopereau într-una, fără odihnă, şi apa mării devenea din nou cenuşie, la fel cu cerul acoperit de nori. Vîntul sufla cu putere în pînzele întinse ca nişte aripi.

Prin multiplele sale calităţi nautice, cliperul „Engel“ putea fi socotit un fel de strămoş al iahturilor moderne, sau al navelor-şcoală. Corpul zvelt, prova subţire, în prelungirea căreia bompresul dădea acea notă specifică de eleganţă marină, ca şi cele trei catarge înalte, demonstrau din plin evoluţia harnicilor constructori de nave. Posibilitatea desfăşurării unor mari suprafeţe de vele ducea implicit la atingerea vitezelor maxime, între 12 şi 14 noduri. Un galion masiv de război nu depăşea 8.

Atingînd, cu încărcătură la bord, greutatea de 250 de tone, „Engel“ dispunea de o manevrare rapidă, care, la rîndul ei, nu depindea decît de priceperea pilotului, adică de timonier. De aceea, corabia era socotită o navă de viteză.

Pentru Quast şi Tasman, marinari pricepuţi, o asemenea corabie valora enorm, dacă ne gîndim la lungimea drumului ce trebuia parcurs. De la aproximativ 8° latitudine sudică, expediţia era obligată să depăşească 37° latitudine nordică undeva, la răsărit de marea insulă japoneză Hondo, sau Honşiu, cum i se mai spunea. Ocolind pe la sud insula

Borneo, înaintînd apoi spre nord, pe lîngă arhipelagul Filipinelor şi continuînd călătoria pînă la latitudinea amintită, aveau de străbătut mii şi mii de kilometri. Nu mai punem la socoteală ultima parte a călătoriei, căutarea „Insulelor de aur şi argint”. Insuficienta cunoaştere a acelor ţinuturi, lipsa hărţilor ridicau sub aspect nautic alte probleme dificile.

De aceea, soarta întregului echipaj rămînea, în general, pe seama rezistenţei corăbiei şi a iscusinţei timonierului. Quast era deci liniştit, dispunînd de la bun început de elementele de bază: corabia, Tasman, cu temeinica lui pregătire în ştiinţa navigaţiei, şi un echipaj cu moral ridicat, capabil să ducă pînă la capăt dificila misiune. Quast mai era conştient de prestigiul pe care-l avea în rîndurile marinarilor. Deşi tînăr – nu depăşise 38 de ani – îşi cîştigase o binemeritată faimă pe mările şi oceanele lumii. Şi nu era lucru puţin să porneşti la drum în condiţii favorabile, plin de optimism, de încredere în victoria finală.

Singura umbră din conştiinţa lui Quast rămăsese ciudata poveste cu japonezii. Căutase totuşi să nu se gîndească la ea, fiind sigur că ce ţi-e scris, în frunte ţi-e pus! Să nu ne mire această urmă de fatalism existentă la Quast. Marinarii acelor timpuri se lăsau uşor influenţaţi de superstiţii şi ciudăţenii. Credinţa oarbă în Dumnezeu, fetişizarea anumitor obiecte păreau aproape obligatorii pe întinderile pustiului de apă. Universul moral îşi regăsea astfel un echilibru în împrejurări în care numai voinţa şi tăria de caracter aveau şanse de izbîndă.

Pînă una-alta, sorţii surîdeau întregului echipaj. Neîntîmpinînd greutăţi şi nici furtuni năprasnice, „Engel“ pătrundea după trei săptămîni în arhipelagul Filipinelor. Navigînd de-a lungul coastelor, Quast şi Tasman îşi începură prima misiune: trebuiau să completeze pe hărţi, cît mai exact, situaţia pămînturilor întîlnite.

Aici e cazul să specificăm că insulele Filipine, deşi descoperite mai de mult timp, nu erau cunoscute suficient. Olandezii aveau tot interesul să-şi completeze atlasele,

pentru a şti în ce măsură îşi puteau asigura controlul asupra acelor regiuni. Expansiunea colonială nu putea fi lăsată la voia întîmplării... Dezvoltarea maritimă însemna, în primul rînd, cunoaşterea căilor de acces între colonii, distanţa cît mai exactă, suprafaţa aproximativă a teritoriului descoperit, eventualele populaţii ce trăiau acolo, cît şi bogăţiile de care dispuneau pe plan natural.

Aceste probleme complexe, odată rezolvate, uşurau mult lupta pentru dominaţia colonială, înlăturau concurenţa altor puteri pretendente, şi, desigur, asigurau dreptul primului descoperitor. Adică, conform legilor internaţionale, îndată ce găseai un pămînt nou înfigeai în ţărîna lui un biet stîlp cu însemnele statului de care aparţineai, declarîndu-te pe loc stăpîn peste tot ce e viu şi ce e mort. Ca să te asiguri că nu vei fi acuzat de comiterea unei înşelăciuni, erai obligat să întocmeşti o hartă cît mai precisă, trecînd pe ea conturul general al uscatului. Determinarea coordonatelor completa întocmirea acestor acte maritime, prin care o putere sau alta devenea proprietara pămînturilor descoperite.

S-a întîmplat însă ca Van Diemen să fie un om cu vederi largi. Interesele politice şi economice ale Olandei puteau fi foarte bine rezolvate, ducîndu-se paralel şi o muncă ştiinţifică în sprijinul completării cunoştinţelor geografice. Pentru Olanda, existenţa unor atlase cît mai complete devenise o necesitate. Japonia şi China, precum şi mările nordice, fiind mai puţin cunoscute, trebuiau cercetate pentru dezvoltarea în continuare a comerţului.

Van Diemen ne apare, deci, de la început nu numai un simplu guvernator administrativ al Indiilor de est, ci şi un cap luminat, care încuraja direct munca celor mai buni navigatori şi pe plan geografic. Era deci conştient de importanţa dezvoltării geografiei ca ştiinţă universală. De asemenea, el a fost organizatorul a numeroase expediţii, elaborînd un vast program de cercetări geografice. Printre ele va figura şi Tasman.

După cum vedem, pornind de la interese economice şi

politice, geografia se dezvoltă impetuos. Ea se transforma într-o ştiinţă necesară pentru toţi navigatorii.

Aşadar, simpla denumire de marinari dată conducătorilor de expediţii şi timonierilor era prea puţin. Ei se transformaseră în oameni cu vaste cunoştinţe în tainele navigaţiei. Desigur, inteligenţa, înclinaţiile înnăscute şi munca duceau inevitabil la apariţia unor adevărate personalităţi. Din rîndurile lor răsăreau şi acele talente viguroase, care transformau profesiunea de navigator într-o adevărată artă. Unor astfel de oameni nu întîmplarea, şi nici norocul, şi nici favorurile soartei nu le ajutau ca – străbătînd mările şi oceanele – să realizeze uimitoarele lor performanţe. Secretul trebuie căutat dincolo de îndrăzneală, dincolo de legendele ce au umplut lumea.

Şi dacă despre Columb, Magellan sau Cook s-au scris zeci de volume şi mii de capitole, istoria a fost ceva mai zgîrcită cu Mattis Quast şi Tasman. Indiscutabil că între dînşii există o diferenţă valorică. Asta nu i-a împiedicat totuşi pe istorici să amintească, în cîteva pagini, şi de prima expediţie plecată în căutarea „Insulelor de aur şi argint". Odată cu nava „Engel", doi oameni, Quast şi Tasman, vor avea dreptul să între atît în istorie, cît şi în legendă. Prudenţa ne obligă să împletim faptele obiective cu cele legendare, respectînd ca realitatea să nu fie depăşită de fantezie. Cu toate aceste precauţii, călătoria navei „Engel", soarta celor 48 de membri ai echipajului vor deveni, în cele din urmă, tot legendă. Nimeni nu-şi imagina cîte întîmplări neobişnuite vor avea de înfruntat temerarii căutători de insule.

Quast şi Tasman navigaseră aproape o lună prin arhipelagul Filipinelor, căutînd să completeze cît mai fidel hărţile maritime. Fără cunoştinţe serioase de astronomie şi matematici, lucrul ar fi fost imposibil de realizat. Nu este cazul să insistăm asupra muncii de cartografiere maritimă. Faptul în sine demonstrează însă ce fel de marinari erau aceşti doi oameni, care răspundeau, în fond, de soarta expediţiei.

Mînuind cu precizie sextantul, determinînd longitudini şi latitudini, măsurînd adîncimile apelor lîngă coaste sau în golfuri, cartografiind conturul ţărmurilor şi înălţimile, calculînd suprafeţele probabile, completînd datele privitoare la flora întîlnită, la structura solului, ca şi ipotezele asupra oamenilor ce locuiau pe acolo, cei doi şi-au depăşit cu mult funcţia de simpli marinari. Şi toate acestea trebuiau duse la capăt în timp ce navigau în ape complet străine, cu vînturi şi curenţi necunoscuţi, înfruntînd clima caldă subecuatorială, la care europenii se aclimatizaseră cu greutate.

Scopul final al expediţiei i-a încurajat însă mereu. La puţin timp după 1 ianuarie, anul 1640, „Engel“ se îndreptă spre nord, urmărind atingerea latitudinii de 37°30’.

La bordul navei viaţa de zi cu zi nu părea tulburată de nimic. O singură dată mai încercase Quast să-i atragă atenţia lui Tasman asupra ciudatei întîmplări cu japonezii.

Tasman ridicase din umeri, absent. Răspunsese într-o doară:

— Să pătrundem întîi în apele Japoniei!

Cea mai nordică insulă din arhipelagul filipinez este insula Luson. Pe malul răsăritean al insulei munţii coboară pînă în apropierea apei. Doar de-a lungul ţărmului, o fîşie îngustă de teren este acoperită tot anul cu o vegetaţie luxuriantă.

Corabia „Engel“ părăsise Batavia de peste două luni; naviga acum în apropierea coastei. Oceanul Pacific se arăta suficient de prietenos, iar alizeele ecuatoriale suflau regulat şi liniştit. Sonda mînuită cu pricepere arătase 43 de picioare adîncime, mai mult decît suficientă pentru pescajul vasului. Lipsa stîncilor submarine, ca şi a coralilor, uşurau navigaţia, putîndu-se păstra toată viteza. Quast şi Tasman hotărîră totuşi, în ultima clipă, o escală de trei zile. Împrospătarea proviziilor de apă potabilă şi poate chiar de fructe ar fi fost binevenită. Mai departe îi aştepta un drum lung, complet necunoscut, şi orice măsură de prevedere

devenise obligatorie.

Acostară, spre bucuria tuturor, la gura unui rîuleţ limpede, ce se vărsa în ocean. Sub comanda lui Quast, un grup de marinari cercetară împrejurimile. Pădurea subtropicală era destul de atrăgătoare chiar şi pentru marinarii care o cunoşteau din alte călătorii. Spre ţărm, zona stîncoasă fusese năpădită de hăţişul unor palmieri pitici, deasupra cărora se împleteau odgoanele lianelor, laolaltă cu coroanele palmierilor uriaşi. Tufe de ferigi gigantice, plante ţepoase din familia salcîmilor se îngrămădeau de-a valma, într-un aer umed, cald, sufocant, cu miros de putregaiuri lemnoase. Muşte şi ţînţari bîzîiau la tot pasul, sîcîindu-i cu înţepături lacome. Stoluri de păsări viu colorate zburau care-ncotro, ciripind gălăgioase. Dincolo de acest zid verde, aparent de nepătruns, corăbierii s-au înfundat într-o adevărată pădure de palmieri înalţi şi zvelţi, ce acopereau cerul cu un plafon de frunze late, ce păreau nişte enorme evantaie zdrenţuite. Au găsit banane şi nuci de cocos. Nişte matrozi norocoşi întîlniră cîţiva porci sălbatici, pe care i-au împuşcat. Alţii au vînat zeci de păsări cenuşii ce semănau cu porumbeii, ca şi alte orătănii zburătoare. Într-un luminiş, spre bucuria lor, găsiră numeroase cuiburi încărcate cu ouă. Recolta bogată a numărat cîteva sute.

Între timp, corabia s-a alimentat cu apă potabilă, iar alt grup de marinari au pescuit din belşug, peştii fiind pe acolo o adevărată bogăţie.

Cu ajutorul plaselor existente la bord s-au vînat coşuri întregi de sardele strălucitoare, stavrizi şi nişte scrumbii mari, albastre, cîntărind pînă la 30 de uncii bucata.

Olandezii le numeau pe atunci trumse. Noi le cunoaştem sub denumirea de dorade. În plasele lor, pescarii au mai găsit şi peşti anghiliformi, de care s-au speriat, confundîndu-i cu şerpii. Se prea poate ca printre peşti să fi fost vreo mreană, sau cine ştie ce ţipar, ale căror muşcături sînt primejdioase. Carnea acestor vieţuitoare marine este însă gustoasă la mîncat. A mai făcut, de asemenea, senzaţie

prinderea unei sepii, lungă de aproape şase picioare, ca şi a unor crabi uriaşi, pe care olandezii i-au aruncat înapoi în ocean.

Prada bogată a adus veselie şi încredere. Pe acele locuri n-au întîlnit băştinaşi,..

Între timp, Tasman controlă personal corabia. Brügg, însoţit de cîţiva dulgheri, mai făcură şi cîteva mici reparaţii. De asemenea, au verificat şi starea velelor.

Membrii echipajului erau complet sănătoşi. Zilele treceau pe negîndite. Odihna, mîncarea proaspătă şi abundentă a creat o atmosferă plină de voie bună şi optimism.

Numai în ultima zi, spre dimineaţă, s-a pornit un vînt puternic de la nord-est, obligîndu-i să părăsească mai repede decît credeau acel colţişor ospitalier. Furtuna, însoţită de fulgere, ca şi ploaia ţinură mai multe zile.

Tasman îndreptă nava spre nord-nord-est. Dacă nu greşise calculele, trebuiau să atingă latitudinea de 37° nord undeva, pe lîngă coasta nordică a insulei Honşiu.

Quast nu mai părea atît de neliniştit ca la plecare. În general, atitudinea lui fusese influenţată şi de calmul demonstrat de Abel Janszoon Tasman. Pasiunea acestuia pentru navigaţie ajunsese de pomină chiar la bordul navei „Engel“. Zi şi noapte, Tasman controla direcţia de mers, punîndu-l pe Brügg să măsoare la fiecare 24 de ore viteza vasului şi de cîteva ori pe zi adîncimea apei. Tot Tasman, fără să-i spună lui Quast, organizase o gardă permanentă, încît permanent, sus, pe cafasul catargului de la prora, se afla un marinar. Mai dăduse şi alte dispoziţii ciudate. Mîncarea să fie bine fiartă, ba chiar şi apa. Neuitînd de povestea cu şobolanii, îl chema mereu pe Brügg, întrebîndu-l dacă i-a prins. Acesta se arăta tot mai indispus, deoarece şobolanii dispăruseră fără urmă. Era greu să-i cauţi printre tonele de alimente de la bord. Tot Tasman propusese ca orice corabie străină să fie ocolită la mare distanţă. Consemnul era obligatoriu chiar şi pentru corăbiile olandeze. Acest prilej li se ivi destul de curînd.

Într-o noapte, marinarul de cart dădu alarma. Prin apropiere navigau cîteva corăbii sub pavilion necunoscut. Cerul fiind senin, o anume luminiscenţă plutea pe suprafaţa oceanului. Navele străine se îndreptară direct spre „Engel“. Erau în număr de trei. După siluete, corăbiile păreau să fie spaniole sau portugheze. Tasman corectă puţin direcţia de înaintare a vasului, făcu un ocol larg, şi – înainte ca străinii să priceapă ceva – ţîşni pur şi simplu printre ei. Calităţile navei „Engel“ fură astfel controlate. Străinii rămaseră mult în urmă. Îi înghiţi apoi întunericul nopţii.

— Crezi c-au vrut să ne atace? îl întrebă Quast pe Tasman, cîteva ore după aceea.

Timonierul ezită să-i răspundă imediat. Un răspuns era totuşi necesar:

— Dacă scopul călătoriei noastre a fost descoperit, nimic nu este imposibil.

— L-au descoperit japonezii?

— Japonezii nu dispun încă de asemenea corăbii.

— Piraţi?! continuă Quast, imperturbabil.

— Prostii! N-a fost decît o întîmplare. Cine ştie, poate erau nave comerciale, care-au rătăcit drumul…

— Mda! mormăi Mattis. Traseul se află mult mai la vest.

Şi, considerînd că nu mai are ce spune, Quast trecu la altceva:

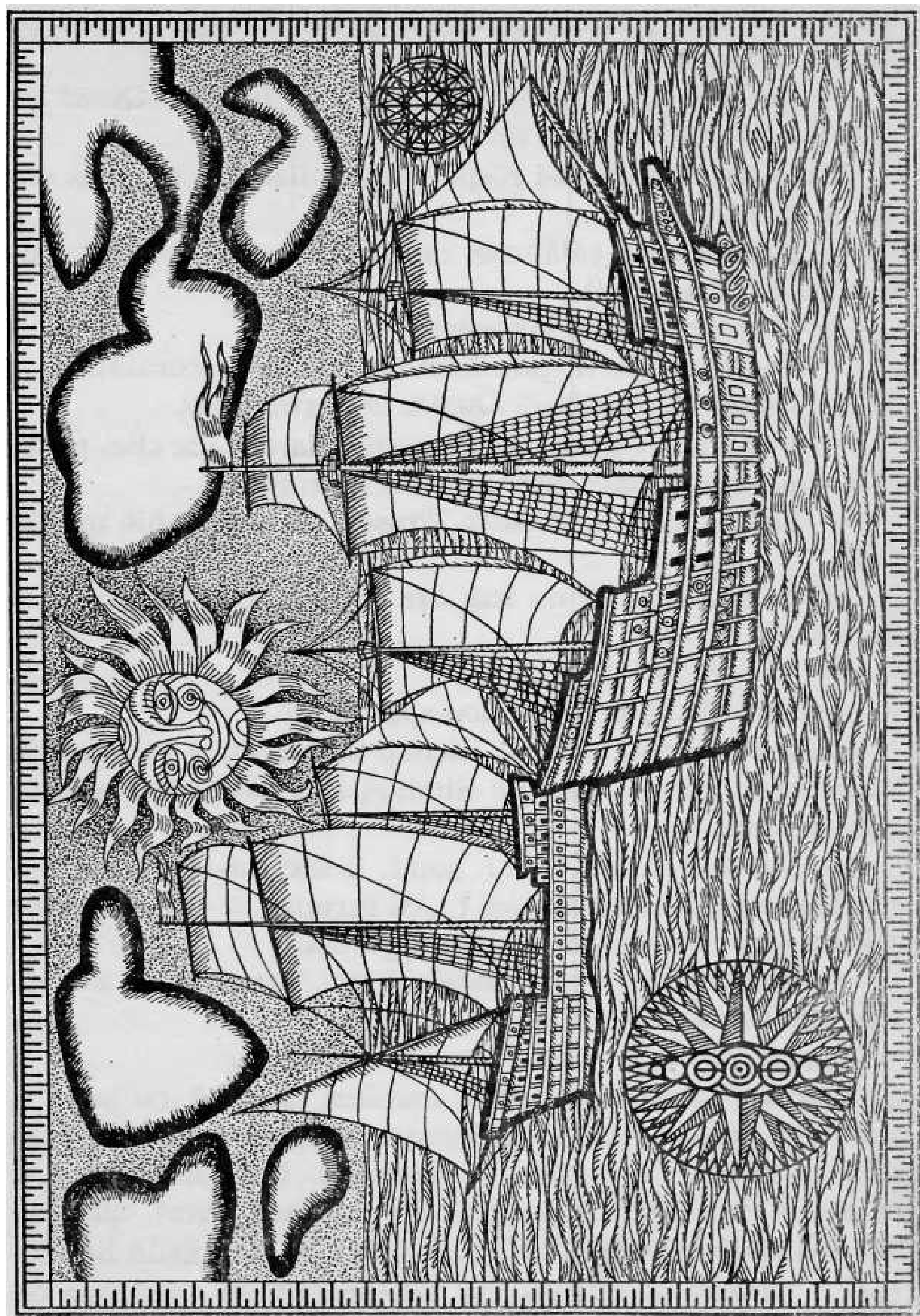
— Ai corectat drumul?

— Da! Am pornit din nou spre nord.

Asta a fost tot. Cei doi bărbaţi se pierdură în gînduri. La orizont ardeau flăcările dimineţii. O pulbere purpurie căzu peste ape.

— Mă duc să mă culc! şopti, brusc, Mattis. Vezi, nu rămîne toată ziua la timonă! Au început să ţi se înfunde ochii-n cap! Mai avem drum, nu glumă!

— Bine, bine, rosti împăciuitor Tasman. O să mă schimbe Hans. Somn uşor!

Quast nu-l mai auzi. Coborîse sub punte.

Tasman aşteptă răsăritul soarelui, privind cu nerăbdare într-acolo. Apoi, încordarea i se topi treptat, pe măsură ce razele de lumină îl învăluiau. Un zîmbet larg îi apăru pe chip. Corabia, cu pînzele umflate în vînt, spinteca voioasă apele oceanului. Cîte nelinişti nu împrăştie lumina zilei! Tasman se bucura, iar sufletul său se confunda cu cerul şi cu apa. Şi atunci, în dimineaţa aceea, nimeni nu l-ar fi putut convinge să creadă că viaţa de marinar este monotonă, searbădă, lipsită de farmec. Se dăruia complet clipei, uitînd, se pare, de ceea ce îl înconjoară la bord. Aceste izolări îi creau o stare de spirit euforică, menţinîndu-i în permanenţă o stranie luciditate şi forţă de acţiune. Dragostea sa faţă de natură izvora din acel plus de sensibilitate, cu care Mattis nu se prea lăuda. Considerînd că sarcina principală a unui comandant este de a conduce fără şovăieli corabia spre ţinta propusă, Quast devenise unilateral, aspru, neîndurător cu el însuşi şi cu echipajul. Pentru a reuşi, aşa trebuia să fie. Disciplina îl obliga pe Tasman să ţină cont de responsabilitatea lui Quast, dar nimic nu-l împiedica să nu-şi depăşească atribuţiile cînd credea de cuviinţă. Nu-l putem acuza de anarhie. Nici pomeneală! Pur şi simplu, nici un fapt nu-i era indiferent. Nici povestea cu japonezii, ciudata întîmplare cu şobolanii, ca şi multe altele, pe care nu le-a trecut cu vederea. Nedorind însă să-şi alarmeze comandantul, şi în special prietenul, Abel lua unele măsuri de siguranţă, fiind convins că şi Quast le aproba în tăcere.

Aici este cazul să facem o remarcă: pentru Quast expediţia avea un caracter pur oficial, în timp ce pentru Tasman ea se transforma într-o pasionantă competiţie maritimă. Entuziastul Tasman mai avea, deci, o doză de orgoliu intim, de mîndrie disimulată, pe care trebuia s-o transforme în fapte mari, căci de aceea îşi alesese cariera de navigator. Quast putea rămîne un perfect comandant de corabie, un admirabil navigator, dar atît. La capătul drumului îl aşteptau, în caz de reuşită, bogăţii

inimaginabile, din care şi-ar fi luat porţia de aur, ca şi de glorie.

Pentru Tasman acest prilej mai însemna ceva: să dovedească celorlalţi marea sa pasiune în arta de a conduce o corabie. Şi cum să demonstrezi asta, dacă, din cine ştie ce pricini, expediţia ar fi eşuat înainte de termen? Cel mai mare pericol nu-l prezentau eventualele furtuni ce bîntuiau în acea parte a lumii. Corabia fiind nouă, ar fi rezistat. De asemenea, el luptase cu uragane năprasnice, din care nimeni n-ar fi ieşit viu. Avea experienţă. Din punctul ăsta de vedere, nu-şi făcea griji. Altceva îl preocupa. Japonezii nu i-ar fi putut împiedica decît pe două căi: fie atacîndu-i direct, fie distrugîndu-i chiar la bordul navei. Lucrul era posibil printr-o răzvrătire a echipajului.

Se cerea deci o atentă supraveghere a fiecărui om. Dar, dintre toţi membrii din echipaj, nu se putea baza decît pe Brügg şi pe încă vreo cîţiva. Lăsînd la o parte şi umbrele răzbunătorilor niponi, mai intervenea totuşi o ameninţare: molimele rămase în urmă la Batavia. Febra tifoidă, dezinteria, frigurile galbene decimaseră mii de oameni, în special europeni. Cea mai mare pacoste ar fi fost izbucnirea unei epidemii pe corabie. Boala putea să stea ascunsă încă de la plecare. La bord nu exista decît un doctor: Meyteen Silver. Dînsul controlase la angajare starea sănătăţii întregului echipaj. Fiind tînăr, îşi exprimase încrederea în vitalitatea celor aleşi pentru expediţie. „Natura umană are mijloace sigure de a învinge orice boală“, obişnuia el să spună, nu fără temei, – îşi asigurase o oarecare cantitate de medicamente „marinăreşti”: spirt pentru frecţii, muştar, ceaiuri şi alifii, camfor, ba chiar şi un borcan cu lipitori. Tasman şi Quast îi erau recunoscători, privind bunele sale intenţii. Ce te făceai însă dacă molima era necunoscută?

Aici, instinctul lui Tasman dădea alarma. Mereu şi mereu se trezea cu imaginea celor doi şobolani văzuţi de Brügg, căţărîndu-se pe punte. În cîteva rînduri încercase să-l convingă şi pe Quast că acesta este cel mai mare pericol. Quast, dimpotrivă, se aştepta la un atac perfid, pe la spate,

din partea corăbiilor japoneze sau a piraţilor, ce mişunau peste tot.

Spre bucuria lor, pînă acum nimic din toate aceste prevestiri n-au avut loc. Trecuseră 34 de zile cînd s-au hotărît să acosteze undeva, în nord-est, pe ţărmul insulei Hondo. Se găseau la 37°16’ latitudine nordică. De acolo, pornind direct spre est, puteau să purceadă la căutarea celebrelor insule.

Nimic nu lăsa să se întrevadă că lucrurile se vor petrece altfel.

Acostarea navei „Engel“ avu loc într-un golf pustiu, după apusul soarelui. Quast luase această măsură de prevedere, pentru a nu stîrni curiozitatea puţinilor locuitori de pe coasta Japoniei. Deşi nu avuseseră neplăceri, escala putea deveni periculoasă, gîndindu-se la acea ameninţare străvezie a preotului budist, ca şi la enigmatica atitudine a lui Enoki. Se aflau chiar pe pămîntul Japoniei, şi orice risc trebuia evitat. Ce l-a împins totuşi pe Quast să ia urgenta hotărîre! Explicaţia o va da ulterior chiar Tasman. Doctorul Silver raportase comandantului că un matelot se îmbolnăvise. Boala, care la început părea să fie o banală răceală, evoluă pe negîndite, şi Silver îşi dădu seama la timp că era altceva. Izolă cît putu bolnavul, dar acesta muri cu puţin timp înainte de a ajunge pe coasta insulei Hondo, sau Honşiu. Pentru a nu alarma echipajul, Quast şi Tasman s-au înţeles ca bietul marinar să fie îngropat în cursul nopţii în cel mai desăvîrşit secret.

Doctorul Silver aprobase planul, deşi legile marinăreşti cereau ca înmormîntarea să fie făcută de pe bord, adică zvîrlirea rămăşiţelor pămînteşti în apele oceanului. În cazul de faţă legea nu mai avea însă putere.

Aşa se face că pe la ora două după miezul nopţii, Quast, Tasman şi Silver, însoţiţi de canonicul Jan Protius, părăsiseră nava cu o barcă în care se aflau rămăşiţele pămînteşti ale lui Marcel Couneau, simplu matelot în marina olandeză.

După ce-au ajuns pe ţărm, au luat sacul în care zăcea

mortul şi l-au dus pînă în mijlocul unui grup de arbori din apropiere. Au săpat o groapă adîncă, în vreme ce Protius şoptea smerit nişte rugăciuni. L-au îngropat pe Marcel neliniştiţi, punîndu-i la cap o cruce de lemn, încropită la repezeală. S-au întors la bordul navei, preocupaţi de noua problemă. De cart fusese numit Brügg, pentru care această moarte însemna ceva mai mult decît un trist accident. De aceea, nici una, nici două îi ieşi înainte lui Quast, şoptindu-i politicos:

— O să-mi permiteţi, domnule căpitan, ca după ieşirea din golf să caut peste tot şobolanii! De-ar fi să răscolesc toată nava…

— Bine, bine, îl întrerupse Quast. Pînă atunci trezeşte-i pe cei mai buni băieţi! Ridicăm ancora.

— Plecăm?! îndrăzni Brügg.

— Da, plecăm! Echipajul va afla de moartea lui Marcel. E mai bine să fim în larg. Hai, Abel! Trebuie să mai discutăm o dată direcţia spre care vom porni.

Brügg salută scurt şi alergă să execute ordinul. Nava „Engel“ părăsi coasta insulei Hondo, îndreptîndu-se direct către est. Pe catargul de la pupa fusese arborat steagul Olandei, ca ultim salut adresat lui Marcel Couneau, tînăr matelot căzut la datorie.

La timonă, în picioare, Quast, nemişcat, se gîndea la ceva. Lîngă el, Tasman, strîngînd în mîini roata cîrmei, sfredelea cu priviri aprige bezna tăcută ce plutea peste ape. De la apus, vîntul rostogolea pe cer nişte nori pufoşi. Valurile începură să se spargă cu zgomot la prova. Pe punte, Brügg şi Silver uitaseră să-şi pună pălăriile pe cap.

— L-a înghiţit pămîntul, şopti într-o doară Brügg.

— Vrei să spui… „ne va înghiţi”, murmură doctorul, prost dispus.

Brügg căscă ochii mari, privind după silueta lui Silver, care dispăru prin tambuchi sub punte.

Apoi tresări. O rafală puternică de vînt izbi velatura, aplecînd nava la babord. Îşi pierdu echilibrul, căzînd pe punte. Cînd se ridică, inima îi bătea năprasnic în piept. Şi

nu pricepu în ruptul capului de ce.

Patru zile dură furtuna. Din cauza ploilor şi a norilor coborîţi parcă deasupra oceanului dezlănţuit, vizibilitatea s-a micşorat îngrijorător. Quast ordonă strîngerea mai multor vele, pentru a reduce viteza corăbiei. Tasman, la capătul puterilor, pilota cu prudenţă printre valurile ce zgîlţîiau vasul. Navigînd în ape necunoscute, „Engel“ era în primejdie. Cea mai modestă stîncă submarină, un simplu banc de corali ar fi putut provoca naufragiul. Oboseala începu să se facă simţită şi în rîndurile marinarilor din echipaj. Zi şi noapte strînseseră sau desfăcuseră pînzele, luptînd cu vîntul tăios de sud-vest. Desigur, mai exista o cauză aducătoare de griji: moartea lui Couneau. Numele lui circula în taină printre mateloţi. Graba cu care fusese înmormîntat, încălcîndu-se tradiţia marinărească, născuse alte comentarii alarmante.

Brügg auzise cum discutau marinarii. Ar fi dorit să intervină, dar disciplina îi interzicea categoric orice amestec. Pînă la urmă observă şi altceva: era ocolit. Oamenii, într-adevăr, se fereau de dînsul, ştiind prea bine că aparţine cu trup şi suflet lui Quast şi Tasman. Se comportau aşa nu pentru că membrii echipajului aveau o atitudine ostilă faţă de Quast sau timonier. Nu! Simţeau că ceva nu este în regulă. Teama provoca nelinişte. Ea se manifesta de la om la om în felurite chipuri.

Aşa stînd lucrurile, Brügg hotărî să-şi anunţe superiorii. Dar mai întîi stătu de vorbă cu Silver. Doctorul îl ascultă în tăcere. După aceea, spuse:

— Dragă Brügg! Nu putem interzice oamenilor să comenteze cele petrecute la bord. Cel mai cuminte ar fi să ne facem că nu observăm nimic. Poate au dreptate. Jocul dintre viaţă şi moarte nu are niciodată nimic plăcut.

— Nu înţeleg, mormăi Brügg, afurisindu-l în taină pe medic pentru că vorbea în şarade.

— Încă doi oameni s-au îmbolnăvit. Asta e!

Lui Brügg i se opri respiraţia.
— Căpitanul ştie?! articulă el cu greutate, presimţind, fulgerător, în ce situaţie se aflau.
— Nu! răspunse sec Silver.
— Nici Tasman? continuă să întrebe Brügg.
— Nici.
— Molimă? şopti iar Brügg.
— Da’ mai du-te dracului cu sporovăiala ta cu tot! urlă Silver, apucîndu-l de umeri.
Înainte ca Brügg să reacţioneze în vreun fel, se trezi pe coridor. Auzi uşa trîntindu-se în urma lui.
Ieşi zăpăcit pe punte. Furtuna parcă se mai domolise. Valurile nu mai spălau înnebunite puntea. Cerul se limpezise pînă departe, spre nord. Se însera. O geană de lumină roşiatică spuzea norii la apus.
„Fie ce-o fi“, se încurajă singur Brügg, mormăind în barbă şi porni direct spre timonă.
— Ei, ce se-aude, Brügg? întrebă Quast, nedezlipindu-şi ochii de pe harta pe care o studia.
Brügg înghiţi un nod, apoi altul:
— Silver! reuşi să articuleze.
— Ce-i cu Silver?
— Zice că mai sînt doi oameni…
— Doi? sări ca ars Quast.
— Doi… bolnavi! şuieră fostul marangoz, simţind că se îneacă.
Quast făcu o săritură, îi înfipse ca un nebun mîna în piept, zgîlţîindu-l.
— Unde? Cînd? Vreau să-i văd!
Părăsiră cabina în goană.
Tasman asistase la discuţie, fără să schizeţe un gest.. Privi după cei doi, încruntîndu-se. Lăsă mîinile de pe roata cîrmei, se descoperi şi şopti: „Destinul vrea să se joace cu noi“. Uită de timonă. Cu cîrma părăsită, corabia se clătină pentru cîteva clipe, înclinîndu-se ameninţător spre tribord. Tasman îşi pierdu echilibrul, agăţîndu-se chiar de roată. Cîteva valuri acoperiră nava de la un cap la altul. „Engel“

ieşi victorioasă la suprafaţă, continuîndu-şi drumul părăsit din vina timonierului. Acesta îşi revenise însă. Strîngea timona cu mîini de fier. Scruta iar, îndărătnic, depărtările, ca şi cum nu s-ar fi întîmplat nimic.

Peste două zile, marinarii bolnavi muriră. Au fost aruncaţi în apele oceanului care se liniştise.

Quast se dezlipea tot mai greu de Tasman. Calculară împreună distanţa străbătută, hotărînd să înainteze puţin şi spre nord. O dată cu soarele dimineţii, Tasman determină coordonatele. „Engel“ înaintase cu o viteză surprinzătoare. Poate din cauza vîntului puternic. Se aflau la 39°21'48” latitudine nordică. Nu întîlniseră încă nici o insulă. Oceanul rămînea pustiu.

Mohorît, Quast se gîndea mereu la insulele minunate, pe care chiar şi cu preţul vieţii trebuia să le găsească. Tasman, neclintit, mînca, dormea şi se trezea tot lîngă roata cîrmei.

Silver începuse să se îmbete, umblînd năuc de colo-colo. Marinarii îşi vedeau de treburi, dar tot mai des îşi îndreptau privirile spre cer, şoptind rugăciuni. Brügg căuta disperat, prin toate colţurile navei, şobolanii. Blestema amarnic, jurîndu-se de fiecare dată că-i va găsi şi-i va ucide cu propria lui mînă. Începuse să umble neglijent. Nu mai mînca. Răscolise aproape o sută de tone de alimente. Dar animalele ştiau să se ascundă.

După Brügg se luară însă şi alţi marinari, considerînd că şobolanii purtau vina molimei apărute la bord. Încet, încet, oboseala puse stăpînire pe spiritele oamenilor. Fel de fel de blestemăţii erau povestite pe la colţuri. Quast ştia însă ce trebuie să facă. Dădu ordine severe, pedepsind fără milă şi cea mai mică încălcare a disciplinei. Viaţa pe navă păru că reintră în normal. Dar totul nu dură decît două zile, pînă cînd Silver, duhnind a spirt, se prezentă la căpitan.

— Şefule, începu el, clătinîndu-se. Au mai murit… încă cinci. Azi-noapte. Daţi ordin să-i zvîrlim peste bord? Orice clipă pierdută ne primejduieşte viaţa.

Deşi era beat, limba nu i se împleticea în gură.

— Da, au murit, şopti Quast, fără să clipească.

— Ne mai despart 30 de mile pînă la paralela 41°, domnule căpitan! vorbi şi Abel. Am parcurs spre est peste 800 de mile.

— Ce naiba facem, căpitane? nu se lăsă Silver. Au zburat încă cinci suflete, nu pricepi? Cu cei dinainte sînt opt. Rămînem fără oameni…

— Ce-ai spus?! urlă Quast deodată.

— Bineee! schimbă tonul Silver. Îi arunc eu peste bord, fără nici un ordin. Şi tot eu o să le spun rugăciunea… Canonicul a crăpat adineauri, renegîndu-l pe Dumnezeu.

— Brügg! Unde-i Brügg? răcni Quast.

— De două zile… în magazia cu făină. Nu mai poate trăi pînă nu descoperă şobolanii lui dragi, ţîcnitul…

— Ieşi! Lasă-ne! murmură Tasman. Fă ce ştii, dar trimite-l aici pe Brügg.

Silver ar fi vrut să-şi urmeze pomelnicul. Dar în ochii timonierului ardeau un fel de flăcări ciudate, atît de ciudate, încît Silver dădu înapoi:

— Am… am înţeles.,..

Zadarnic răscoliseră marinarii, conduşi de Brügg, prin toate încăperile navei: şobolanii pieriseră fără urme. Brügg era însă prea încăpăţînat ca să creadă în dispariţii miraculoase. „Dacă crăpau, i-am fi dibuit după miros”, le argumenta el matrozilor. „La dracu! Sămînţa morţii tot au lăsat-o printre noi!“ răspundea atunci careva. Brügg continua să înjure, ştiind foarte bine că oamenii au dreptate. Dar nu se dădea bătut. Hotărî să întoarcă magazia de alimente pe dos. Trebuia să-i ucidă, fie ce-o fi! Degeaba i s-a amintit că pe-acolo căutaseră cu toţii cel mai mult: nu voia să cedeze.

Mateloţii începură să-l privească bănuitori, dînd înapoi. Cumplita sete de răzbunare se transformase la Brügg într-o fixaţie bolnăvicioasă. Din camaraderie, cîţiva marinari i-au povestit totul doctorului Silver. Acesta duhnea a rachiu făcut din spirt. Ascultă liniştit, ridică din umeri, scuipă

printre dinţi şi mormăi: „În faţa infinitului n-am nici o putere...” Un răspuns destul de înţelept pentru bucăţica de minte luminată ce-i mai rămăsese după atîta beţie. De aceea, matrozii au rămas nedumeriţi, lăsîndu-l pe Brügg să-şi facă damblaua şi solicitînd cerului să aibe îndurare de sufletele celor doi bieţi păcătoşi.

Brügg continua să lucreze în magazie, neluînd în seamă durerea ce-i tăia respiraţia din cînd în cînd şi-i ciocănea tot mai violent tîmplele. Muncise ziua întreagă, fără să-şi permită o clipă de răgaz, nici chiar pentru masă. Cineva îi adusese apă, şi atît. Pe la miezul nopţii, fostul marangoz ajunsese cu răscolitul aproape de fundul magaziei. O arşiţă cumplită îi cuprinsese acum tot trupul. Transpirase abundent. Numai în cămaşă, cu ochii ieşiţi din orbite, murdar, în lumina felinarului părea un dement ieşit din infern. Abia mai vedea lăzile cu peşte sărat, pe care le ridica, holbîndu-se la scînduri. Era furios: nici una nu fusese roasă de şobolani.

Ladă după ladă trecu prin mîinile lui Brügg. Bolborosind cuvinte neînţelese, ştergîndu-se mereu de sudoare pe frunte şi pe obraji, el îşi pierdea puterile încetul cu încetul. Mai rămăseseră patru sau cinci lăzi. Ultima pe care reuşi s-o ridice, lui Brügg i se păru umplută cu plumb. O privi cu ură. Înainte de-a o scăpa din mîini, zări în scîndurile ei gaura rotundă, cu margini roase. Scoase un strigăt, un geamăt şi căzu. Lada se sparse cu zgomot şi-i acoperi horcăitul. În aer se revărsă un miros oribil. Brügg întrezări hoiturile şobolanilor printre bucăţile galbene de peşte. „Blestema…“ icni el cel din urmă cuvînt.

Aşa l-a găsit Silver: un cadavru, cu faţa îngropată în alte cadavre, toate la fel în giulgiul întunecat al morţii. Doctorul se obişnuise să cutreiere corabia, căutînd peste tot trupurile lovite de molimă. Purta cu dînsul sticla cu spirt. Devenise indiferent. Ridicase puţin felinarul, să se convingă că Brügg s-a sfîrşit. Apoi plecă repede, pipăindu-şi sticla din buzunar. Trase pe drum cîteva înghiţituri, sudui plin de năduf şi alergă pe punte. Se lumina de ziuă. Umbra lui

Brügg se ţinea însă după el. Se ţinea scai, acum era lîngă copastie, mogîldeaţă mică şi neagră. Doctorul strînse din fălci, să-şi biruie teama. Se apropie încet, pe la spatele umbrei, o înşfăcă brusc, înlănţuindu-i braţele slabe, ascuţite. Se opinti din răsputeri şi o răsturnă cu greutate peste bord, în ocean. „Du-te şi lasă-mă-n pace...!“ bîigui el şi căzu la rîndu-i, secerat, pe scîndurile jilave.

Cînd îşi reveni, se afla în cabină. Bătrînul felcer Rjievrik sta smirnă lîngă patul său.

— Zac de mult? întrebă Silver în şoaptă.

— De două zile, domnule!

— Ce te uiţi aşa? Am murit? se oţărî doctorul, simţind dureri sfîşietoare în piept.

— Bietul Arsen, domnule... L-aţi aruncat peste bord. S-a dus. Aţi aruncat peste bord un om sănătos!

— Ce?! Mincinosule! Bătrîn afurisit!

Încercă să se scoale, dar nu reuşi.

— Avea numai 21 de ani, săracul băiat! continuă moşneagul posac. Chiar în ziua aia îi împlinise, domnule. Domnule...

— Mîntuieşte-mă, Doamne! strigă Silver, cutremurîndu-se. Va să zică... e adevărat! Quast ştie?

— Marinarii au vrut să vă taie în bucăţi. Comandantul nu crede o iotă. Altfel v-ar rupe beregata, domnule! Tasman, afurisitul, tace. Îl cunosc, e un diavol. Stă la timonă ziua, noaptea, ţintuit la roata lui păcătoasă.

— „Engel“ o să ajungă un cimitir cu pînze! proroci Silver, căutîndu-şi, din obişnuinţă, sticla cu spirt. Cîţi au mai crăpat?

— Cu bietul Arsen, cinci.

— Dă-mi sticla, moşule! O să scuip adevărul în faţă lui Quast şi ăluilalt! Pentru aurul şi argintul lor...

Încetă să bea. Apoi se ridică năuc, aidoma unui somnambul şi porni cu paşi ţepeni spre cabina lui Quast. Arşiţa neaşteptată din piept îl sperie. Bău iar, clănţănind. Inima-i bătea ca o nebună. Simţea că îl apucă fierbinţelile. Sfîrşitul?

— Blestemato!… Blestemato!… Că nu ierţi pe nimeni.

Silver se trezi lîngă Brügg, dedesubtul punţii, în cală.

Nu ştia cum ajunsese acolo, dar înţelese că marinarii nu se mai atingeau de morţi. Un miros dulceag îl îngreţoşă, în-demnîndu-l la fugă. Dar nu!

— Totuna, omule! Pricepi? filozofă el la capul cadavrului. Ia ascultă, prietene, mi se pare mie că eşti un prost! Na! Cum adică, nu eşti? Păi crezi tu că şobolanii au adus molima? De unde? Putea s-o care vîntul… sau poate am luat-o din Filipine. Ştii, noi mergeam veseli şi ea, spurcata… Mă rog, ce mă interesează pe mine? Mai devreme sau mai tîrziu, tot trebuia să… asta… Numai că al dracului aş fi vrut să aflu… Adică nu, mai întîi noroc, prietene, Brügg! Beau… lasă că beau eu pentru amîndoi! Da… Ei, uite ce m-am gîndit! De ce – ia să vedem dacă ştii! — de ce molima n-o fi vrut să atace decît oameni? Asta-i! Putea, sigur, putea să roadă velele. Oho! Cît ar mai fi ros ea la vele, aşa-i? Pe urmă bompresul, busola lui Tasman, după aia ancora şi… şi chiar etrava. Cînd colo, ce-a făcut ea? Ce-a făcut? Mmmm, parcă aş bate cîmpii, Brügg! Şi tu mă laşi, prietene, să mă fac de rîs! Tocmai acum cînd trebuie să mă pregătesc de… Nu te uita că-s beat… A, dacă ar fi cu putinţă să iau o bucată de cer… un val, o pînză încă plină de vînt şi o stea… pe înse…

Silver simţi ca prin vis că pe obraz îi alunecă ceva fierbinte şi curge, şi curge…

Quast îşi încărcase amîndouă pistoalele. Şi le vîrî în cingătoare pe sub veston şi coborî, furios, pe punte, poruncind adunarea echipajului. Mateloţii începură să sosească, fără grabă. Quast se plimba de colo-colo, cu mîi-nile la spate şi bărbia în piept. Nu privi la matrozi decît cînd îşi dădu seama de tăcerea lor, prevestitoare de rău. Dar mînia i se domoli îndată. Oamenii stăteau împrăştiaţi, ferindu-se să se atingă. Bărboşi, cu feţe livide şi ochi afundaţi în orbite, sfîrşiţi de oboseală, de spaimă şi

nesomn, aşteptau indiferenţi cuvintele lui.

— V-aţi împăcat cu soarta? se chinui Quast să strige. Laşilor, muierilor, babe neputincioase, bune de dus la mănăstire! Nici morţii nu mai au de la voi îngrijirea cea de pe urmă? Olanda v-a dat pe mînă o corabie minunată, ce-aţi făcut din ea? Răspundeţi! Ar trebui să vă zbor creierii pentru încălcare de ordin. La toţi, fără nici o excepţie. Am spus, sau nu, ca morţii să fie zvîrliţi peste bord?

Se întrerupse. Cineva plîngea în hohote. Deşi cei mai în vîrstă îl acoperiseră cu trupurile lor, Quast îl zări: era Georg, cel cu chipul de fată, omul cel mai tînăr din echipaj.

— Ei… ăla care te smiorcăi! tună comandantul. Ieşi în faţă!

Georg păşi timid, înghiţindu-şi lacrimile.

— Ţi-e frică? urlă iar Quast, cu inima sfîşiată de milă.

— O să murim degeaba, domnule! murmură flăcăul, ţinîndu-şi răsuflarea. Mai bine să ne-ntoarcem. Insulele nu…

— Cum?! se deznădăjdui căpitanul. Răzvrătitule! Ca pe o năpîrcă am să te împuşc, pui de căţea!

Marinarii păreau prea puţin impresionaţi de pistolul lui Quast. După o lungă tăcere, un dulgher bătrîn, scund şi negricios, păşi înainte!

— Pe toţi, căpitane! spuse el foarte calm şi puţin solemn. Împuşcă-ne pe toţi, e mai bine!

— Quast ridică pistolul. Îl cuprinsese furia şi poate ar fi tras dacă braţe, încă tari – în ciuda slăbiciunii – nu l-ar fi imobilizat, smulgîndu-i arma. Vocile se amestecară, domoale:

— Cui foloseşte că murim, căpitane?

— Încotro plutim mereu, ca orbii?

— De ce să ne ucizi, n-ajunge cîţi crăpăm de molimă?

— Acasă… înapoi, acasă!

— Unde vă sînt „Insulele de aur şi argint?“

— Ne-aţi minţit…

Quast pricepu că n-avea nici un rost să se

împotrivească.

— Bine, băieţi! Bineeee... răsuflă el învins, cînd o voce sonoră tună deasupra punţii:

— Hei, ăia de colo! strigă Tasman. Daţi-i drumul căpitanului! Aşa am hotărît şi noi... înaintea voastră. Ne vom întoarce! De ce nu lăsaţi omul să vorbească? Hai... la treabă! Pînzele s-au lenevit pe vergi. Morţii aşteaptă să le închideţi ochii.

Abel, calm, se întoarse la roata cîrmei. Marinarii îl lăsară pe Quast, restituindu-i pistolul.

— Iartă-ne! spuse respectuos dulgherul. Frica ne-a luat minţile.

Quast fugi în cabina de sub punte, fără un cuvînt.

Morţii au fost aruncaţi în ocean. „Engel" se afla la 46° latitudine nordică. Tasman se ţinu de promisiune; întoarse corabia şi porni înapoi, spre coastele Japoniei. După cîteva zile, alţi marinari începură să-şi dea duhul, astfel că, în scurt timp, din toţi membrii echipajului rămîneau în viaţă numai douăzeci şi şapte.

Marinarul de cart văzu pămîntul în dreptul paralelei de 35° latitudine nordică.

Tasman trecu pe hartă un punct aflat la extremitatea de sud a insulei Honşiu, sau Hondo. „Engel" revenise aproape pe acelaşi drum, deviind cu două grade şi ceva mai la sud. Quast socoti că nu e cazul să piardă vremea pe ţărmul marii insule japoneze. Epidemia continua să pustiască nava. Oamenii se culcau şoptind rugăciuni, deschizînd ochii uimiţi că mai sînt în viaţă. Suflul morţii răvăşise sufletele, dar nu îngenunchease chinuita speranţă, care-i îndemna încă să creadă că vor ajunge, măcar ei, vii la Batavia.

Nerăbdarea echipajului, lupta epuizantă dintre molima ucigătoare şi oameni, eşecul expediţiei îl măcinau fără milă pe Quast. Ca să-şi regăsească liniştea şi forţa morală, apela tot mai des la forţe supranaturale, stînd ore întregi în genunchi, în faţa icoanei din cabină. De praful lui Enoki parcă uitase...

Zilele treceau pe negîndite. Bolnav şi el, Quast slăbise, ajungînd ca o umbră. Se tîra din ce în ce mai greu pe punte, încercînd să-l atragă pe Tasman în discuţii absurde despre japonezi, şobolani, ciumă şi forţe oculte. Abel tăcea îndărătnic, răspundea monosilabic, mohorît, strivit sub propriile sale gînduri. Fără să se bage de seamă, el preluase comanda corăbiei, jurînd să-şi facă datoria pînă la capăt. De aceea, spre surpriza şi spaima generală, „Engel" nu porni direct spre sud, ci o luă către sud-vest. Quast observă şi hotărî să-l oprească cu orice preţ pe cîrmaci să comită ceea ce el considera o nebunie.

— Abel, îi spuse deznădăjduit, comiţi o crimă! Plătim şi aşa prea scump îndrăzneala noastră. Nu putem înfrunta soarta, ştii bine. Sub punte zac alţi marinari atinşi de ciumă. Poate că şi eu…

— Căpitane Mattis Quast! îl înfruntă timonierul. Van Diemen ne-a încredinţat o sarcină care trebuie îndeplinită. Nici tu, nici moartea, nici cerul şi iadul tău, nici stihiile tuturor mărilor nu-mi puteţi sta în cale. *Eu* voi căuta, spre sud-est, „Insulele de aur şi argint".

— Vei pieri, laolaltă cu noi, înainte măcar să le fi văzut.

— E în mine ceva care nu ţine seama de moarte…

Quast pricepu, ca şi ceilalţi membri din echipaj. Abel Janszoon Tasman îndrăznea să înfrunte cerul, în numele onoarei de marinar al Republicii Olanda. Mattis îşi aminti că la fel procedase şi el în faţa preotului budist. Iar mateloţii, din pricini greu de înţeles, se supuseră deodată acestei voinţe de neînvins.

Întreaga noapte ce urmă, Tasman nu dormi, chinuit de amarnice presimţiri. Dimineaţa îl găsi cu mîinile încleştate de roata cîrmei. Avea privirile tulburi de nesomn. I se păru că înaintea corăbiei pluteau pe ape nişte insule mici şi întunecate. Se frecă la ochi, să alunge vedeniile.

— Căpitane! strigă marinarul de veghe pe catarg. Pămînt!

Vestea se întinse cu repeziciune. Mateloţii dădură buzna pe punte, căţărîndu-se pe frînghii, pe scările catargelor,

urlînd ca nebunii. Tasman era însă foarte lucid, îi numără îndurerat: rămăseseră numai cinsprezece. Iar Quast nu se mai afla printre ei. Murise în aceeaşi noapte… Tasman căută în cabina lui cutia cu praf alb… O găsi. Quast nu se atinsese de ea.

Insulele vulcanice, nou descoperite, îi dezamăgiră repede pe marinari. Pustii, abia acoperite cu vegetaţie deplorabilă. Degeaba le răscoliră oamenii, conduşi de Abel, nu găsiră nici cel mai mic grăunte de aur sau argint. Îngropară, în schimb, acolo pe cei din urmă morţi, mai norocoşi decît cei vii, fiindcă avuseseră parte de un pămînt în care să se odihnească.

Întorşi pe bord, marinarii au aşteptat ordinele lui Tasman. Acesta controlă hărţile, neştiind că japonezii numeau acele insule „Idu-siti-to“ – „Cele şapte insule“. Le trecu pe harta lui, unde nu figurau.

Eşecul ar fi trebuit să aibă urmări dezastruoase pentru puţinii oameni rămaşi în viaţă. Tasman găsi însă şi de data asta puterea să-şi convingă matrozii să nu abandoneze cercetările. Le dădu să mănînce şi să bea pe săturate şi, după o odihnă de cîteva zile, îi adună pe punte.

— Băieţi! le spuse el. Sîntem departe de Batavia. Soarta a vrut să rămînem atît de puţini. Dar „Insulele de aur şi argint“ ne aşteaptă pe undeva. Ca să ajungem la ele, ar trebui să le căutăm pînă la ultima suflare. Chiar dacă norocul ne va fugi şi mai departe din drum, cinstea ne obligă să încercăm tot ce este posibil. Mi-ar fi ruşine să mă prezint în faţa guvernatorului, raportîndu-i că am dat bir cu fugiţii. Încercaţi să mă înţelegeţi! Mai bine mor de boală, sau de mîna voastră. Numai, să ştiţi, dacă eu voi muri, nici unul dintre voi nu se va mai întoarce la Batavia, fiindcă nici unul nu ştiţi să conduceţi un vas.

Scurta lui cuvîntare avu un efect nesperat. Marinarii îl urmară orbeşte. S-au supus, poate, şi datorită şirului întreg de suferinţe, care-i obişnuise cu orice, poate şi de frică… cine ştie?

Ocolind insula Kiuşiu „Engel“ pătrunse curînd în Marea

Chinei de Răsărit. După cîteva zile, străbătea Marea Chinei de Sud. Încă opt oameni muriseră. „Engel“ continua să înainteze spre miazăzi, avînd la bord numai şapte matrozi. Tasman supravieţuise. La fel de senin şi calm, conducea corabia spre casă.

„Insulele de aur şi argint” se dovediseră a fi doar un miraj, o legendă uimitoare, ce semăna cu mitul funestului El Dorado american.

Şi într-un caz, şi în celălalt, dorinţa de îmbogăţire a oamenilor nu mai ţinea cont de nici o jertfă. Aurul a fost întotdeauna prea scump plătit. Tot aşa va proceda şi Van Diemen. Deşi ştirea tragediei de pe nava „Engel” va face înconjurul lumii, guvernatorul va trimite peste doi ani o nouă expediţie, avînd acelaşi scop. Evident, mult căutatele „insule de aur şi argint“ nu vor fi găsite niciodată.

Noi să ne întoarcem acum la Tasman şi cei şapte marinari, care-i mai rămăseseră.

Noul comandant al navei chibzui îndelung. Îşi chemă echipajul şi dădu fiecărui marinar cîte puţin praf alb cu vîrful unui cuţit. Tasman păstră şi pentru el o cantitate mică.

Dincolo de Marea Chinei de Sud izbucni iar furtuna. Vîntul hăuia bezmetic din zare în zare, înălţînd talazuri cenuşii, sub un cer de plumb. Sarturile şi straiurile catargelor şuierau amarnic, subţire, văicărindu-se parcă fără rost. Val după val mătura puntea corăbiei, care se apleca – dispărînd sub ape – cînd la babord, cînd la tribord. „Engel“ se împotrivea din răsputeri vijeliei, încăpăţînîndu-se să plutească, mereu, în mijlocul clocotului apocaliptic. Fulgere orbitoare despicau genunile din înalt, poleind în fracţiuni de secundă prăpăstii lichide, prin care treceau pînze albicioase de spumă. Lumina zilei fugea înspăimîntată, lăsînd în urmă doar umbrele nopţii, dănţuind năuce, care-ncotro.

Tasman, prăbuşit peste timonă, încerca să păstreze direcţia navei spre sud. Era conştient că nu se puteau măsura cu uraganul. Orb şi surd din pricina vijeliei, se

bizuia numai pe instinct. Nu-şi mai simţea braţele şi trupul. Ar fi vrut să doarmă măcar cîteva ore, sau poate că şi aţipise, căci altfel nu i-ar fi apărut înaintea ochilor chipul alb al bunei Jannetjie. Ea îl întrebase ceva, în şoaptă: „De ce nu te grăbeşti? Te aştept…“ Da, da, aşa îl întrebase. „Am trecut de ecuator. La vest trebuie să fie Sumatra, iar la est Borneo. Mai avem puţin şi sosim. Să mă aştepţi pe dig…“

Tasman îşi frecă fruntea rece cu palma udă. „Am vedenii“, mormăi el, devenind brusc atent. Vela trapezoidală de pe arborele mare plesnise cu zgomot asurzitor. Corabia tremură cîteva clipe buimăcită, aplecîndu-se şi mai tare în canionul adînc dintre valuri. Comandantul-pilot pricepu dintr-o ochire. Cea mai importantă velă era gata-gata să fie smulsă de vînt. Pierduseră în cinci zile de furtună alte cîteva. Şi trebuia să ajungă acasă. Aşa promisese celor şase marinari rămaşi la bord. Oare mai trăiau toţi? De două sau trei zile nu-i mai văzuse. Nici mîncare nu i-au mai adus. N-au văzut vela sfîrşiată? Trebuia să ia o hotărîre!

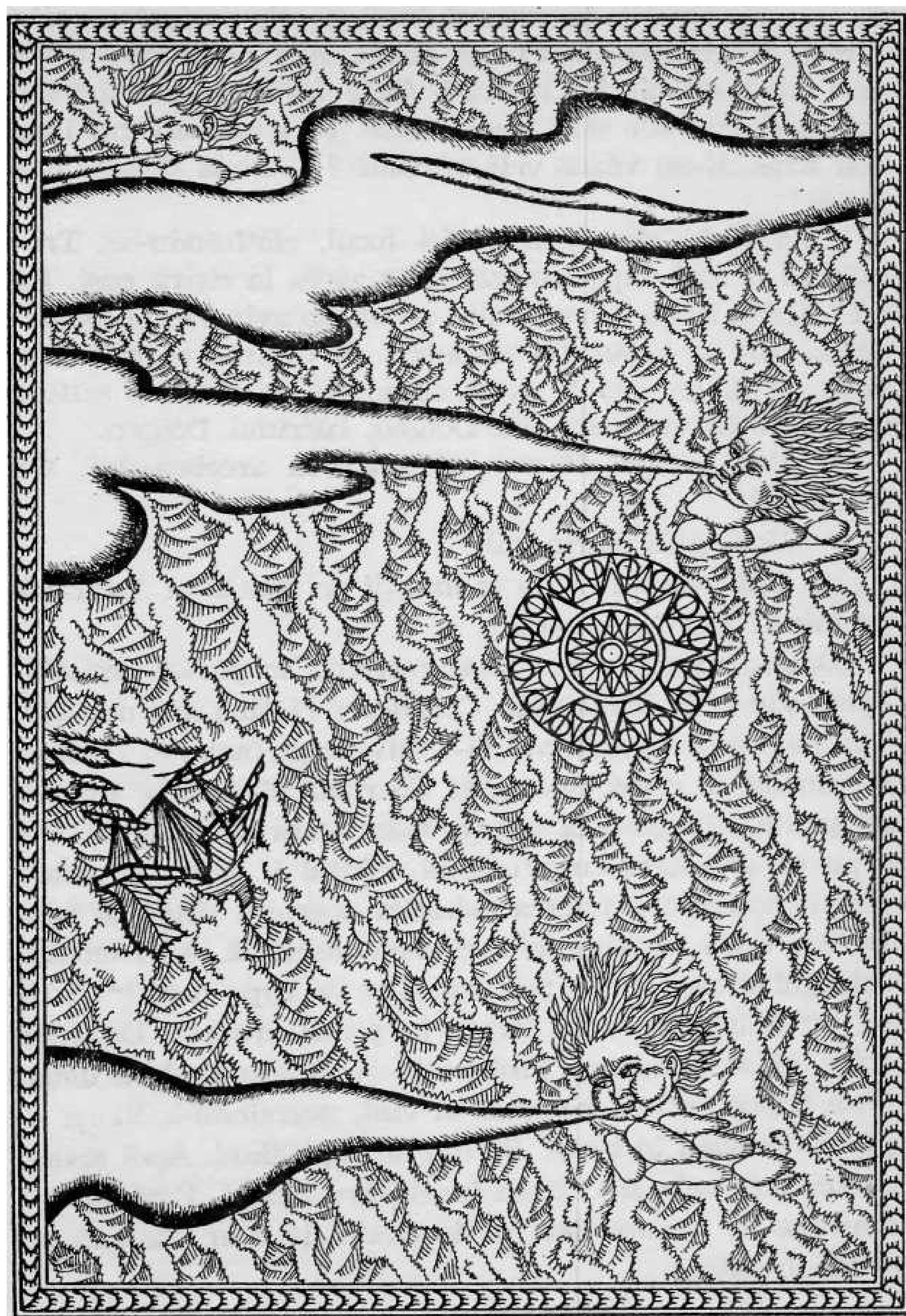
Fixă roata cîrmei şi părăsi locul, clătinîndu-se. Trebuia să fi fost după-amiază. Abia zărea la cîţiva paşi. Ba nu! Acolo, lîngă arborele din prova, se zvîrcolea o mogîldeaţă, care se lupta din răsputeri cu valurile ce măturau nava de la un cap la altul al punţii. Din cîteva salturi ajunse lîngă marinar. Era Dolgen, bătrînul Dolgen.

— Hei! strigă cît putu Tasman în urechea lui. Ce faci aici?

— Vela, gîfîi marinarul.

— Eşti nebun? Abia te mai ţii pe picioare! Lasă-mă pe mine! Fugi la timonă!

Dolgen mormăi ceva şi se rostogoli în partea cealaltă, opintindu-se în balustradă. Corabia se clătina mai departe. Tasman reuşi cu greutate să-l salveze pe matelot. Îl trase la timonă şi, după ce-l agăţă de roata cîrmei, se tîrî iar pe punte, ajungînd la catarg. Găsi scara de frînghie. Începu să se caţere cu prudenţă. Vîntul îi lovea în rafale trupul

puternic. Pulberea valurilor sparte îi şfichiuia faţa. Închise ochii, cuprins de o ciudată ameţeală. Auzi lemnul catargului cum pîrîie prelung. „Se va rupe oare?“ gîndi el, scrîşnind din dinţi. Trecu la prima crucetă. Deschise ochii, să se orienteze. Încă puţin şi va ajunge la a doua. Vela ruptă flutura, pocnind în vînt, asurzindu-l. Reuşi să prindă cruceta în braţe. Se lipi de ea, gîfîind. Apoi apucă de-un colţ vela şi o trase încet spre dînsul. Furtuna i-o smulgea de fiecare dată cu îndărătnicie. Dar Tasman nu se dădu bătut…

Într-un tîrziu, izbuti să lege zdravăn vela de crucetă. Tasman se afla la capătul puterilor. Coborî în neştire pe punte. Nu şi-a dat seama cînd a ajuns iar la timonă. Dolgen zăcea peste roata cîrmei. Adormise. Atunci pricepu Tasman de ce marinarii nu dăduseră nici un semn de viaţă. Lupta cu furtuna dura de cel puţin cinci zile. Epuizaţi de muncă, cine ştie prin ce colţuri zăceau, toropiţi de somn şi de foame! Sau, poate, în fundul mării, smulşi de valuri şi vînt… Ce trebuia să facă? Gîndurile i se încurcară în cap. Îşi dădu seama că trebuia să doarmă. Trebuia. Se strînse lîngă bătrîn şi adormi.

Îl trezi liniştea. Stranie, nebunească, tulburătoare şi de neconceput. Deschise ochii. Lîngă dînsul dormea dus Dolgen.. Respira liniştit. Se ridică, strîngînd ochii. Lumina soarelui îl orbi. Apoi văzu marea albastră, întinsă pînă la orizont, calmă, lucie ca oglindia. Auzi fîlfîitul unor păsări în zbor. Pe aproape era, probabil, vreo insulă. Pînzele de pe catarg atîrnau moi, fără vlagă. Încet, încet, se dumeri. Corabia „Engel“ era întreagă şi sta pe loc. Vîntul nici nu mai adia.

Tasman îşi reveni. Îl trezi pe Dolgen şi plecară să-i caute şi pe ceilalţi. Trăiau. S-au strîns tăcuţi pe punte, palizi, înfometaţi şi bărboşi. Abia se ţineau pe picioare.

— Băieţi, am scăpat teferi! îngînă Tasman, reuşind să găsească un zîmbet.

Oamenii se priveau însă unii pe alţii, nevenindu-le să creadă. Apoi, flacăra bucuriei se aprinse tumultoasă în piepturile lor. S-au îmbrăţişat îndelung, vărsînd lacrimi

mari, bărbăteşti. După aceea au băut şi au mîncat pînă seara.

În timpul nopţii se porni să bată o briză aducătoare de speranţe. Marinarii se căţăraseră ca pisicile pe catarge, reparînd velele, înălţîndu-le. „Engel“ aluneca lin. Sub conducerea lui Tasman se îndreptă spre Batavia.

Peste 36 de ore, într-o dimineaţă din luna martie a anului 1640 „Engel“, cu şapte oameni la bord, acosta la Onrust. Mii de locuitori se strînseseră de-a lungul digului, căci nava fusese zărită de departe. Gălăgia mulţimii se transformă însă pe negîndite într-o tăcere de gheaţă. Şapte umbre, cu Tasman în frunte, se căţărau pe catarge, strîngînd pînzele! Numai şapte! Şi plecaseră patruzeci şi opt…

Fiorul spaimei dădu mulţimea înapoi. Cînd Van Diemen apăru la bord, Tasman îi ieşi înainte.

— Domnule guvernator, salută el. Cu ajutorul lui Dumnezeu ne-am întors acasă. Ne-am făcut datoria, căutînd insulele. Nu le-am găsit. Patruzeci şi unu de oameni, fie-le ţărîna uşoară, nu-şi vor mai revedea patria. Am să vă înaintez, peste cîteva zile, un raport.

Van Diemen, cutremurat, tăcu. Oamenii din faţa lui păreau mai degrabă nişte morţi întorşi la viaţă.

— Cauza? întrebă el sec.

— O epidemie necunoscută, şopti Tasman, căutînd, fără să vrea, dincolo de guvernator, silueta bunei Jannetjie.

— Te aştept! murmură Van Diemen, întorcîndu-i spatele. Te aştept!

După care pieri în mulţime.

De pe dig se urcă atunci un ofiţer elegant. Era Vriens, doctorul portului.

— Dragă Tasman, începu medicul, apropiindu-se de pilot. Va trebui să faceţi carantină. Mi-a ordonat guvernatorul.

— Jannetjie… Unde este Jannetjie? întrebă, nerăbdător, Tasman.

Vriens îşi coborî privirile.

— Dar spune odată! izbucni violent Tasman.

— La două săptămîni după ce ai plecat…

Tasman îl împinse la o parte, alergînd pe schela de legătură cu digul. Lumea îi făcu loc, nepricepînd. Şi Abel fugi departe, într-o pădure. Căzu cu faţa în jos, lîngă trunchiul unui arbore. Ar fi vrut să plîngă, dar nu putea.

Tîrziu, simţi plutind în jurul său o mireasmă plăcută. Se ridică în picioare, clătinîndu-se. Femeia tînără şi frumoasă ce se afla aproape de el îl privi cu compătimire.

— Cine eşti? Ce vrei de la mine? întrebă Tasman.

— Mă numesc Maria Van Diemen, şopti ea. Sînt fiica guvernatorului. Am îngrijit-o pe Jannetjie pînă în ultima clipă. Trăsura mea vă stă la dispoziţie.

Abel Janszoon Tasman închise ochii. Căzu în genunchi. Putea, în sfîrşit, să plîngă. Maria Van Diemen îi puse mîna pe umăr, cu delicateţe.

— Domnule, e aproape seară. Nu mai pot sta cu dumneavoastră după căderea nopţii. Onoarea mă obligă să plec. Vă rog să mă însoţiţi!

Indiferent, mut în durerea lui, Abel o însoţi în trăsură.

Partea a doua
TERRA AUSTRALIS

În amîndoi sînt hăuri şi-ntunecimi profunde
Tu, omule, au cine adîncul să-ţi măsoare?
Tu, mare, cine ştie ascunsa ta splendoare?
În amîndoi o taină eternă se ascunde.

BAUDELAIRE

OM ŞI MARE

VI. SPRE SUD

Tragedia de pe „Engel“, revenirea navei cu numai şapte marinari la bord l-au transformat pe Abel Janszoon Tasman într-un fel de „erou al mărilor”. Guvernatorul Van Diemen începu să se intereseze de el, considerîndu-l „talentat şi norocos”. Şi, deşi expediţia se soldase cu un eşec de proporţii, inteligentul guvernator îi înmînă o răsplată substanţială. Abel o împărţi cu cei şapte mateloţi, neştiind ce urmăreşte Van Diemen. Va afla abia peste doi ani. Pînă atunci, fapta guvernatorului se răspîndi cu răsunet, în special printre negustori. Compania Indiilor de est se pregătea să trimită o mare cantitate de mărfuri spre Japonia. Trebuiau oameni de nădejde, deoarece flota număra 11 corăbii, purtînd cu ele o încărcătură de 525 000 de livre. Printre comandanţii de corăbii a fost ales şi Tasman, dîndu-i-se în primire vasul de viteză „Oost Kappel”.

Acest voiaj comercial a început la cîteva luni după întoarcerea celebrului „Engel“, mai precis, cam la jumătatea lunii iunie, din anul 1640.

Soarta părea că-i surîde lui Abel Janszoon Tasman. Dar succesele în profesiune, singure, nu pot forma totuşi fericirea unui om. Pierderea bunei Jannetjie îl descurajase profund. Încercase pentru a doua oară să-şi refacă un cămin, dar şi de data asta soarta a vrut altfel. Sfîşietorul dor de copila lăsată în Olanda i-a întreţinut tristeţea şi dez-nădejdea. Gustă din plin toate amărăciunile vieţii, cu

patima ce-l caracteriza.

Bău, crezînd că-şi poate amorţi gîndurile, fumă opiu, amăgindu-se cu iluzii, vînă tigri prin junglele sudice ale Bataviei. Fiind o fire impulsivă, avu şi cîteva scandaluri publice, pe care oficialităţile au căutat să le aplaneze cît mai repede.

Cu toate astea, Abel Tasman îşi amintea din cînd în cînd de o ciudată femeie: Maria Van Diemen.

Fiica guvernatorului nu împlinise 25 de ani. Moştenise de la mamă talia suplă şi înaltă. Părul arămiu, cu reflexe metalice, ce-i înconjura figura prelungă, bronzată de soarele tropical, ca şi armonia şi fineţea trăsăturilor ei aminteau de vechile statui florentine. Ochii mari, albaştri, purtau întotdeauna o nostalgie nordică, tulburătoare. Numai gura cu buze subţiri, dure, trădînd o fire voluntară, contrasta evident cu întreaga ei fiinţă. Dar într-o zi, Maria se hotărî să facă medicină. Poate din plictiseală, poate din dorinţa de a ieşi din cotidian.

Ca practiciană, nimeri în sanatoriul unde se afla internată Jannetjie. Între cele două femei se născu o prietenie sinceră, adîncă. Deseori îşi povesteau reciproc anumite întîmplări din viaţă. Jannetjie îi aminti de soţul ei, Tasman, plecat să caute „Insulele de aur şi argint”. Maria Van Diemen ştia la fel de bine întreaga poveste. Nu-l cunoştea însă pe pilot. Boala bietei Jannetjie se agrava. Zi de zi Maria îngrijea de bolnavă. Jannetjie nu aducea vorba decît despre Abel, ca o îndrăgostită, la prima şi ultima ei iubire. I l-a descris Mariei în culori minunate, cum numai o femeie care iubeşte o poate face. Iar cînd simţi că moare, Jannetjie îi lăsă soţului o groază de nimicuri, rugînd-o pe Maria să i le transmită. Printre ele, se aflau cîteva scrisori. Jannetjie îşi lua rămas bun de la singurul bărbat pe care-l iubise ca pe propria ei viaţă. După moartea bietei Jannetjie, Maria începu să se intereseze de soarta navei „Engel“. Imaginea lui Abel Janszoon Tasman continua s-o urmărească. Îşi dădu curînd seama că s-a îndrăgostit de un om pe care nici măcar nu-l cunoştea…

Cînd Tasman acostă cu vasul la Batavia, Maria se afla în mulţime. L-a văzut alergînd înnebunit de durere. Plăti doi oameni să-l caute. Găsindu-l, s-a dus în pădure cu trăsura ei personală. L-a luat de acolo, îngrijindu-l acasă la o bună prietenă, căci Tasman dădea semne de oboseală nervoasă şi fizică. Abia după patru zile îndrăzni Maria să-i povestească tot...

Tasman îi păstrase de atunci o respectuoasă afecţiune. Din cînd în cînd se întîlneau, bucuroşi că se revăd. Timpul vindecă apoi rănile sufleteşti ale bravului marinar. Voiajul făcut în Japonia la bordul navei „Oost Kappel“ îl va întrema definitiv.

Reveni în Indonezia în primăvara anului 1641. O revăzu pe Maria şi, încet, încet, prietenia lor se transformă în iubire.

În toamna aceluiaşi an, Tasman se prezentă la guvernatorul Anton Van Diemen, cerîndu-i fata în căsătorie. Guvernatorul îl refuză, neluînd în seamă sentimentele fiicei. Cîteva luni mai tîrziu, Abel Tasman a fost chemat de guvernator, aducîndu-i-se la cunoştinţă hotărîrea acestuia: trebuia să plece într-o lungă călătorie spre sud, pentru cercetări geografice. I se puneau la dispoziţie două corăbii vechi, „Heemskerk“ şi „Zeechen“, cu care trebuia să pornească în noua expediţie la începutul toamnei anului următor: 1642.

Vremea trecu. Vara anului 1642 îl găsi pe Tasman la bordul celor două corăbii „Heemskerk“ şi „Zeechen“, pregătite pentru drum. Ca vas de comandă fusese ales „Heemskerk“. Printre marinarii angajaţi pentru expediţie se afla şi excelentul pilot Franz Wisker, de origine anglo-germană. Tasman îşi făcuse din Franz un prieten devotat, deoarece viitorul pilot al expediţiei era înainte de toate un om de o mare cultură, plin pînă-n vîrful unghiilor de astronomie, matematică şi geografie. Colindase mările şi oceanele încă din tinereţe. De aceea, poate, rămăsese în toate împrejurările la fel de calm, la fel de vesel şi oarecum visător. Muncind cot la cot cu Tasman, Franz descoperi cu

timpul adevărata personalitate a viitorului său comandant. Organizarea expediţiei le ceruse peste cinci luni de eforturi. Nu era de loc uşor să pregăteşti pentru drum două corăbii, ale căror stadii de serviciu numărau cam 20 de ani. Spre surpriza lui Franz, Tasman parcă nici nu dăduse importanţă acestui fapt, deşi înlocuirea lemnului putred durase peste trei luni. Bănuind că aici se ascunde ceva, Wisker încercă să afle adevărul. Şi-l află chiar de la Abel într-o noapte, cu două săptămîni înaintea plecării.

Lucraseră ziua întreagă la bordul navei „Heemskerk“, aplecaţi deasupra hărţilor, încercînd, din discuţii şi calcule, să-şi imagineze amîndoi calea ce-o vor străbate spre sud. Tasman era din ce în ce mai nervos. Amîna mereu concluzia, neluînd nici o hotărîre. Ziua trecuse. Apunea soarele.

— Abel, trebuie să ne hotărîm odată! reluă discuţia Franz. Mîine dimineaţă te prezinţi la guvernator, care aşteaptă de-o lună acest raport.

— Dracu s-o ia de expediţie! izbucni Tasman din senin.

— Dragul meu, eşti obosit! Ar trebui să te culci. Te trezesc eu spre dimineaţă. Pînă atunci, voi încerca să termin schiţele şi tot ce trebuie.

— Termină mai bine cu cicăleala asta de babă! mormăi comandantul, sărind în picioare. Nu vezi că Van Diemen ne cere să dispărem din Batavia?

— Să dispărem?! O putem face mai simplu, sărind direct în mare!

— Mi-a spus că vrea să ne oprim şi pe insula Mauriciu, iar de acolo să încercăm să ocolim pe la sud, la latitudini cît mai mari, Noua Olandă. Dacă rezistăm, să ne întoarcem acasă, trecînd prin arhipelagul Solomon.

— Deşi mi-ai zis-o pînă acum de vreo 20 de ori, nu pricep ce vezi rău în asta. E foarte limpede.

— Şi dacă se poate, strigă Tasman, să explorăm drumul cel mai lesnicios între India şi Chile. Auzi? Dintre India şi Chile! Şi să descoperim ce bogăţii au ţările de pe Continentul Sudic, pe care-l vom vizita.

— Nu e rău de loc! Vom face nişte cercetări amănunţite…

— Dar cu ce? Nu pricepi? Cu ce? strigă Abel, oprindu-se la doi paşi de pilot şi privindu-l ca o fiară.

Prudent, Wisker tăcu. Apoi încercă un compromis:

— Am ştiut de la început ce corăbii ne-au pus la dispoziţie…

— Două rable, bune de plute pescăreşti!

— Întrebarea este alta, atacă Franz. De ce?

— Cum… de ce?

— De ce ne-au dat asemenea corăbii? Drumul e lung. Ne vom întoarce peste doi ani.

— Mda!… E adevărat. Nu ştii de ce… Tasman ezită doar cîteva clipe. I-am cerut fata în căsătorie. Se răzbună. Din cauza mea… 80 de oameni…

Nu mai continuă. Se trînti pe un scaun… Franz Wisker clipi repede, emoţionat. „De aceea este nervos Tasman! Oamenii celor două echipaje se află în voia soartei… O simplă poveste de dragoste aruncă îndoieli asupra întregii expediţii.”

— E minunat, prietene, şopti, apoi blînd pilotul. Cerul nu se poate mînia pe cei ce se iubesc. Ne vom întoarce teferi! E mai mult decît sigur.

— Ah, dacă m-aş îmbogăţi, Franz… M-aş întoarce numai ca să-i arunc la picioare saci plini cu aur şi diamante. N-aş opri nimic. S-ar încumeta, poate, atunci să mi-o dea de soţie.

— La naiba! Mă umpli de tristeţe. Totuşi am să te rog…

— Să nu mă rogi nimic! îl întrerupse Tasman. Trebuie să lupt şi să înving. Altfel o pierd pe Maria.

Făcu un mare efort ca să se liniştească. Trase hărţile de pe masă mai aproape şi începu să le studieze. Franz Wisker surîse admirativ. „Oameni ca Abel nu pot fi învinşi!“ gîndi dînsul, apropiindu-se de comandant. Îi puse mîna pe umăr.

— Rămăsesem la Noua Olandă.

— Da, şopti Tasman. S-o luăm de la capăt. Te ascult! Te pricepi mai bine.

— Am studiat în ultimele luni ceea ce ne interesa, Abel. Uite cum stau lucrurile! Franz se gîndi puţin, apoi continuă: Dacă păcătoşii de portughezi n-ar fi avut punctele lor întărite din nordul Oceanului Indian, noi n-am fi fost obligaţi, şi asta de la începutul secolului, să căutăm alte căi navigabile mai la sud, între 20 şi 30° latitudine.

— Am făcut pe acolo cîteva drumuri. Bat vînturi permanente de la vest. Te poţi lesne apropia de coasta apuseană a *Continentului Sudic.*

— Ei… bine, ştii şi tu că acest *Continent Sudic s-a* numit înainte *Terra Australis. Noi*, olandezii, i-am dat denumirea de *Noua Olandă în* urma cercetărilor făcute zeci de ani la rînd.

— Cam aşa! Ţărmul vestic e un pustiu cu vegetaţie săracă. S-au descoperit şi nişte sălbatici, trăind pe prima treaptă a civilizaţiei. Am fost mereu obligaţi să ne oprim pe coastă pentru apă de băut.

— Nu e chiar atît de simplu, Abel. Compania Indiilor de Est a trimis corăbii spre sud şi din alte interese. S-a speriat că vom descoperi pămînturi mai bogate, aur, argint, mirodenii, ba chiar şi negri buni pentru muncă.

— N-avem destui sclavi în Africa? Dar continuă!

— Uite, am făcut hărţi noi… după cele existente la Companie. Toate descoperirile de pămînturi sînt legate pînă acum de *Continentul Austral,* de *Noua Olandă.* Cel puţin aşa scrie în acte.

— Stai, să le luăm la rînd! Asta-i Noua Guinee, să pornim de aici.

— Da! În 1605, Wilhelm Janszoon, la bordul corăbiei „Duyfken“, descoperea ţărmurile meridionale şi occidentale ale Noii Guinee, pe o întindere de aproape 1 000 de mile marine. Se pare că a navigat între 5° şi 13°45’ latitudine. Din înscrise, reiese că regiunea era pustie. De cîteva ori s-au întilnit cu băştinaşii. Sălbaticii i-au omorît şi cîţiva marinari. Wilhelm Janszoon s-a ferit să mai cerceteze ţara descoperită. Terminîndu-se proviziile, trebuia să se întoarcă. Cel mai îndepărtat pămînt pe care l-a întîlnit la 6

iunie 1606 a fost botezat „Keerweer“[14]. Călătoria lui Wilhelm ne obligă să credem că Noua Guinee ar fi o peninsulă nordică a Continentului Sudic.

— Nimeni şi nimic nu ne poate obliga să avem certitudini, prietene Franz. Pe mările sau pe oceanele necunoscute mai uşor e să te înşeli. Pămîntul pe care-l descoperi nu ştii unde duce, nici ce ascunde… Ai reuşit să afli ceva despre Torres? Circulă zvonul că acest spaniol ar fi cercetat Noua Guinee.[15]

— Nici o informaţie nu e demnă de încredere. Spaniolii şi portughezii le păzesc cu străşnicie.

— Dar despre Noua Olandă?

— Aşteptam noutăţi de la tine! Mi-am băgat nasul în toate hîrţoagele şi nu-i nici o speranţă.

— Nici eu n-am avut mai mult noroc. Dă-mi, te rog, hărţile! Aşa! Nu, nu, las-o pe asta! E mai mare. Ia să le luăm în ordinea descoperirii! Deci aici, între 23° şi 26°5’ latitudine sudică, este ţara Eendracht.

— A fost descoperită în 1616. Poartă numele corăbiei care venea din Europa spre Batavia. Numele comandantului de navă nu ne-a rămas [16]. El e, însă, primul

---

14 „Capul întoarcerii" sau „Cotitura" (n.a.).

15 Spaniolul Torres a înconjurat Noua Guinee în 1606. Olandezii nu aveau de unde şti pe atunci despre acest important eveniment. Călătorind prin sudul Noii Guinee, Torres traversase strîmtoarea care-i va purta numele. El a semnalat un pămînt aflat în apropierea strîmtorii şi care făcea parte, fără îndoială, din ţărmurile Australiei. Nedînd importanţă descoperirii, problema a rămas necunoscută. Aşadar, Noua Guinee era peninsulă pentru olandezi. Aceeaşi eroare o comitea, cam în acelaşi timp, şi Wilhelm Janszoon. Neobservînd intrarea dinspre vest în strîmtoarea Torres, el a navigat de-a lungul unui țărm pînă la 14^0 latitudine sudică. Acum știm că acest țărm reprezenta marginea de nord-vest a Peninsulei York din Australia. Iată cum olandezii continuau să fie convinși că Noua Guinee este o parte a continentului sudic (n.a.).

16 În anul 1697, deci după 80 de ani ,căpitanul olandez Vlaming descoperea pe ţărmul golfului Shark – „Golful Rechinului” – un stîlp. Sub el se afla o farfurie de cositor. Pe farfurie fuseseră gravate data

care descoperă Noua Olandă.

Tasman studie îndelung hărţile.

— S-ar putea spune că olandezii şi-au făcut datoria, reluă discuţia viitorul comandant. Mai toţi descoperitorii continentului austral sînt olandezi.

— Cam aşa, zîmbi Wisker.

— Şi ultima descoperire a făcut-o în 1636 Gerit Tomaszoon Paol?

— Da! A cercetat ţărmurile din dreptul paralelei de 12° latitudine sudică. Alte informaţii mai recente nu avem.

— S-ar putea spune, deci, că pînă acum cunoaştem ţărmurile vestice ale acestei uriaşe peninsule din continentul sudic. Peninsula se întinde de la nord-est spre sud-vest, din Noua Guinee pînă la ţărmul descoperit de Nuyts şi Tissen.

— Fără îndoială!… Ceea ce mă sîcîie însă e altceva. Te-ai gîndit ce drum vom urma?

— Da! Mai întîi spre sud. Ocolind Ţara lui Nuyts, ne vom duce spre răsărit. Drept să-ţi spun, tare rău îmi pare că nu avem informaţii mai amănunţite.

— Cum? se miră Wisker. Cîte avem nu sînt suficiente?

— Nu. Portughezii şi spaniolii ne-au luat-o de mult înainte[17].

---

descoperirii, numele vasului „Eendracht” şi numele căpitanului. Acesta se numea Dirk Hartog. Insula, aflată la sud de golful Shark, a primit numele său. Pe hărţile moderne există şi alt pămînt, în acelaşi loc, numit „Dirk Hertog’s Cape and Road (n.a.).

17 Tasman nu se înşela. Portughezii atinseseră Australia cu un secol înaintea olandezilor. în biblioteca „Muzeului Maritim” britanic se .păstrează două cărţi, ce lămuresc în parte dilema. Una este scrisă în limba franceză (se presupune că prin 1550). În cuprinsul ei se aminteşte de o mare insulă aflată în sudul Asiei, care corespunde exact cu Australia. Cîteva denumiri ca Graça şi Fromose, date pămînturilor australiene, ne obligă să credem că autorul fusese portughez. Aceleaşi supoziţii ne sînt date în volumul „L’Hidrographie” de John Rotz, în 1542. Scrisă în limba engleză, cartea descrie unele pămînturi aşa cum erau cunoscute ele înainte de descoperirile lui Tasman. De exemplu, insulele Jawa şi Borneo sînt descrise cu exactitate. De aici putem deduce că şi alte descoperiri făcute de

— În curînd ne vom revanşa, prietene! strigă vesel pilotul.

— Să sperăm, mormăi Tasman circumspect. Strînge toate hărţile. Am încredere că n-ai făcut nici o greşeală.

— Sînt convins. De altfel nu prea cred că onor Consiliul Companiei îşi va băga nasul în ele.

— Nu! Vor întocmi o notă pentru Companie. Relatările le voi face verbal.

— Perfect! Şi-acum hai la culcare! Dimineaţa trebuie să ai capul limpede.

A doua zi, Consiliul îi anunţă lui Tasman data plecării: 14 august 1642.

La data respectivă, cele două corăbii, comandate de Tasman, părăsiră Batavia. Era o după-amiază frumoasă de vară, cu cer senin. Marea calmă şi albastră strălucea pînă departe. O imensă mulţime aclama de pe diguri noua expediţie. Pe punţile corăbiilor, marinarii care plecau au răspuns cu urale. Salutînd de pe puntea navei „Heemskerk”, Tasman ordonă să se tragă cîteva salve de tunuri în semn de salut. Apoi Abel Janszoon Tasman se duse la pupa. Cu pălăria în mînă, privi nemişcat în urmă. Pe ţărm mai flutura încă o năframă albă. „Maria, să nu mă uiţi!“ murmură proaspătul comandant, simţind un nod în gît.

La timonă, Franz Wisker controla din nou direcţia navei. Şopti o rugăciune şi zîmbi liniştit. Marinarii din echipaj coborîră sub punte abia pe înserat. Ştiau că nu se vor mai întoarce curînd acasă.

---

spanioli şi de portughezi, datorită dorinţei de a fi păstrate secrete, sau datorită neglijenţei nu au avut decît mai tîrziu darul de a deveni precizii istorice (n.a.).

VII. ŢARA LUI VAN DIEMEN

În octombrie 1642, Tasman ajunse pe ţărmul insulei Mauriciu. Făcu un popas de cîteva zile, completîndu-şi proviziile de alimente şi apă potabilă. Cunoştea din proprie experienţă ce însemnătate au pentru echipaj fructele şi carnea proaspătă. Grija pentru sănătatea oamenilor de la bord era o sarcină de onoare, ce revenea comandantului. Lipsa fructelor într-o călătorie mai lungă uşura apariţia scorbutului, boală cu urmări nefaste pentru marinari. De asemenea, fără carne proaspătă bîntuiau la bord fel de fel de boli, de la anemii, pînă la maladiile de stomac. Nu este greu de înţeles că, la bordul unei corăbii, munca fiecărui matroz avea o mare însemnătate. Comandantul fără marinari era ca un trup fără mîini. De aceea, pentru acele timpuri, o problemă destul de importantă în expediţiile maritime rămînea apa de băut şi alimentaţia.

În sfîrşit, la data de 8 octombrie Tasman ordonă lui Franz Wisker să se îndrepte spre sud-est, deşi nu ştia precis dacă trebuie sau nu să se ţină mult timp pe această

direcţie. Se menţinu totuşi în zona dintre 44° şi 49° latitudine sudică. Timpul frumos, vîntul prielnic îl ajută să navigheze în bune condiţii. La 27 octombrie întîlni o mare cantitate de ierburi de mare, acoperind suprafeţe întinse. Era un fel de linte sălbatică, sau lentilie, cum i se mai spunea. Bănuind că uscatul este pe aproape, urcă un om pe catargul principal al navei. Totodată, anunţă pe amîndouă navele că primul marinar care va observa cu sonda adîncimea mică a apei va primi trei reali şi o oală cu băutură. Dar, deşi ierburile marine apăreau din abundenţă la suprafaţa apei, nu întîlniră nici o bucată de pămînt.

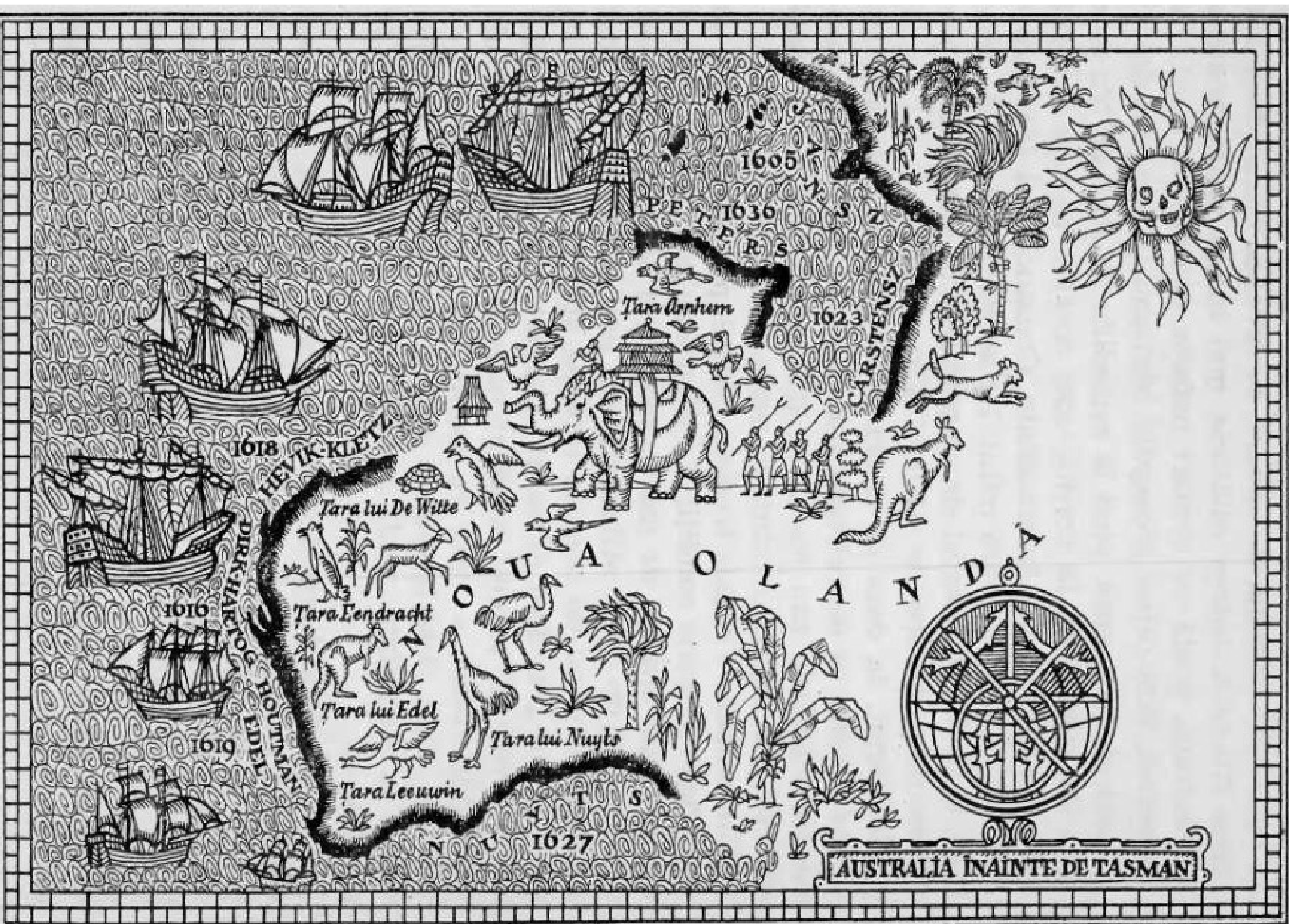
Calculînd pe hărţi drumul parcurs, Tasman îşi dădu seama că depăşise de mult ţărmurile extremităţii sudice a Noii Olande. De altfel, vremea se răcise simţitor. În numeroase dimineţi marea era acoperită de o ceaţă străvezie. Într-o seară zăriră departe un grup de balene, dar, după puţin timp, uriaşele cetacee dispărură.

Lipsa păsărilor arăta, însă, că se aflau departe de orice pămînt. În cele din urmă, Tasman isocoti că a înaintat cu 3° mai la răsărit de punctul unde ajunsese navigatorul Nuyts, punct aflat aproximativ la jumătatea ţărmului sudic, pe continentul austral. Tasman ordonă atunci pilotului să cotească spre nord-est. Cu această ocazie, Wisker observă la comandant o anume bună dispoziţie. De cînd părăsiseră insula Mauriciu, rareori îl văzuse zîmbind. Apatia nu-l împiedecase să aibă o disciplină de fier, disciplină pe care o impusese şi la bordul celor două corăbii. Controla de trei-patru ori pe zi direcţia navei, însemnînd pe hartă drumul parcurs. Determina, împreună cu Franz, latitudinea şi longitudinea, urmărea distribuirea alimentelor şi scria zilnic în jurnalul de bord. Însemnările din jurnal le făcea în special seara.

Cîteodată se plimba cu paşi mici la prova, sau stătea nemişcat lîngă balustradă, privind în zare. Erau zile cînd se apropia de marinari, dîndu-le sfaturi profesionale, glumind cu ei. Nu-l uita însă pe Franz nici în ruptul capului. Venea la timonă tăcut, salutîndu-l monosilabic. Cerceta busola,

harta, direcţia vîntului, trebăluia pe lîngă instrumente. Lucra cu el, ca şi cum pilotul n-ar fi existat. Pe neaşteptate, legîndu-se de cine ştie ce problemă, îl aţîţa pe acesta la discuţii. În general, Tasman aborda subiecte legate de navigaţie. Wisker descoperi la dînsul un interes profund pentru natură. Avea destule cunoştinţe teoretice de botanică şi zoologie, de climă sau geologie. De asemenea, desena cu uşurinţă, schiţînd din două, trei linii un colţ de mare, o corabie, sau portretele marinarilor săi.
Franz a găsit într-o zi, pe masa din cabina lui, profilul

JANSZ 1605
PETERS 1636
CARSTENSZ 1623
Țara Arnhem
1618 HEVIK-KLETZ
Țara lui De Witte
DIRK-HARTOG 1616
Țara Eendracht
HOUTMAN
EDEL 1619
Țara lui Edel
Țara lui Nuyts
Țara Leeuwin
NUYTS 1627
NOUA OLANDA
AUSTRALIA ÎNAINTE DE TASMAN

delicat al Mariei Van Diemen. Tasman n-o uitase. Dorul îl frămînta.

În asemenea condiţii, întîlnirile dintre cei doi bărbaţi se transformau în adevărate plăceri spirituale, prietenia lor cimentîndu-se pentru totdeauna. Acest respect pe care-l cîştigase Tasman în faţa lui Franz fusese împărtăşit şi de marinarii din echipaj. Abel Janszoon Tasman era comandantul lor şi l-ar fi urmat pînă la capătul pămîntului.

În ziua de 24 noiembrie, o zi senină, cu vizibilitate bună, marinarul de cart dădu alarma:

— Comandante, pămînt!

Era pe la orele patru după-amiază. Departe, în faţa ochilor, se ivise o plajă, ridicată la cîţiva metri deasupra apei. De jur împrejur, munţi masivi îşi desfăşurau crestele pînă la zece mile distanţă. Culmile lor aveau direcţia nord-sud. De ţărm nu s-au putut apropia cu una, cu două. La tot pasul întîlneau stînci submarine sau bariere prăpăstioase de piatră, pe care le ocoliră. Bancurile de nisip nu lipseau. Navigînd cînd la stînga, cînd la dreapta, cu numeroase opriri şi ocolişuri, corăbiile atinseră ţărmul abia la orele cinci seara. Pilotul observă că aproape de ţărm variaţiile busolei scad brusc, acul indidînd cu adevărat nordul. Se aflau la 42°30’ latitudine sudică şi 163°50’ longitudine estică. Tasman boteză atunci pămîntul descoperit cu numele guvernatorului care organizase expediţia: Anton Van Diemen.[18] Era un omagiu adus aceluia care încurajase, într-adevăr, dezvoltarea navigaţiei şi a geografiei,

Cele două corăbii ancoraseră una lîngă cealaltă. Fundul marin, stîncos, uşurase prinderea ancorelor. În felul acesta,

---

18 Tasman nu avea de unde să ştie că pămîntul descoperit de el este insula cea mai sudică a continentului australian. După aproape două secole, oamenii s-au gîndit cu recunoştinţă la marele navigator. Insula căpătă numele său : *Tasmania.* Aşa o întîlnim şi pe atlasele moderne. Ca o curiozitate, trebuie să mai specificăm ceva: Ţara lui Van Diemen a fost socotită peninsulă timp de 150 ani. Strîmtoarea descoperită şi cercetată de Bass, şi care desparte insula de continent, a făcut lumină în privinţa pămîntului descoperit de Tasman (n.a.).

neexistînd primejdia de a fi smulse de curenţii puternici de lîngă coastă, navele erau în siguranţă.

Încă de la sosire stoluri de păsări negre acoperiseră catargele şi crucetele. Erau rîndunele de mare, ale căror cuiburi făcute în stîncile ţărmului puteau fi văzute chiar de pe punte. De asemenea, pescăruşi mari, albi, vîsleau din aripi în jurul corăbiilor, scoţînd parcă strigăte de bun sosit. Marinarii ieşiseră pe punţi, privind lacomi la pămîntul sălbatic din apropiere, sperînd fiecare că a doua zi va putea pune piciorul pe uscat. Prea puţini aveau însă rezervată o astfel de fericire. Numai Tasman putea hotărî cine va pleca pe ţărm. Orice pămînt necunoscut reprezenta o primejdie fie din cauza eventualelor populaţii întîlnite, despre care nu ştiau nimic, fie pentru a preîntîmpina cine ştie ce molime cu care cercetătorii s-ar fi putut întoarce la bord. Evenimentul era însă prea important pentru matrozi. Mulţi au rămas pe punte pînă noaptea tîrziu, discutînd cu marinarii intraţi de cart. Alţii şi-au pregătit nerăbdători uneltele de pescuit sau armele pentru vînătoare. Întîlnirea cu uscatul s-a sfîrşit cu o mică ceremonie, golindu-se, cu această ocazie, şi cîte o cană de vin. Numai marinarul care zărise pămîntul a băut o oală, luînd în acelaşi timp şi cei trei reali promişi de comandant.

La cîteva ore după apusul soarelui, Tasman îl chemă la el pe Franz Wisker. Cînd sosi în cabina comandantului, pilotul îl găsi scriind în jurnalul de bord.

— Dragă Franz, se întrerupse din scris Tasman, ţărmul pare să fie de origine vulcanică. Pădurile pe care le-am zărit nu departe, în interior, va trebui să le cercetăm mîine dimineaţă. Te-aş ruga să schiţezi pe hartă, cît mai amănunţit, locul în care ne aflăm.

— Nimic mai simplu, comandante! răspunse pilotul, aşezîndu-se pe singurul scaun din cabină.

Ştia că Tasman îi permite acest lucru, nefiind niciodată protocolar.

— Foarte bine, mulţumesc! Dar uite pentru ce te-am chemat! Îţi mai aminteşti că circulau nişte zvonuri despre

Peter Nuyts? Se spunea că acesta s-ar fi întîlnit pe insula Saint Francisc cu nişte băştinaşi!

— Da, îmi aduc aminte.

— Ei bine, dacă ar fi să-l credem pe Nuyts, indigenii lui nu erau nici negri, nici galbeni şi nici roşii. Sălbaticii nu prea semănau cu nici una dintre seminţiile cunoscute pînă acum pe pămînt.

— Cam greu de crezut, comandante Abel! Tot oameni trebuie să fi fost…

— Stai, nu mă înţelege greşit, Franz! Or fi fost tot de origine neagră. Dar altceva mă frămîntă!

Lui Tasman îi străluceau ochii, cuprins de o vie agitaţie. Îşi desfăcu gulerul vestonului verde, ca şi cînd în cabină s-ar fi lăsat brusc o mare caniculă. Se răsuci pe scaun, întinzîndu-şi picioarele încălţate cu pantofi negri, cu catarame late, de aramă.

— M-am gîndit, continuă dînsul, că acest continent sudic este înconjurat pe mari distanţe de apă. Dacă şi în partea răsăriteană este aceeaşi situaţie, mă întreb: „De unde au venit aici… oamenii?“ Pe mare? Corăbii nu s-au întîlnit. Nici măcar bărci. Atunci… cum?

Descumpănit, Franz Wisker clipi repede.

— N-aş putea să răspund, căpitane! Dar dacă mîine vom găsi nişte băştinaşi, dacă ne vom putea înţelege cu dînşii…

— Nici pomeneală, Franz! De găsit sălbatici… poate vom găsi. Dar de înţeles cu dînşii, mai greu. Ah! Ce n-aş da să pot afla în călătoria noastră cîte ceva despre aceşti indigeni!

Franz Wisker tăcu. Ideea comandantului i se păru năstruşnică. „De unde au apărut oamenii pe aceste pămînturi?! Se născuseră, poate, aici, sau veniseră din alte locuri? Ce importanţa ar avea aflarea acestui lucru?“ gîndi pilotul. Ei veniseră aici să descopere pămînturi, nu oameni.

— Cred c-o să se ştie într-o zi, murmură pilotul nesigur.

Tasman parcă nu-l auzise. Cufundat în gînduri, cu bărbia sprijinită pe piept, cine ştie la ce visa! Franz Wisker îi respectă tăcerea. În definitiv, Abel Janszoon Tasman era,

după toate probabilităţile, primul european care-şi ridica o asemenea problemă.[19]

Cînd Tasman îşi dădu seama c-a uitat de pilot, păru stingherit.

— Iartă-mă! spuse dînsul. Ca marinari, sîntem legaţi de întinderile nesfîrşite de apă. Adevărul însă, Franz, va fi legat întotdeauna de pămînturi şi de oameni. Nu ştiu de ce mă apucă tristeţea, gîndindu-mă că trecem atît de repede de la un pămînt la altul…

Franz Wisker zîmbi la rîndul său:

— Comandante, ar trebui să fim mai înţelepţi! Noi sîntem primii albi care vom da de ştire lumii că sînt şi pe aici uscaturi. Alţii le vor cerceta…

— Prea bine, înţeleptule! Şi acum la culcare! Mîine dimineaţă vom începe treaba. Noapte bună!

A doua zi, dimineaţa, înainte ca soarele să fi răsărit, Tasman ieşi pe punte. Cerul senin anunţa o vreme frumoasă. Briza sufla dinspre ţărm, vălurind într-o doară suprafaţa mării. Rîndunelele de mare zburau în stoluri gălăgioase. Pescăruşii se porniseră la vînat, săgetînd în cădere văzduhul. Tasman scrută liniştit împrejurimile. Dincolo de ţărmul stîncos, sălbatic, inospitalier, începea o pădure înaltă, de un verde închis. Pădurea continua şi pe pantele munţilor ce se prelungeau pînă departe, în zare. Cel mai înalt avea coama lată şi turtită. Ducînd luneta la

---

19 Spre regretul cercetătorilor, problema însă n-a fost rezolvată nici pînă astăzi. Ştim doar că tasimanienii, locuitorii insulei descoperită de Tasman, au venit pe acolo acum 10 –15000 de ani. Poate din Australia, poate din altă parte. Erau tare puţini, mai apropiaţi de negri, decît de mongoli, mici de statură, cu părul creţ. Au trăit primitiv, la nivelul epocii de piatră. Uneltele rămase de la dînşii vorbesc despre aşa ceva. Securi de piatră, suliţe mici, bolovani cioplişi şi o artă rudimentară. Se pare că nu cunoşteau nici pluta. Ca armă principală de luptă întrebuinţau bumerangul, ca şi australienii. Din anumite informaţii ar reieşi că fuseseră mari amatori ai jocurilor cu mingea, iar copiii lor descoperiseră „jocul cu sfoara", pe care îl practicăm şi noi azi. Ultima tasmaniană a murit în anul 1786, căci albii care au populat insula de prin 1809 i-au exterminat pe aborigeni pînă la unul (n.a.).

ochi, Tasman reuşi să zărească pe această coamă, ce se ridica pînă la 3000 de picioare, o îngrămădire haotică de stînci abrupte. Era muntele Wellington, aşa cum se numeşte astăzi. La poalele lui, albii vor dura mai tîrziu capitala Tasmaniei, Hobart Town.

După această recunoaştere sumară, Tasman îşi alese un grup de marinari tineri, coborî o barcă pe apă şi se îndreptă spre ţărm. Acostară în bune condiţiuni. Înainte de a porni la cercetarea uscatului, Tasman se plimbă puţin printre stîncile de pe mal. Luă în mîini cîteva fragmente, studiindu-le atent. Îşi dădu seama că pietrele semănau cu nişte roci eruptive de bază, care se numeau trapp. Închise la culoare, grele şi dure, aceste roci păreau să formeze fundamentul noului pămînt descoperit. Comandantul Abel nu reuşi, însă, să se dumerească de ce deasupra stîncăriilor apăreau urme de calcare stratificate. Mult mai tîrziu geologii vor afla taina. Tasmania se ridicase din apele oceanului prin mişcarea pe verticală a scoarţei terestre.

După acest mic popas, marinarii, cu Tasman în frunte, străbătură cam o jumătate de milă pentru a ajunge în pădure.

De la bun început, olandezii au fost uimiţi. Vegetaţia luxuriantă din jurul lor părea că nu seamănă cu nimic din tot ce văzuseră pînă atunci pe pămînt. Priveau surprinşi în toate părţile, dominaţi de un ciudat sentiment de teamă şi admiraţie în acelaşi timp. Tasman ştia că se aflau la 42° latitudine sudică, acolo unde clima tropicală tinde să fie înlocuită cu cea temperată. Aerul era însă umed şi cald, deşi soarele abia se ridicase pe cer. Se aflau deci într-o pădure cu caracter tropical, sau aproape tropical.

Călcară mai întîi pe un covor de iarbă deasă, cu teci subţiri, lungi, ce fremătau la fiecare pas, unduindu-se ca nişte valuri de un verde-închis. Din loc în loc, se aflau tufe dese şi spinoase, roşiatice, cu frunzele rotunde, strălucitoare. Pe lîngă ele, lujerii cafenii, galbeni sau negri, avîntaţi pînă la 10–12 picioare înălţime, purtau în vîrfuri flori gigantice, cu petale catifelate, ale căror culori ar fi fost

pizmuite de orice pictor genial. Florile răspîndeau un miros puternic, dulce, ameţitor. Fluturi albi, cu aripile cît palma, albine, bondari şi alte insecte se învîrteau în jurul florilor, zîzîiau pretutindeni. Ceva mai departe i-a întîmpinat crîngul unor uriaşe ferigi arborescente.., Frunzele se ridicau deasupra lor la 20 de picioare, iar circumferinţa fiecărei frunze trebuie să fi avut şase picioare. Formînd nişte umbrele exotice între cer şi pămînt, aceste plante întunecau lumina zilei pînă la umbra cenuşie a serii.

Continuînd călătoria, marinarii au ajuns apoi într-o pădurice cu arbori zvelţi, ce aminteau de salcîmii din Europa. Frunzele acestor copaci stăteau însă drepte, verticale. Păsări de diferite culori şi forme cîntau, zburau, într-un du-te-vino continuu. Tasman reuşi să zărească şi nişte papagali cu coada lată, viu coloraţi, de talia unor sturzi. De asemenea, recunoscu şi papagalul-nimfă – Corella – măsliniu-cenuşiu-brun-închis, cu moţul ascuţit şi galben. Mai erau porumbei sălbatici, ciocîrlii şi păsărele mici, strălucitoare, de un albastru marin. Tasman observă lipsa păsărilor de apă. Terenul stîncos din apropiere, absenţa mlaştinilor favorizau această presupunere. La puţin timp după aceea marinarii s-au oprit. Cauza era o… pasăre! Sta lîngă tulpina putrezită a unui copac scorburos. Semăna cu un struţ ceva mai mic, avînd între 80–100 kilograme. Aripile cenuşii atîrnau ca nişte cioate scurte. Gîtul gol, portocaliu în partea superioară, se termina cu un cap mic... Ciocul era turtit lateral. Picioarele lungi, groase, aveau cîte o gheară prelungită în faţă şi două ceva mai scurte în cealaltă parte. Era o pasăre emu, casuariiformă. Unul dintre marinari se pregăti s-o împuşte. Dar pasărea dispăru, alergînd uluitor de repede pentru mărimea ei.

— O să vînăm cînd ne vom întoarce! vorbi pentru prima oară Tasman, cucerit de bogăţia florei şi faunei întîlnite.

Porniră iar. Curînd, marinarii trăiau clipe de neuitat. Pădurea se rărise. Arborii, însă, erau acum înalţi, cu tulpinile netede, cenuşii sau brun-închise. Se ridicau pînă la 150 de metri, ca nişte maiestoase catarge. Tasman crezu

mai întîi că sînt pini sau cedri. Erau însă eucalipţi. Printre dînşii creşteau şi teaki, o specie din lemnul cărora se construiau corăbii. Alţi arbori făceau parte din familia specială a casuarinaceelor, care furnizau un lemn preţios, numit „lemnul de fier“.

Întîlniră trunchiuri prăvălite de furtuni, acum biete putregaiuri, pe care alergau furnici mari, roşii şi negre. Auziră strigătele nevăzute ale unor păsări, ca şi bătăile rare ale ciocănitoarelor.

Călătoria ar fi continuat poate, dacă unul dintre matrozi n-ar fi făcut o descoperire emoţionantă.

— Căpitane! Căpitane, strigă marinarul Martin, învîrtindu-se în jurul unui copac. Pe tulpina de aici se văd nişte cioplituri făcute cu toporul!

Tasman alergă cu însoţitorii săi intr-acolo. Priviră în tăcere urmele proaspete, scrijelate adînc în tulpina copacului.

— Sînt trepte, murmură Tasman, scrutînd în înălţime copacul.

Într-adevăr, ciopliturile uniforme dispăreau în frunzişul de sus. Ele fuseseră făcute cam la un metru una de cealaltă.

— Prin apropiere sînt indigeni, adăugă Tasman.

— Bine, dar la ce le foloseşte scara, comandante? întrebă un marinar.

— Cine ştie! răspunse Tasman. Poate ca post de observaţie. Arborele are peste 150 de metri înălţime.

— Domnule căpitan, interveni Martin. Daţi-mi voie să mă caţăr pînă sus!

— Bine! aprobă comandantul.

Martin se căţără cu uşurinţă, dispărînd o vreme în frunziş. Cînd s-a întors, era foarte vesel. Coborî pe pămînt şi, spre surpriza celorlalţi, scoase din buzunare peste 15 ouă gălbui.

— Am găsit zeci de cuiburi, domnule căpitan. Păsările seamănă cu nişte gîşte. Sînt foarte sălbatice. Le-am gonit, rîse matrozul, frecîndu-şi nasul pe care se vedea o

zdrelitură zdravănă.

— Deci treptele au fost făcute pentru a se ajunge la cuiburi, conchise Tasman gînditor,.

— Domnule căpitan, interveni iar Martin, din vîrful copacului am privit în jur. Nu departe de aici am văzut înălţîndu-se deasupra pădurii trîmbe de fum.

— Vreun sat, spuse Tasman. Sîntem însă prea puţini şi nu ştim nimic despre aceşti locuitori. Propun să ne întoarcem pe corabie, băieţi! Nu trebuie să riscăm nimic. Soarele a trecut de amiază.

Tasman şi matrozii făcură cale-ntoarsă. În drum au vînat păsări. Pe la ora patru după-amiază se căţărau pe bordul corăbiei. Aşa a decurs prima călătorie făcută de europeni în ţara descoperită de Tasman. El a fost poate primul alb care şi-a dat seama de vegetaţia foarte originală a Australiei şi Tasmaniei. Astăzi sîntem în măsură să ştim că 86% din speciile de plante australiene aparţin numai Australiei şi Tasmaniei, nemaiîntîlnindu-se nicăieri pe pămînt. Majoritatea arborilor, ca şi a celorlalte plante, fac parte din cîteva familii deosebit de caracteristice pentru Australia. Aşa sînt myrtaceele, din care face parte genul eucalipţilor, bogat în specii, mimosaceele cu numeroase specii de acacii, casuarinaceele şi altele.

Deşi Tasman a rămas pe acele meleaguri încă vreo cîteva zile, n-a reuşit să ia legătura cu băştinaşii. Socotind că nu aveau prea mult timp pentru cercetări, însemnă în jurnal că ţărmul era locuit. De asemenea, notă observaţiile făcute pe uscat.

Tasman porni din nou la drum, înaintînd prudent de-a lungul ţărmului spre sud.

La extremitatea sudică descoperi un golf mare, pe care-l numi Storm. Îl ocoli, navigînd în lungul coastei spre nord. Atinse paralela de 42°. Pe data de 5 decembrie 1642, cele două corăbii, „Heemskerk“ şi „Zeechen“, se îndreptară direct spre răsărit.

Talentatul Franz Wisker însemnase pe hartă ţărmul cercetat pînă atunci. Harta era de o uimitoare exactitate.

Văzînd-o, Tasman îl declară cel mai bun pilot al timpului. Nu era departe de adevăr. Geografii viitorului vor tinde spre acelaşi calificativ.

VII. GOLFUL UCIGAŞILOR

Corăbiile nu străbătuseră nici 50 de mile, cînd vremea se înrăutăţi brusc. Vînturi neregulate suflau cu tărie din toate direcţiile parcă. Cerul rămînea în permanenţă acoperit cu nori groşi. Din timp în timp, cădeau ploi repezi. Valurile mari ale oceanului au dat multă bătaie de cap marinarilor. Furtuna continuă vreme de şase zile. În ultima zi, cerul deveni senin. Oceanul rămăsese totuşi la fel de agitat. Tasman, care urmărise zilnic starea vremii, ordonă unui marinar să scoată cu ajutorul unei găleţi apă din ocean. Ore în şir, comandantul îşi înmuie mîna în găleată, urmărind temperatura apei. Marinarul scosese peste 45 de găleţi cu apă, cînd Tasman îl opri.

— Ajunge, băiete! Trecem printr-o zonă, unde apa caldă se întîlneşte cu apa rece. Din această cauză, marea este mereu agitată.

Pe data de 10 decembrie, Tasman va scrie în jurnalul său: „Marea pe care am străbătut-o, înaintînd spre nord-est, este o zonă periculoasă pentru navigaţie. Aici se ciocnesc numeroşi curenţi de aer tropical cu alţi curenţi reci din sud. După observaţiile mele, aceiaşi curenţi străbat apele mării. Cred că furtunile nu se opresc în tot timpul anului. Totodată, ne-am convins că Pămîntul sudului nu se întinde spre sud, aşa cum s-a crezut pînă acum“.

Ultima însemnare din jurnal reprezenta prima victorie a celebrului navigator. El n-o ştia însă, după cum nu ştia că Noua Olandă este un uriaş continent izolat ca o insulă.

În ceea ce priveşte observaţiile făcute asupra acelei regiuni oceanice pe care o străbătuse, ele au rămas şi astăzi valoroase. Marea bîntuită fără odihnă de furtuni va căpăta numele său. Ea se află între coastele răsăritene ale Australiei şi Noua Zeelandă.

Pe 13 decembrie, în dreptul paralelei de 42° şi la 189°3’ longitudine, pămîntul a fost semnalat din nou spre est. Coasta era stîncoasă, înaltă şi posomorîtă, iar munţii masivi

din interior acoperiţi cu zăpadă.

Tasman descoperise capul Foulwind al insulei sudice a Noii Zeelande. Vasele s-au putut apropia cu bine de ţărm. De pe punte se vedeau valurile, spărgîndu-se pe o plajă. Nici de astă dată n-a fost observată prezenţa oamenilor sau a focurilor. Locul prezenta aspectul celei mai dezolante pustietăţi. Tasman părăsi atunci Capul Foulwind, gîndindu-se să înainteze spre nord-est, în direcţia unor ţărmuri ce se zăreau de departe. În ziua de 18 decembrie, atingînd paralela de 40°30’ latitudine, navele aruncară ancorele într-un golf perfect acoperit. După apusul soarelui pe ţărm au apărut lumini. Tasman dădu un ordin, prin care nimeni nu avea voie să părăsească bordul. Între timp, patru pirogi mari părăsiseră coasta. Erau încărcate cu băştinaşi. Din cauza întunericului nu i-au putut studia cum se cuvine. Locuitorii insulei strigau la olandezi cu voci subţiri, dar aspre, însoţind strigătele lor cu zgomotul unui instrument ce semăna cu o trompetă. Olandezii s-au gîndit să le răspundă cu o „muzică“ asemănătoare, sperîndu-se, astfel, să se ia legătura cu băştinaşii. Aceştia s-au ţinut însă la o bună distanţă de nave.

Coborîndu-se noaptea, pirogile plecară la ţărm. După două zile vizita ciudaţilor băştinaşi se repetă. Şi, deşi între între timp marinarii ar fi dorit să coboare pe insulă, Tasman luase toate măsurile de siguranţă, interzicînd coborîrea pe uscat. Prudenţa comandantului i-a salvat într-o oarecare măsură pe mulţi olandezi. Să vedem ce scrie chiar Tasman în jurnalul său de bord:

„Băştinaşii ne-au chemat de nenumărate ori. Felul lor de a vorbi n-avea nimic asemănător cu vocabularul indigenilor din insulele Solomon şi pe care ni-l dăduseră, la plecarea din Batavia, guvernatorul general şi Consiliul Tinerii sălbatici; atît cît am putut observa, erau foarte apropiaţi de statura obişnuită a europenilor, zidiţi puternic şi dotaţi cu o voce aparte, răguşită. Culoarea pielii era ceva între brun şi galben; aveau părul negru, înnodat deasupra capului, după moda japoneză, fixînd în această frizură o mare pană albă.

Bărcile lor se compuneau din două pirogi lungi, legate împreună, pe care erau fixate lemne, ţinînd loc de scaune. Vîslele nu depăşeau mai mult de un braţ lungime, fiind ascuţite la capăt.

Hainele lor păreau să fie făcute din in sau de bumbac, dar cea mai mare parte dintre ei umblau cu pieptul gol. Feţele acestor indigeni erau tatuate într-un fel ciudat, cu linii geometrice.”

Aceste însemnări din jurnalul lui Tasman sînt demne de reţinut. Cercetările făcute ulterior în Noua Zeelandă de James Cook şi Charles Darwin vor întări şi mai mult observaţiile judicioase făcute de olandez. Astfel, s-a aflat că băştinaşii Noii Zeelande se numeau maori. În tradiţiile popoarelor maori, ocuparea insulei pare să se fi produs în secolul al XIV-lea de către polinezienii de pe insula Tahiti. Despărţiţi de întinderile mari ale oceanului, maorii, ca şi alte popoare ale Polineziei şi Melaneziei, au ajuns la diferenţieri profunde în limba vorbită, căci dialectele fuseseră determinate de pronunţări locale. Neputînd înţelege limba vorbită de aceşti indigeni cu ajutorul vocabularului cules de olandezi în insulele Solomon, cercetate de alţi navigatori, Tasman ajungea fără voie la problema originii băştinaşilor din această parte a lumii. Cunoştinţele timpului său erau însă prea puţine, pentru a o rezolva.

Dorinţa lui Tasman de a intra în legătură cu locuitorii noului pămînt descoperit avea la bază, deci, şi aceste temeiuri, în afara celorlalte necesităţi legate de aprovizionare sau de studierea bogăţiilor existente acolo. Să nu uităm că uscaturile noi, cercetate de europeni, intrau în posesia ţării respective prin simpla lor descoperire.

În situaţia sa, olandezul Tasman manifesta o prudenţă pe deplin justificată. Indigenii care se învîrteau cu pirogile lor pe lîngă corăbii nu prea păreau să aibă intenţii paşnice. Înarmaţi cu suliţe lungi, ascuţite la amîndouă capetele, fluturînd cîteodată în aer baltage scurte de piatră, scoţînd acele strigăte guturale, îi cam puseseră pe gînduri pe

olandezi. Nu puteau risca un conflict armat, atîta vreme cît expediţia trebuia să caute uscaturi, nu să le ocupe cu ajutorul violenţei. De altfel, violenţa nu intra în politica expansiunii coloniale olandeze. Tasman luă atunci o hotărîre primejdioasă,. Trimise pe uscat două iscoade. Cei doi marinari aleşi au fost Martin şi Lus. Tinereţea, isteţimea, puterea fizică a lui Martin i-au atras simpatia lui Tasman, care-i preţuia calităţile. Pe deasupra era cinstit, bun marinar, inteligent şi foarte docil. Despre Lus se dusese vestea încă de la Batavia. Un adevărat „lup de mare“, născut parcă din valuri, colindase pînă la 30 de ani jumătate din glob. Vînător pasionat, îndrăzneţ cum nu era altul, zdravăn ca un urs şi vesel nevoie mare, cîştigase prietenia şi respectul meritat printre marinari. Mînuia cuţitul, pistolul şi archebuza cu aceeaşi uşurinţă cu care se căţăra pe catarge.

Martin şi Lus au fost chemaţi de comandant în sean celei de a treia zi.

— Băieţi! începu Tasman aspru. Spre dimineaţă să faceţi o plimbare pe uscat!

Martin şi Lus se priviră nedumeriţi.

— Trebuie să aflăm ce plănuiesc indigenii. Pădure se întinde pînă aproape de ţărm. O să vă ajute să treceţi neobservaţi. După numărul lor, băştinaşii au ceva sate prin apropiere. Cercetaţi-le! Nu vă dau sfaturi. Vă descurcaţi voi. Iată planul meu!

Înainte ca marinarii să se dezmeticească, Tasman se apropie de dînşii

La două ore după miezul nopţii, o barcă fu lăsată pe apă în partea opusă ţărmului. Lus şi Martin, îmbrăcaţi în costume uşoare de pînză cafenie, cu capetele goale, înarmaţi cu cîte două pistoale şi pumnale malaieze, se îndepărtară de navă, vîslind fără zgomot. Soarta le surîdea. Cerul se acoperise cu nori groşi. Întunericul nopţii, compact, căzut peste apele oceanului, îi înghiţi în curînd. Briza sufla spre larg. Prudenţi, cei doi marinari se îndepărtară de coastă cam o jumătate de milă. După

aceea, făcînd un ocol larg, se apropiară din nou de ţărm, ceva mai la nord de corăbiile ancorate. Încă din timpul zilei, Tasman observase în direcţia aceea o limbă de pămînt acoperită cu tufe sălbatice de ferigă şi arbuşti pitici. Vegetaţia cobora pînă la suprafaţa apei.

Ajungînd pe mica peninsulă, Martin şi Lus au tras barca în stufăriş, atenţi la cel mai mic zgomot. Prin apropiere orăcăiau broaşte, iar dinspre uscat răzbătură strigătele unor păsări de noapte, sau poate ale altor sălbăticiuni necunoscute.

— Trebuie să ne strecurăm de-a lungul apei pînă la păduricea de colo! şopti Lus în urechea lui Martin. Plantele astea ţepoase ne-ar sfîşia după numai cîţiva paşi.

Martin scutură din cap aprobativ, fără să sufle un cuvînt. Deşi era îndrăzneţ din fire, îl domina totuşi frica de necunoscut.

Se obişnuiseră de mult cu întunericul. Aplecaţi, sărind de la o tufă la alta, călcînd prin nişte gropi noroioase, marinarii pătrunseră în pădure. Se lipiră de trunchiul gros al unui arbore. Trebuiau să se îndrepte spre zona din apropierea corăbiilor. Bezna nopţii părea de nepătruns,

Deasupra lor, sus, foarte sus, izbucniră două şuierături scurte. Martin tresări. Lus alunecă într-o parte, se lipi de pămîntul jilav şi privi spre cer. Îşi dădu seama că tulpina copacului era netedă, aşa de netedă, de parcă n-ar fi avut niciodată crengi. Din cauza umezelii coaja lucea imperceptibil. Arborele trebuie să fi avut cam 85 de picioare înălţime. În loc de coroană purta la vîrf un fel de frunze late. Printre frunze, lui Lus i se păru că zăreşte ceva. Pasăre? Om? Tăcerea aşternîndu-se din nou, cei doi îşi continuară cu infinite precauţii cercetările. Peste tot întîlniră ferigi. Mari, mici, creşteau la tot pasul, ca şi cînd întregul uscat ar fi fost acoperit numai de ferigi. Matrozii nu ştiau că secole la rînd indigenii trăiseră cu ajutorul rădăcinilor de ferigă, iar planta va atrage atenţia chiar şi lui Darwin, cînd acesta va cerceta Noua Zeelandă.

Pădurea aceea ciudată era destul de rară, marinarii fiind

bucuroşi că se pot ascunde în umbra stufoaselor ferigi.

Lipsa totală a insectelor, aerul răcoros şi plăcut le-ar fi produs în altfel de împrejurări plăcere. Aşa îi ajută să le păstreze ascuţite simţurile şi o anumită vioiciune spirituală.

Străbătuseră poate o jumătate de milă, cînd au ajuns la albia unui rîu, din care băură cu lăcomie. Apa rece i-a înviorat şi mai mult. Martin tocmai se pregătea să caute un loc de trecere, căci malurile erau destul de abrupte, cînd trosniră prin apropiere nişte crengi uscate. Cei doi se ghemuiră fulgerător la pămînt, în iarba deasă, privind în direcţia de unde veneau zgomotele. Sus, pe mal, continua pădurea. Pe buza albiei creşteau tufe de arbuşti. Dintre tufe îşi făcu apariţia un indigen. Îi zăreau conturul trupului puternic, înalt. Pielea părea să fie unsă cu ulei, căci lucea în noapte. Pana albă, înfiptă în păr, se distingea cu uşurinţă. În mîna dreaptă purta o suliţă lungă. Partea inferioară a trupului era acoperită de o ţesătură închisă la culoare. Băştinaşul rămase stană de piatră, ascultînd în vreme ce Lus şi Martin îşi ţineau respiraţia, neîndrăznind nici să clipească. S-au scurs multe minute chinuitoare pentru matrozi Dar indigenul sta nemişcat. În cele din urmă, Martin auzi lîngă el un foşnet uşor. Privi surprins într-acolo. Lus dispăruse. Îl văzu tîrîndu-se fără zgomot, ca o şopîrlă. După ce se îndepărtă vreo 50 de metri, trecu pîrîul, pătrunse în pădure şi se apropie tiptil de băştinaş. Îi trebui cam zece minute pînă să ajungă în spatele său. Îl lovi scurt şi bărbatul căzu fără cunoştinţă la pămînt. L-au legat de mîini şi de picioare, i-au pus un căluş în gură, întrebuinţînd pînza care-i acoperea coapsele. După ce i-au luat suliţa, s-au înfundat în pădure.

— Uf! şopti Lus. De cînd sînt pe mare m-am dezobişnuit. Mă dor mădularele.

Martin zîmbi tăcut şi fericit. Scăpaseră de o mare primejdie.

Terenul deveni stîncos, protejîndu-i de minune, dar în-

greunîndu-le expediţia. Deodată simţiră miros de fum. De undeva se auzeau voci înăbuşite de oameni. Ciulind urechile, marinarii se tupilară după nişte pietre, scrutînd neliniştiţi întunericul. Nu departe, după nişte stîncării haotice, se zăreau pîlpîind cîteva lumini. Copacii se răriseră cu totul. O iarbă lemnoasă, înaltă, acoperea terenul.

— Hai! şopti Lus. Trebuie să-i urmărim! Dimineaţa e aproape.

Martin tresări. Lus îl strînse de braţ, îmbărbătîndu-l. Ştia că Martin e neobişnuit cu primejdiile.

— Nu-ţi fie teamă! Bătrînul Lus ştie ce face.

Tîrîndu-se anevoie, olandezii ajunseră pe un fel de coamă de deal, acoperită de bolovani calcaroşi. În partea cealaltă, într-o vale mică, zăriră satul. Cîteva colibe rudimentare, cu acoperişurile făcute din paie, stăteau cocoţate pe stîlpi de lemn la patru-cinci metri înălţime.

Două focuri zdravene ardeau în mijlocul locuinţelor. În jurul focurilor numărară pe cei 18 băştinaşi, care vorbeau între ei, ghemuiţi la pămînt. Suliţele erau adunate grămadă, la un loc cu nişte scuturi groase din lemn.

Bărbaţii tineri, voinici, cu muşchi proeminenţi ce jucau sub pielea strălucitoare, cafenie, aveau chipurile tatuate. Liniile albe, roşii, galbene sau albastre le estompau muşchii feţei, dîndu-le un aer de solemnă cruzime şi statuară rigiditate. Tatuajele difereau de la om la om. Pe matrozi îi trecură fiorii, gîndindu-se, în acelaşi timp, cam ce s-ar întîmpla dacă ar cădea în mîinile lor. Tocmai atunci un bărbat uriaş se ridică în picioare. Luă de pe pămînt o blană, prinzîndu-şi-o pe piept. Se făcu linişte. Luptătorul rosti ceva într-o limbă guturală. Patru războinici săriră de la pămînt, alergînd spre grămada de suliţe. Luară fiecare cîte una şi dispărură în direcţia ţărmului.

— S-au dus, poate, să schimbe străjile! murmură Martin.

— Nu este imposibil, răspunse Lus. Sîntem urmăriţi de cînd am sosit. E cea mai bună dovadă că vor să ne atace. Sînt pregătiţi de luptă.

— Ssst! şopti Martin, încordîndu-se.

Cel ce părea şeful scosese un strigăt lung, cu modulaţii joase, ca un geamăt. Toţi bărbaţii se ridicară în picioare, rămînînd nemişcaţi. De undeva se auzi lătratul unui cîine. În acel moment dădu năvală din pădure, scoţînd şuiere guturale, un indigen gol-puşcă. Flutura deasupra capului nişte fîşîi de pînză. Se opri lîngă foc, vorbind şi gesticulînd. Lus inspiră adînc.

— E cel pe care l-am legat în pădure! A scăpat! Repede, Martin! Direct spre ţărm. A început să se lumineze. Poate mai reuşim să ne salvăm.

În vreme ce olandezii se retrăgeau iute, încercînd să se orienteze, jos, în sat, se iscase o hărmălaie de nedescris. Strigătele furioase ale oamenilor se împleteau cu lătrăturile ascuţite ale cîinelui. Iar cînd băştinaşii alergară, împrăştiindu-se prin pădure, Martin şi Lus mai auziră din urmă urletul prelung al patrupedului, sfîşiind coclaurii.

Între timp şi pe corăbiile olandeze avuseseră loc mici evenimente. Tasman nu dormise toată noaptea. După plecarea celor doi marinari, trimise în taină o altă barcă de pe nava „Zeechen". Locotenentului Peter, comandantul navei, i se ordonă să se pregătească de luptă, fără zgomot, întrebuinţarea tunurilor nu era permisă decît în situaţia cea mai primejdioasă. I se mai aducea la cunoştinţă plecarea celor doi matrozi pe uscat, cerîndu-i-se să intervină de urgenţă cu ce-ar fi crezut de cuviinţă în cazul cînd Martin şi Lus ar cere ajutor pentru a fi salvaţi.

Locotenentul Peter răspunse lapidar, fiind gata să execute ordinele. După schimbul depeşelor, Tasman făcu cu nava sa o manevră complicată. Pentru a nu atrage atenţia băştinaşilor, ridică la pupa şi la prova cîteva vele mici, pe care le întinse la maximum, în aşa fel încît să nu pară umflate de briza dimineţii. Ridică ancora precaut, pînă la 15 picioare de fundul mării, păstrînd cea mai desăvîrşită linişte. În golf exista un curent slab, pe care-l studiase încă din prima zi. Curentul înainta de la sud spre nord cu două noduri pe ceas. Către orele patru dimineaţa, corabia porni în derivă, îndreptîndu-se pe nesimţite spre peninsula unde

debarcaseră cei doi matrozi, Martin şi Lus.

Cerul căpătase o culoare lăptoasă. Lumina plăpîndă se tîrîia ca un abur prin pădure de la copac la copac, din tufă în tufă. Martin şi Lus alergau ghemuiţi, tupilîndu-se după fiecare tulpină, atenţi la orice zgomot ameninţător. Calculaseră direcţia bine. Deşi aveau de străbătut peste o milă şi jumătate pînă la barcă, pădurea rară le uşura goana. Strigătele indigenilor încetaseră, pierdute undeva, în direcţia ţărmului aflat aproape de corăbii.

Gîfîind, transpiraţi, Martin şi Lus ajunseră cu bine în pădurea ciudată din apropierea peninsulei. Se opriră încremeniţi, privind în jurul lor. Lumina părea acum o ceaţă fluorescentă, învăluind molcomă forme şi contururi stranii, culori ireale, apărute pe pămîntul acela străin nu se ştie de unde şi pentru ce. Arborii uriaşi, cu tulpinile albicioase sau cenuşii, apăreau ca nişte lumînări stinse, înfipte, ca la un cult păgîn, pe tipsia pămîntului negru. Tufele ferigilor – verzi, galbene, roşiatice – se arcuiau la diferite înălţimi, picurînd din evantaie boabe strălucitoare de apă condensată din cauza umezelii. Plante necunoscute inundaseră la tot pasul terenul, sfidînd prin vitalitate şi colorit timpul şi spaţiul. Păsări mici, nezburătoare[20], cu ciocul lung, ţopăiau de colo-colo, ca nişte bulgări castanii, strigînd: ki-vi! ko-vi!

Poate că cei doi marinari trăiau unul dintre acele sentimente răscolitoare de admiraţie în faţa naturii, căci pentru cîteva minute fură copleşiţi de emoţie. Poate că totul nu era decît o părere, izvorîtă din situaţia extraordinară în care se aflau.

Lus îşi reveni primul.

— Să nu ieşim pe ţărm, Martin! Tufişurile sînt dese şi putem ajunge pînă la barcă.

— Numai comandantul să fie pe aproape, murmură Martin. Altfel ne ajung din urmă indigenii.

---

20 Micile păsări nezburătoare kivi sînt specifice numai Noii Zeelande (n.a.).

— Vedem noi. Hai!

Dar nu făcuseră nici două salturi şi fură obligaţi să se oprească din nou. Dintre tufele de ferigi înainta somnoroasă, păşind rar, o pasăre uriaşă. Pe gîtul lung, golit de pene, trona un cap extrem de mic. Trupul masiv şi îndesat, cenuşiu, se sprijinea pe două picioare disproporţionat de scurte, puternice. Ghearele ascuţite lăsau urme adînci. Pasărea avea cel puţin patru metri înălţime.

— Straşnică orătanie! glumi Lus, revenindu-şi.

— Zău… dacă nu mă sperie, şopti Martin, nevenindu-i să creadă.

Pasărea îi simţise probabil. Îşi roti cu repeziciune gîtul în toate părţile, se întoarse şi o rupse la fugă ca o nălucă, dispărînd în pădure.[21]

— Martin! şopti Lus. Să nu-i spunem comandantului de povestea cu indigenul pe care l-am atacat.

— Dacă mai ajungem pe corabie! mormăi Martin, începînd iar să alerge.

Marinarii au reuşit să se strecoare neobservaţi prin lăstărişul cu plante ţepoase. Cu pielea şi hainele sfîşiate au ajuns la barcă. Spre bucuria lor, corabia lui Tasman se afla cam la 200 de metri de ţărm. Martin şi Lus lopătaseră voiniceşte, îndreptîndu-se spre navă. De pe ţărm fuseseră însă observaţi. Pirogile băştinaşilor se avîntară iute în larg. Prea tîrziu! Cei doi olandezi ajunseră pe punte înainte de a fi atacaţi. Pe „Heemskerk“ se mai înălţară cîteva pînze şi corabia pluti în larg, după care reveni lîngă „Zeechen“.

Amîndouă corăbiile se aflau atunci cam la o jumătate de milă faţă de ţărm.

---

21 Pasărea văzută de marinari trebuie să fi fost un exemplar de Dinornithes. Băştinaşii o numeau moa. Face parte din subordinul de pasări alergătoare Rattitae din Noua Zeelandă. Moa a dispărut probabil destul de recent, în prima jumătate a secolului al XIX-lea. Dar nici un alb n-a mai văzut vreodată o moa vie. S-au găsit fragmente de piele, de pene, precum şi schelete întregi, chiar şi ouă de moa. Pasărea, însă, n-a mai fost întîlnită nicăieri pe pămînt (n.a.).

Martin şi Lus povestiră, cu o singură omisiune, cele văzute şi păţite. Indigenii n-au îndrăznit să-i atace, dar pînă spre prînz s-au învîrtit pe lîngă nave, urmărindu-i de la distanţă, scoţînd strigăte guturale şi ameninţîndu-i cu suliţele lor lungi. După aceea s-au retras.

Tasman socoti totuşi că ar trebui să mai facă o ultimă încercare pentru a intra în relaţii cu locuitorii neprietenoşi ai noului pămînt descoperit. Trimise o nouă depeşă locotenentului Peter, anunţîndu-l de intenţia sa. Urcară pe catarge cîţiva marinari, care începură să fluture nişte pînze albe, pentru a-i face pe indigeni să priceapă că vor pace. Tasman ridică ancora, apropiindu-se de ţărm. Nava „Zeechen“ îl urmă imediat. Olandezii fură însă opriţi din intenţii. Şapte ambarcaţii porniră repede spre dînşii. Pirogile erau încărcate cu negri înarmaţi. Olandezii asistară atunci la un spectacol războinic de neuitat. La pupa pirogilor vîsleau, cu ajutorul unor palete, cîte patru indigeni puternici. Ambarcaţiile înaintau cu o iuţeală de nedescris. La 50–60 de metri de corăbii se opriră, într-o tăcere adîncă. Atunci, în prova fiecărei bărci, se înălţă cîte un războinic, purtînd pe cap numeroase pene albe. Cei şapte păreau să fie conducătorii de luptă ai băştinaşilor. După ce-şi trecură pe umeri nişte haine din piele de cîine, căci aşa păreau să fie, şefii începură să gesticuleze, vorbind într-una şi făcînd semne spre corăbii. Chiar în acel moment, vîslaşii se porniră să bată cu padelele în lemnul ambarcaţiilor. Tactul era perfect. Războinicii se porniră să facă mişcări numeroase, răsucindu-şi mîinile şi picioarele, schimonosindu-şi feţele, scoţînd limbile afară din gură. În acelaşi timp, din piepturile lor izbucni un cîntec plin de vioiciune şi vigoare. Din cînd în cînd se opreau, scoţînd laolaltă un oftat adînc şi zgomotos. Ritmul loviturilor de vîsle se înteţi, cadenţa devenind admirabilă, urmărită cu un simţ muzical indescriptibil. Indigenii îşi agitară suliţele şi nişte scuturi de lemn, atenţi la echilibrul pirogilor. Corul se strică, fiind înlocuit cu strigăte asurzitoare. Şi poate nu s-ar fi întîmplat nimic, dacă locotenentul Peter n-ar fi lăsat la

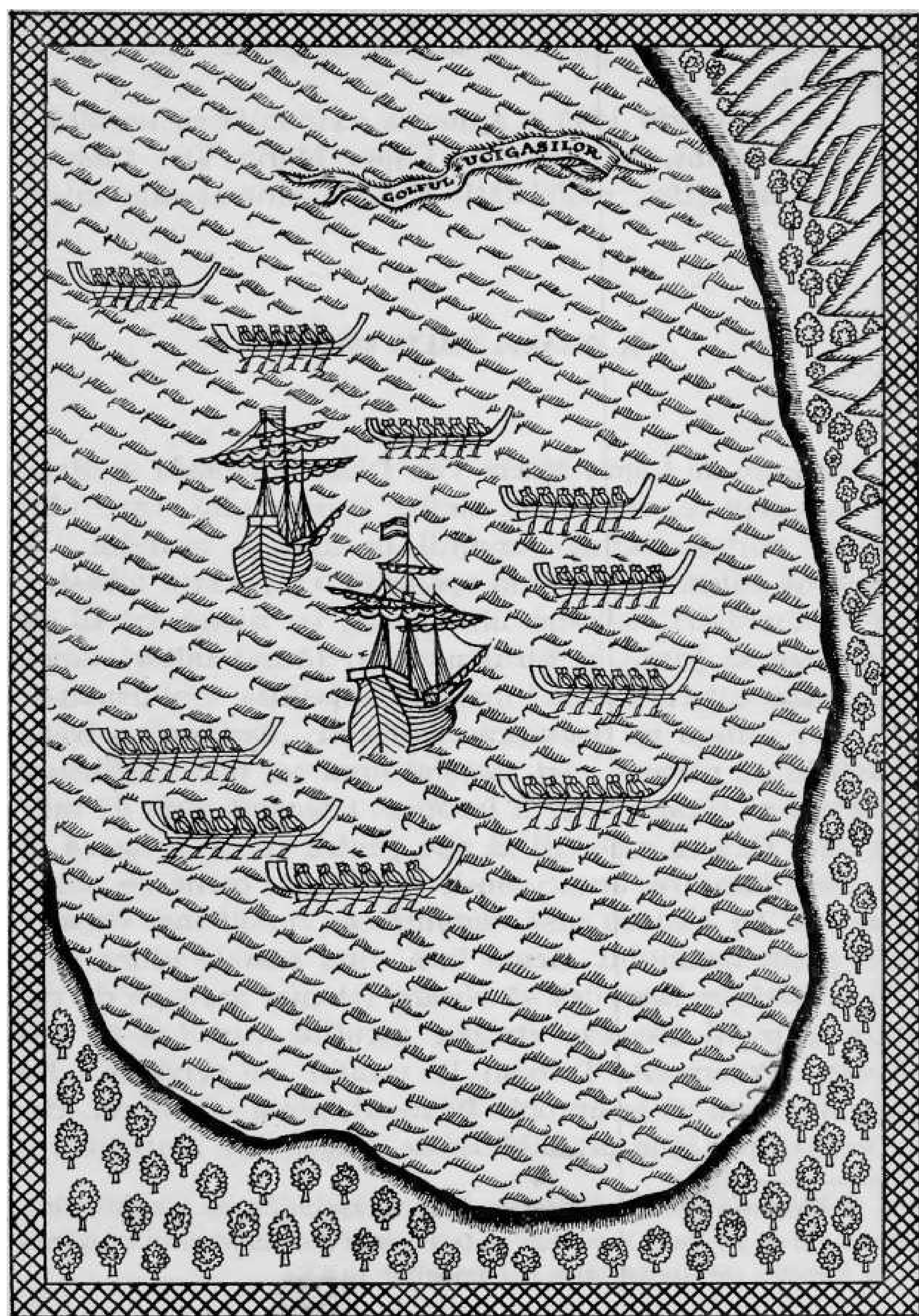
apă o şalupă încărcată cu marinari. Intenţia sa fusese de a trimite lui Tasman o depeşă, rugîndu-l să-l lase să-i sperie pe indigeni cu cîteva lovituri de tun.

Indigenii au observat şalupa şi au atacat-o. Lovind cu suliţele şi vîslele, băştinaşii au omorît trei marinari olandezi. Pe altul l-au rănit mortal. Ceilalţi marinari din barcă s-au salvat, înotînd. Atacul se desfăşurase fulgerător. Tasman privea neputincios şi mîhnit la uciderea oamenilor săi, nemaiavînd timp să intervină. Băştinaşii tîrîră la mal cadavrele celor trei matelotţi, abandonînd pe mare şalupa olandeză şi cîţiva negri căzuţi în apă în timpul luptei.

Tragica întîmplare a distrus orice speranţă în privinţa unor raporturi prieteneşti cu locuitorii noului pămînt. Deplîngînd trista soartă a compatrioţilor ucişi, olandezii ridicară pînzele. Velele nu se umflaseră bine în vînt, cînd peste 22 de pirogi pline cu indigeni se repeziră duşmănoase spre corăbii. Olandezii au tras cîteva salve de artilerie. Băştinaşii au fugit speriaţi. Golful unde s-au petrecut toate acestea a fost numit de Tasman „Golful ucigaşilor” – Moerdenaares Bay.[22]

Odată cu părăsirea ţinutului inospitalier, Tasman făcu în jurnal o însemnare plină de omenie şi simţ de răspundere: „Pentru a preîntîmpina o inutilă vărsare de sînge, deşi sentimentul răzbunării se născuse printre marinari, am ordonat să nu se tragă salve de artilerie asupra negrilor. Am respectat astfel spiritul Statelor Generale…” Şi mai departe, încheind prima parte a călătoriei în Noua Zeelandă, consemna: „A doua descoperire a noastră am numit-o Staten Land – Ţara Statelor – în onoarea Statelor Generale. E posibil ca noi să putem ajunge la cealaltă Staten Land, aceea a lui

22 Pe atlasele moderne acest golf se numeşte astăzi Golden Bay — Golful de Aur (n.a.).

GOLFUL UCIGAŞILOR

Schouten şi Le Maire, în sudul Ţării de Foc, dar noi nu sîntem foarte siguri. Aceasta este o ţară foarte frumoasă şi sperăm că face parte din continentul meridional, pînă-n prezent necunoscut”.[23]

Corăbiile olandeze continuară să navigheze de-a lungul coastei, spre nord. Trecînd prin apropierea strîmtorii care desparte insula sudică a Noii Zeelande de insula septentrională, Tasman a confundat-o cu un golf. El înaintă mai departe, spre nord. Ţărmul noului pămînt avea golfuri puţine, fiind în general stîncoase. Tasman observă numeroase guri de rîuri ce se vărsau în mare. Nu se opri însă nicăieri, mulţumindu-se să-l admire pe Franz Wisker. Acesta trecea cu talent pe hartă contururile uscatului întîlnit. Consemnă în jurnal înălţimea munţilor care depăşeau 10 000 de picioare, atrăgînd atenţia că uscatul s-ar putea să fie de origine vulcanică.

Tasman rămase zi de zi pe puntea corăbiei. În general era tăcut, ba chiar trist. Îl năpădeau, poate, cine ştie ce amintiri.

La 4 ianuarie 1643 a ajuns la extremitatea nordică a acestui pămînt, denumindu-l Capul Maria Van Diemen.

---

23 Un negustor bogat din Amsterdam, Iacob Le Maire, împreună cu un marinar priceput, Willim Corneliszoon Schouten, au hotărît să caute o altă cale de a ajunge în Indiile de est. Pînă atunci se naviga pe la Capul Bunei Speranţe, sau prin strîmtoarea Magellan, din sudul Americii de Sud. Deoarece nici un cetăţean al Statelor Generale ale Olandei nu avea dreptul de a merge în insulele cu mirodenii dacă nu era angajat al Companiei comerciale, Schouten şi Le Maire au avut ideea să zădărnicească această oprelişte. Trebuia găsită o trecere spre Marea Sudului — adică Oceanul Pacific — mai la sud de strîmtoarea Magellan. La bordul corăbiei „Endracht", însoţiţi şi de un galion de război cu 29 de tunuri, cei doi au părăsit Olanda în iunie 1615. După ce au ocolit America de Sud pe la Capul Horn, nume dat de navigatori în amintirea unui orăşel din Olanda, şi care se afla mai la sud de strîmtoarea Magellan, au pătruns în Marea Sudului, pe care au traversat-o, făcînd numeroase descoperiri. Unele dintre pămînturi au fost botezate Staaten Land. În consecinţă, Tasman comite o nouă eroare: neştiind că Noua Zeelandă este insulă, şi nu simplă, ci dublă, el o include în pămîntul continentului sudic, insuficient cercetat (n.a.).

Trecea, astfel, posterităţii numele ultimei sale iubiri.

IX. OCEANUL ÎNĂLŢA COLOANE

Dincolo de Capul Maria Van Diemen vremea se strică pe neaşteptate. Suprafaţa sinilie a oceanului, care pînă atunci purtase reflexe argintii în lumina soarelui, îşi schimbă culoarea devenind spălăcită, ca şi cerul albastru. Peşti zburători, sclipind ultramarin, cu dungi sidefii pe abdomen se jucau în jurul navelor, făcînd salturi lungi, graţioase. Cîţiva faetoni[24] însoţeau expediţia, vînturîndu-se în zbor rotund pe deasupra catargelor. Marinarii priveau păsările cu plăcere, căci faetonii erau cei mai credincioşi prieteni ai corăbierilor. Îi însoţeau cîteodată sute de mile în larg, fără ca matrozii să ştie pentru ce. Încercaseră să le ofere mîncare, aruncîndu-le fructe sau carne de peşte. Faetonii îşi păstrau însă demnitatea, vînînd mai departe din peştii oceanului. Acum însă, cînd soarele cădea spre apus, păsările începură să zboare tot mai aproape de catarg şi punţi. Scoteau strigăte ascuţite, cuprinse de nelinişte. Posomorît, Tasman le urmări cu privirea. „Ne dau de veste că se-apropie furtuna“, gîndi olandezul, cunoscînd prea bine primejdioasele uragane ce bîntuiau regiunile prin care treceau. Ca şi cînd ar fi priceput temerile comandantului, un faeton mare, cu penaj alb şi nuanţe roşiatice, se aşeză pe crucea de sus a arborelui trinchet. Tocăni repede, de cîteva ori, cu ciocul său ascuţit, acoperit cu un luciu roşu-coraliu.

---

24 Faetoni : păsări tropicale foarte răspîndite în zonele calde. Faetonul – Phaeton aerereus – face parte din subordinul Phaëtontes. Rareori depăşeşte talia porumbeilor (n.a.).

Tasman trecu echipajul în stare de alarmă. Marinarii îşi ocupară posturile, gata să intervină pentru manevrarea pînzelor.

Aproape de soare, care atinsese orizontul, se contură dunga mohorîtă a unui nor ce se lăţea cu repeziciune. Se deschisese parcă un hău, prin care noaptea cosmică cobora flămîndă peste ocean. Apoi alţi nori, vineţi, tiviţi cu dantela purpurie a apusului, se uniră şi o horă nebunească prinse viaţă în înălţimi. Mai tîrziu, tot cerul se înveli brusc printr-o haină cenuşie, care se îngroşa cu fiece secundă. O linişte grea, de plumb, se aşternu peste ape. Marinarii urmăreau cu inima strînsă apropierea furtunii. La cîteva mile în faţa corăbiilor, oceanul păru că tresaltă, înnebunit, sub lovitura şfichiuitoare a unui zid nevăzut. Din trupul său lichid se înălţară fulgerător coloane de apă, purtînd sus, pe vîrfuri, umbrele ca la ciuperci,

— Trombe marine! şopti înfiorat Franz, privindu-şi comandantul ce sta sumbru lîngă echea timonei.

— Da! murmură Tasman, părăsind timona.

Dădu repede cîteva comenzi. Marinarii se căţărară pe scările catargelor, începînd să strîngă velatura. Dar de acolo, de sus, matrozii puteau vedea şi mai bine cum alunecau fantomatic, pe suprafaţa oceanului, apele, vîrtejite năprasnic în ciupercile năuce, avîntate spre cer. Trombele marine se apropiau mereu.

Pilotul schimbă puţin direcţia navei. Coloanele de apă născute din ocean se prăvăliră vuind într-o parte, în timp ce vîntul se năpusti furios, scrîşnind cu zeci de glasuri deasupra corăbiilor. Greementul[25] gemu adînc, vibră îndărătnic, dar rămase neclintit. Numai navele tresăriră speriate, răsucindu-se aproape pe loc, cufundîndu-se sub talazurile uriaşe.

Bezna compactă era răscolită tot mai des de fulgere imense, strălucitoare. Din fundurile zării, valurile soseau în

---

25 Greement: întregul ansamblu de catarge, sarturi şi straiuri, care susţin velatura unei corăbii (n.a.).

şiruri largi, lovind înspumate bordurile. Ploaia cădea într-un văl neîntrerupt.

Toată noaptea dură lupta dintre oameni şi stihiile naturii. Cînd dimineaţa se ivi, împrăştiind o lumină cenuşie, bolnavă, marinarii se priviră buimaci, cu feţe livide de nesomn şi spaimă. Învinseseră! Pluteau cu catargele întregi, cu nici un om lipsă. Tasman îşi văzu corabia ajutătoare aproape. Mulţumi în gînd priceputului locotenent Peter şi pilotului său.

Străbătu nervos puntea, cabinele inferioare, controlînd nava şi pe marinarii care se întorceau parcă la viaţă, după ce se luptaseră ceasuri întregi cu ameninţarea uraganului.

Soarele se ivise din nou, dătător de speranţe. Dar cea mai mare bucurie pentru marinari au fost faetonii. Părea un miracol cum reuşiseră să reziste furtunii. Se învîrteau iar pe deasupra corăbiilor, ca nişte prieteni credincioşi, făcînd parcă mereu legătura între uscat şi temerarii colindători ai aceanului.

Uraganul se domolise. Oceanul se frămînta încă, nereuşind să-şi potolească valurile masive. Tasman şi Franz Wisker calculară poziţia. Deviaseră cu aproape două grade drumul iniţial. Luară măsurile necesare, schimbînd direcţia.

După cîteva zile întîlniră o insulă de dimensiuni reduse, cu ţărmuri stîncoase. În interiorul uscatului se zăreau mari grupuri de palmieri. Tasman ar fi dorit să acosteze. Olandezii aveau nevoie de apă dulce. Rezervele fuseseră aproape epuizate. Valurile loveau însă cu putere stîncile drepte, cenuşii şi înalte. Curenţii violenţi de lîngă ţărm făceau inutilă orice tentativă de debarcare. Cercetînd din mers uscatul, olandezii au văzut pe insulă grupuri de indigeni înarmaţi cu suliţe şi măciuci. Amintindu-şi de locuitorii din Ţara Statelor, părăsită de curînd, marinarilor le-a pierit cheful. Tasman, în însemnările sale, atrage atenţia că băştinaşii păreau viguroşi, de talie înaltă şi alergau, făcînd salturi ciudat de mari.

Uscatul întîlnit făcea parte din „Insulele celor Trei Regi”.

Tasman hotărî apoi să se îndrepte spre nord-est, pînă la

220° longitudine estică, sperînd să găsească „Insulele Cocotierilor”, vizitate de Le Maire şi Schouten. Iată însă că pe 19 ianuarie, în zori, marinarii fură treziţi de-un zgomot neobişnuit. Ţipetele ascuţite ale unor păsări se amestecau strident cu nişte răpăituri de aripi lovite în zbor. Un şuier monocord domina vacarmul. Aerul dislocat vibra, laolaltă cu miile de fîlfîiri ce clocoteau prin văzduh. Matrozii ieşiră pe punţi. Sute de păsări marine înconjuraseră corăbiile. În vreme ce stoluri albe, cenuşii sau negre, compacte, se roteau, cădeau sau se aruncau în toate părţile într-o mişcare continuă greu de imaginat, numeroase alte exemplare se aşezaseră pe catarge, balustrade şi crucete. Era un du-te-vino plin de voie bună, anunţînd că pe aproape se află iar pămîntul. Tasman interzise vînătoarea, deoarece la cîteva mile distanţă se zărea o insulă, pe deasupra căreia foiau, de asemenea, sute de zburătoare.

După două ceasuri, olandezii aruncau ancorele pe fund, însoţiţi în continuare de păsări.

Insula, aidoma unui turn de piatră neagră, se ridica din apele oceanului pînă la 50—60 de picioare. Nu părea să aibă mai mult de trei mile în circumferinţă. Ca în urma unui cataclism, stîncile crăpaseră, rostogolindu-se unele peste altele, fărîmiţîndu-se, formînd un piedestal haotic, ce rezistase timpului şi apelor care-l asaltau.

Pe toată această ruină milenară nu creşteau decît nişte ierburi aspre, gălbui, cocoţate pe colţurile stîncilor. În schimb, un miros greu de guano – excrementele păsărilor – plutea peste tot, datorită miilor de zburătoare ce o acopereau în întregime cu coloniile lor colorate.

Tasman îl chemă la dînsul pe Lus:

— Ţi-ar surîde o vînătoare? îl întrebă Tasman, zîmbind.

— În patru ceasuri sînt gata să ofer tuturor matrozilor carne pentru zece zile, turui dintr-o răsuflare Lus, fericit.

— Alege-ţi cinci-şase marinari şi dă-i drumul! Vezi că

majoritatea sînt pelicani şi fregate[26].

— După corbii albi de mare[27], care plutesc în partea aceea, arătă Lus, sînt sigur că pe aici avem raţe moţate şi roşii. Poate chiar şi gîşte cenuşii.

În curînd, împuşcăturile armelor produceau panică pe insulă. Tot mai multe stoluri îşi luau zborul, rotindu-se la diferite înălţimi pe deasupra corăbiilor. Numai pelicanii nu se sinchiseau, ciugulindu-şi în continuare penele.

La întoarcere, marinarii au adus o pradă bogată. Lus reuşise să prindă vie o lebădă neagră, cu ochii de un roşu aprins şi cu cioc tot roşu, terminat la vîrf cu o zonă albă.

I-a arătat-o lui Tasman, admirînd-o:

— Domnule căpitan, v-am adus-o s-o vedeţi cît e de frumoasă! Sînt puţine pe insulă.

— Să-i redăm libertatea! murmură Tasman, mîngîind-o. Ar fi păcat s-o ucidem!

Lus zîmbi, mulţumindu-i din priviri.

— În rest, aşa cum v-am spus. Raţe şi gîşte. Avem ce mînca!

— Apă n-ai întîlnit? întrebă Tasman.

— Nu, nici un strop.

Lebăda a trecut însă din mînă în mînă, căci marinarii nu se mai săturau admirînd-o. Iar cînd i-au dat drumul au privit după ea, pînă a dispărut printre alte păsări.

Tasman boteză insula „Pylstaart“, adică insula „Păsărilor tropicale”.

Căpitanul olandez nu rezistă ispitei şi coborî şi el pe uscat. Îl interesa originea acestei insule, vitregită de

---

26 Fregate : păsări mari, cafenii-negre. Rareori sînt şi albe. Se adună în stoluri bogate. Fregatele sînt considerate „maeştrii zburători” datorită desăvîrşitului lor zbor artistic. Unele fregate au deschiderea aripilor pînă la 2,30 metri (n.a.).

27 Corbii albi de mare: păsări puternice, în general albe sau cafenii-închise. În timp ce vînează se reped în apă şi de la 30 de metri înălţime (n.a.).

vegetaţie.

Stîncile negre, compacte, erau formate din roci eruptive de bază, denumite trapp. Întîlni în cîteva locuri şi zuguri vulcanice, dure, poroase, formate pesemne din picăturile de lavă, cîndva topite, care se solidificaseră în contact cu apa. Găsi şi tufuri vulcanice, pulbere vulcanică cimentată între timp în condiţii misterioase.

Observaţiile lui Tasman s-au oprit însă aici. I-ar fi fost greu să admită că insula se înălţase cu ajutorul erupţiilor submarine pînă la suprafaţă. Cu toate acestea, însemnările din jurnalul său referitoare la insula „Pylstaart“ vădeau un spirit ştiinţific avansat pentru cunoştinţele geologiei din acea vreme.

Concluziile lui Tasman, privind originea vulcanică a insulei „Pylstaart“, demonstrau de fapt personalitatea navigatorului, care nu rămăsese un simplu marinar.

O zi mai tîrziu, olandezii ajungeau la 21° 6’ latitudine sudică şi 205° longitudine estică, descoperind alte două insule.

Se aflau în arhipelagul Tonga.

Înainte încă de a debarca, olandezii au rămas plăcut impresionaţi de noile pămînturi. Cele două insule nu aveau între ele decît 1,5 mile distanţă. Dar cîtă diferenţă de ceea ce văzuseră pînă atunci!

Ţărmul ondula molcom, străjuit de plaje întinse, aurii, deasupra cărora se aplecau frunzişurile bogate şi verzi ale palmierilor. Stînci calcaroase, strălucitoare, galbene ca ivoriul, străbătute de striaţii sîngerii sau albe, străpungeau oglinda azurie a apei din golfuri. În înalt, pe cerul safiriu, de o transparenţă imaculată, planau în cercuri largi cîteva fregate cafenii. Dăinuia pretutindeni o tihnă moleşitoare, plutind laolaltă cu liniştea ireală ce picotea peste scoica desfăcută a insulei. Opulenţa vegetaţiei, întrezărită de departe de marinari, culorile binecuvîntatei naturi au redeşteptat în sufletele matrozilor bucurii noi şi speranţe

dădătoare de viaţă. Aveau nevoie de alimente proaspete şi de apă dulce.

Navele nu ancoraseră bine, cînd de la ţărm se desprinse o luntre mare. Trei tineri negri, aproape despuiaţi, lopătară iute, venind lîngă corăbii. Olandezii i-au primit cu bunăvoinţă, încercînd să între în legătură cu dînşii. Negrii aveau statura ceva mai înaltă decît a europenilor şi un fel de tatuaj liniar pe spate. Navigatorii le-au aruncat o bucată de pînză albă. Pînza căzu în apă, începînd să se scufunde. Unul dintre indieni sări din barcă după ea. Rămase mult timp sub apă. Cînd reapăru, flutură pînza deasupra apei, şi-o legă de cap de nenumărate ori, în semn de recunoştinţă.

Corăbierii i-au chemat atunci pe punte, oferindu-le două cuie mari, un colier de boabe de sticlă şi o mică lunetă chinezească. Negrii au înţeles, dîndu-le în schimb un coş cu peşte proaspăt şi harponul lor. Harponul era făcut din ţeastă de broască ţestoasă, avînd forma unei mici sardele. Negrii şi-au prins luneta şi colierul pe cap.

Dar aceasta nu fusese decît un mic protocol introductiv. Tasman avu o scurtă convorbire cu Franz Wisker şi Lus.

— Dragii mei, începu comandantul. Băştinaşii par destul de prietenoşi. Trebuie să aflăm dacă de pe insule ne putem aproviziona cu fructe, carne şi apă dulce. Proviziile sînt pe sfîrşite.

— Domnule căpitan, replică Franz, aţi văzut c-am încercat să mă înţeleg cu indigenii! Vocabularul meu pare însă complet străin acestor tineri.

— Domnule comandant, interveni Lus. Cunosc eu o metodă care nu dă greş niciodată. N-am nevoie nici de cunoştinţe lingvistice. Dacă-mi permiteţi s-o întrebuinţez…

— Bine, bine, îl întrerupse Tasman. Dar mai repede! După cum observ, negrii vor să plece.

— Am înţeles! replică Lus, dispărînd cît ai clipi din ochi.

În timp ce Tasman, pilotul şi alţi marinari îi plimbau pe indigeni pe puntea navei, arătîndu-le corabia, Lus îşi făcu apariţia, purtînd pe braţe o nucă de cocos, ultima găină vie din magazie, o bucată de carne şi o cană cu apă. Lus s-a

prezentat în faţa negrilor. Luînd rînd pe rînd exponatele, îi întrebă cu ajutorul semnelor dacă pe insulă au aşa ceva.

Negrii au ascultat politicoşi „peroraţia” lui Lus, zîmbind cu gura larg deschisă. Dar de înţeles nu prea înţeleseseră nimic. Sau aşa li se păruse matrozilor. În cele din urmă, Lus se dădu bătut, abandonînd disputa. Olandezii s-au împrietenit însă cu băştinaşii, arătîndu-le întreaga corabie. Uimiţi şi încîntaţi de tot ceea ce văzuseră, negrii au părăsit bordul după cîteva ceasuri. Înainte de a dispare în jungla de pe ţărm, tinerii indigeni mai făcuseră semne prieteneşti cu mîna celor de pe corăbii.

Deşi începutul fusese promiţător, Tasman dădu ordin ca nimeni să nu coboare pe uscat. După-amiază şi-au făcut apariţia, pe ţărm, numeroşi indigeni, agitînd un fel de steag alb. Tasman dădu ordin să se ridice la pupa un stindard asemănător.

După acest ritual simbolic de pace, patru bărbaţi tineri şi frumoşi se urcară în două pirogi, apropiindu-se de corabia pe care se afla Tasman. Urcară pe punte, aducînd cu ei un fel de stofă împletită din coajă de arbore. Oferiră stofa lui Tasman. După această prezentare, legară bărcile de corabie, înţelegînd prin gestul lor că erau reprezentanţii celui care domnea peste insulă. Navigatorii au adus o sticlă cu vin şi, după ce-au gustat din ea, le-a oferit-o. Negrii au aruncat însă vinul, luînd sticla cu ei. Ca la un semnal, din toate părţile începură să se apropie bărci pline cu nuci de cocos şi banane. Olandezii le-au cumpărat pe preţuri bune, oferind în schimb nimicuri utile băştinaşilor: cuie, pînză, boabe de sticlă, cuţite etc.

Cu acest prilej, primele observaţii făcute de Tasman erau destul de interesante. Indigenii aveau pielea arămie, deschisă, fiind mai degrabă smeazi; purtau pînze colorate, ţesute rudimentar, strînse în jurul mijlocului şi care coborau mai jos de genunchi. Tatuajele geometrice fuseseră făcute pe umeri şi omoplaţi. Absenţa totală a armelor părea să fie generată de dorinţa colectivă pentru crearea unor relaţii prieteneşti cu olandezii. Aşa cum se va convinge Tasman

puţin mai tîrziu, locuitorii insulelor îngropaseră de mult „securea de război”.

Indigenii aveau prinse pe braţe şi picioare numeroase brăţări, confecţionate din bucăţi de scoici sau baga, material din carapacea broaştelor ţestoase, ce populau apele din apropierea ţărmului. Deşi respectuoşi, odată ajunşi la bord călcau cu îndrăzneală peste tot, fără să pară prea uimiţi de ceea ce văd.

În vreme ce schimburile comerciale continuau, în golf se produsese o vie agitaţie. Indigenii şi-au apropiat pirogile, discutînd zgomotos. O mare parte din băştinaşii aflaţi la bord au sărit grăbiţi şi agili în bărcile cu care veniseră.

Privind în aceeaşi direcţie, negrii aşteptau parcă ceva.

Nu trecură nici două minute, cînd, de după stîncile calcaroase, îşi făcu apariţia o pirogă lungă, dublă. Ambarcaţia avea cel puţin 15 metri lungime, cu părţile din faţă şi din spate arcuite frumos. Ornamentaţii liniare, roşii şi galbene acopereau plăcile lemnoase, din care era construită. Aşezaţi pe două rînduri, indigenii tineri şi puternici vîsleau într-o cadenţă uimitoare, slujindu-se de nişte padele scurte. Înaintînd cu viteză, piroga se apropie de corabie. După o oprire făcută cu măiestrie, indigenii legară luntrea de navă.

La prova pirogii se ridică atunci un băştinaş viguros, înalt, avînd pieptul tatuat în linii orizontale, albastre. Brăţări grele din scoici sidefii îi înconjurau braţele şi picioarele. Mai multe rînduri de rogojini colorate îi strîngeau mijlocul, căzînd ca nişte franjuri mai jos de genunchi.

Grav, cu mişcări domoale, noul personaj se urcă pe punte. Tasman îi ieşi în întîmpinare, pricepînd după liniştea ce se lăsase printre negri că avea de-a face cu un demnitar de pe insulă, dacă nu chiar cu regele. De altfel, noul venit recunoscu în Tasman pe comandantul străinilor. Deşi nu se aşteptase la o asemenea vizită, Tasman se îmbrăcase în mare ţinută: bicorn negru, veston verde cu epoleţi aurii, curea lată, de care atîrna sabia lungă, pantalonii strîmţi şi, în cele din urmă, cizmele castanii, prelungite deasupra genunchilor.

Căldura îl cam sîcîia pe olandez. Transpirase abundent. Dar comerţul e comerţ. Trebuiau să dovedească indigenilor că sînt bogaţi şi darnici. Negrii se arătaseră foarte interesaţi, în special după cuie, însă priveau admirativ şi la uniformele olandezilor.

Făcînd cîţiva paşi, Tasman se înclină adînc. Observă în acelaşi timp că şeful era însoţit de patru indigeni bătrîni, cam debili, aduşi de spate, îmbrăcaţi cu nişte şorţuri acoperite cu pene. De gît le atîrnau coliere făcute din dinţi ascuţiţi de rechini. Tatuaţi din cap pînă-n picioare, morocănoşi, rostogoleau priviri bănuitoare în jur. Fiecare bătrîn avea în mînă cîte un sceptru lung, cioplit din lemn roşu, în patru muchii. Sculpturi fine, artistice, acopereau sceptrele, care puteau fi confundate uşor şi cu măciucile europene.

După gestul său plin de curtoazie, Tasman rosti la întîmplare, într-un dialect învăţat pe Insulele Moluce:

— În numele ţării mele, aflată departe, peste mări şi pămînturi, eu, maimarele conducător peste corăbii, cu numele de Abel Tasman, primesc cu braţele deschise, cu inima sinceră şi gînduri paşnice pe preaînţeleptul rege al acestui popor harnic, blînd, ospitalier şi curajos. Fie ca cerul să ne ocrotească spusa şi faptele!

Se înclină din nou, aşteptînd răspunsul. Şeful indigenilor, însă, părea surd şi mut. Nici nu clipi. Făcu doi paşi, se apropie de Tasman şi-şi lipi nasul de nasul căpitanului. După acest ritual, larg răspîndit pe insulele Pacificului, se aşeză direct pe punte, cu picioarele sub el. Rămase aşa, cu bustul drept, privind înainte.

Derutat de atitudine, Tasman stătu la îndoială. Atunci interveni unul dintre bătrîni, vorbind în acelaşi dialect, pe care-l întrebuinţase şi olandezul:

— Prietene, marii zei ai Lumii, Rongo, Tane, Tangaroa şi Tou, au trimis pe corabia ta pe urmaşul părinţilor noştri, pe marele tui-tonga, al cărui suflet aleargă pe cîmpiile fericite din Havaiki. El ne conduce în viaţă şi moarte, căci Otaku iubeşte în pace pe supuşii săi şi pe cei ce vin cu prietenie să-i calce pămîntul. Otaku doreşte să-ţi fie frate, om alb,

puternic şi bogat, venit de peste ape! Supuşii tăi or să doarmă liniştiţi. Copiii zeului Tane ne-au dat nuci de cocos şi batate[28], iar Rongo, porci graşi, găini, peşte. Ranghi – cerul – să rămînă albastru, blînd cum îţi este inima, Abel. Atunci şi noi, preoţii, vom da părinţilor noştri suc dulce de iva [29], să se bucure împreună cu toţi fraţii albi în tihnă… Căci fraţii albi sînt pentru noi tabu.[30]

Bătrînul tăcu, aşezîndu-se lîngă conducătorul său. Ceilalţi moşnegi îi urmară pilda.

Discursul bătrînului îl impresionă pe Tasman. Vocea blîndă, calmă, melodioasă, cu care indigenul îşi exprimase gîndurile şi sentimentele, i-au picurat în conştiinţă încrederea în noii săi prieteni. N-avea cum să înţeleagă că Tane, Rongo, Tangaroa şi Tou sînt cei patru mari zei ai naturii, protectori ai activităţii oamenilor; nici că Otaku, şeful indigenilor, aflat acum la bord, este tui-tonga, conducător sacru, urmaş ereditar al unor strămoşi fericiţi, duşi prin moarte în ţara minunată, Havaiki; nu l-ar fi descumpănit cu nimic chiar dacă ar fi priceput şi taina zeului Tane, zeul vegetaţiei, ai cărui copii erau toţi copacii pădurii tropicale. Dar simplul fapt că aceşti negri îi ofereau prietenia cu acea inimaginabilă şi naivă sinceritate îl înduioşă. Printr-un singur gest de genială spontaneitate, Tasman se aplecă, lipindu-şi nasul de nasul bătrînului vraci. Otaku îl urmări atent. Un zîmbet larg îi apăru pe chip.

---

28 Batate: plantă din familia convolvilaceelor, cu tuberculi făinoşi (cartofi dulci). Se folosesc ca aliment. Se mai utilizează pentru prepararea amidonului şi alcoolului. Se cultivă în ţările tropicale (n.a.).

29 Rădăcinile plantei iva conţin zaharuri. Din aceste rădăcini indigenii prepară o băutură răcoritoare (n.a.).

30 Tabu : în obiceiurile polineziene există credinţa într-o forţă supranaturală, pe care o numesc *mana.* Orice obiect sau fiinţă poate avea o mana. Această mana poate fi slabă sau puternică. Numai vracii şi conducătorii de trib cunoşteau care mana este mai puternică. Atunci declarau obiectul sau fiinţa ocrotită de ei cea mai puternică mana : tabu. Prin tabu se înţelege o interdicţie, a cărei nerespectare nu trece nepedepsită de către forţele supranaturale. Expresia tabu a fost introdusă în Europa de James Cook (n.a.).

Atunci din toate părţile izbucniră strigăte. Negrii năvăliră bucuroşi pe punte, se căţărară pe scările catargelor, dansară, cîntînd.

Erau fericiţi!

Schimburile comerciale continuară. Tasman dărui lui Otaku o ladă cu sîrmă, cuie, cuţite, pînză, mărgele şi alte nimicuri. În schimb, îl rugă pe vraci să le spună unde pot găsi apă dulce. Otaku îi invită să le viziteze insulele. Olandezii acceptară, primind asigurări că vor găsi şi apă dulce. Hotărîră ca treaba să aibă loc a doua zi, dimineaţa.

După aceea, indigenii, în frunte cu Otaku, au părăsit corabia.

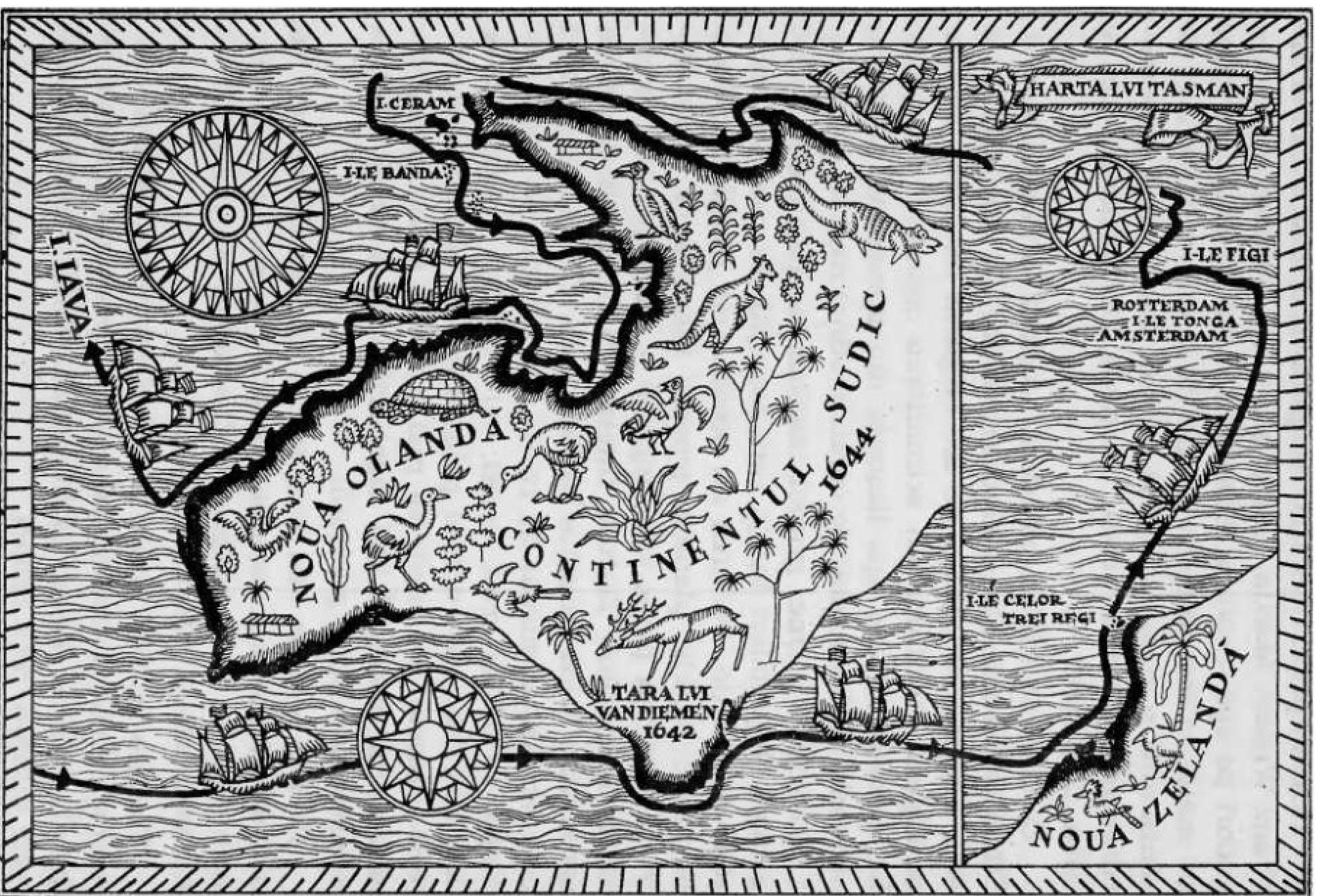
Cu trei ceasuri înainte de apusul soarelui, 15–20 de pirogi au înconjurat navele. Băştinaşii au strigat de nenumărate ori: „WOO! WOO!“ strigăt pe care cel de la bord îl repetară. Una dintre bărci se apropie de corabia „Heemskerk“. Bătrînul, care făcuse parte din suita lui Otaku şi care mai discutase cu Tasman, se urcă pe punte, însoţit de doi negri. Regele trimitea olandezilor un frumos purcel, o mare cantitate de nuci de cocos, igname – nişte bulbi făinoşi – ca şi trei perechi de găini grase. O dată cu înmînarea darului, „marele conducător alb“ era invitat pe uscat în satul lui Otaku.

Tasman primi invitaţia. Alegîndu-şi o suită formată din Franz Wisker, Martin, Lus şi alţi patru matrozi destoinici, coborî pe apă o şalupă. Olandezii luară cu dînşii un taler de metal, cîteva pachete cu fire de aramă, zeci de coţi de pînză albă şi roşie, o duzină de cuie lungi, ca şi alte mărunţişuri. Tasman predă comanda locotenentului de pe nava „Zeechen“.

Conduşi de bătrîn, olandezii acostară la ţărmul insulei. Stînci calcaroase albe-gălbui se înălţau din ape pînă lîngă mal. Tasman recunoscu pe loc originea lor. Erau calcare coraligene, rezultate din acumularea coloniilor de corali. De asemenea, prin apa limpede din apropierea ţărmului olandezii zăriră colonii de corali şi stînci roşii de mărgean.
În scurtă vreme, grupul marinarilor pătrundea într-o pădure

de palmieri înalţi, rari, îngrijiţi, se pare, de indigeni

HARTA LUI TASMAN
I. CERAM
I-LE BANDA
I. IAVA
I-LE FIGI
ROTTERDAM
I-LE TONGA
AMSTERDAM
NOUA OLANDA
CONTINENTUL SUDIC
1644
I-LE CELOR TREI REGI
TARA LUI VAN DIEMEN
1642
NOUA ZELANDA

u atenţie. Pădurea nu semăna cu jungla tropicală. Ierburile, lianele, plantele ţepoase fuseseră în parte distruse. Pădurea părea mai degrabă o plantaţie. Din explicaţiile bătrînului, Tasman înţelese că indigenii practicau agricultura după anumite legi seculare. Cel mai important palmier era palmierul de cocos. Miezul gras al nucii necoapte se mînca crud. Sucul, care semăna cu laptele, se bea. Din coaja şi frunzele palmierului se confecţionau diferite obiecte. Pe insule se mai cultivau şi alţi palmieri: bananierul, pisangul sau sagotierul, din a cărui măduvă se prepara o făină gustoasă.

Pe ici, pe colo mai creşteau şi „arbori de pîine“, cu trunchiuri groase şi coroane bogate. Fructele lor mari atingeau pînă la 2–3 kilograme. Conţinînd un, miez făinos, aceste fructe se mîncau coapte.

Tasman nu zări multe păsări. Doar cîţiva papagali viu coloraţi şi cîteva exemplare cenuşii de sol, ce semănau cu dropiile. Altele păreau să fie păsări marine, asemănătoare celor întîlnite pînă atunci.

În schimb, roiuri de muşte, ţînţari şi albine bîzîiau la tot pasul. Căldura moleşitoare, înţepăturile, îi cam enervau pe marinari. Coborîră într-o vale cu vegetaţie bogată, trecînd peste două-trei pîraie limpezi. În apropierea apei creşteau tufe de bambuşi.

Bătrînul vorbea într-una, dar Tasman nu prea reuşea să-i urmărească spusele. Multe cuvinte îi erau străine. Ceea ce observă însă cu certitudine era pasiunea cu care căuta să-i explice natura insulei, avînd, după toate probabilităţile, un cult deosebit pentru ea.

Curînd intrau în satul format din zeci de colibe mari, dreptunghiulare, susţinute de stîlpi pătraţi, din lemn. Acoperişurile ascuţite erau acoperite cu iarbă deasă. Îi întîm- pină chiar Otaku, prietenos, înconjurat de cîteva femei şi copii. Femeile purtau aceeaşi îmbrăcăminte, ca şi bărbaţii. Pe pieptul gol aveau însă ghirlande delicate de flori roşii, albastre şi albe. Tatuajele coborau numai pe braţe, în vreme ce brăţările făcute din scoici strălucitoare

fuseseră prinse mai sus de cot. Otaku îi salută solemn, lipindu-şi nasul de nasul fiecărui olandez, după care îi invită grav într-o mică piaţă din mijlocul satului. Scaune pătrate, mici, mese asemănătoare încărcate cu fructe, păsări prăjite şi peşte fiert îi aşteptau pe oaspeţi. Tasman oferi darurile sale regelui, avînd grijă să împartă şi femeilor din suita conducătorului de trib boabe de sticlă, fîşii de pînză şi fire de aramă, bune pentru împletit brăţări. Femeile tinere îi sărutară lui Tasman mîna, ducînd-o apoi la cap. Darurile primite au fost de asemenea aşezate pe cap, obicei preponderent pe insulă. După aceste schimburi politicoase, se aşezară la mese, unde mîncară şi băură suc de iva.

Ceilalţi membri ai tribului priveau de la distanţă, respectuoşi. După cină, olandezilor li s-au arătat armele de luptă: suliţe lungi, cu dinţi ascuţiţi de rechin în vîrf, topoare de lemn sau piatră, cuţite confecţionate din bucăţi de scoici dure şi strălucitoare. Fiind pescari redutabili, marinarii au primit, spre amintire, numeroase cîrlige de prins peşte. Erau făcute din os, lemn sau chiar piatră.

Aproape de apusul soarelui piaţa se goli. Îşi făcură apariţia vreo zece-douăsprezece fete, îmbrăcate în culori vii, cu ghirlande de flori prinse pe piept. Se aşezară în cerc, direct pe pămînt, în atitudini graţioase, cu picioarele strînse. Un grup de indigeni începură să cînte din nişte instrumente ciudate. Suflau în scoici trandafirii, care scoteau sunete de fluier, acompaniaţi de ritmul unor tobe mici şi a cîtorva instrumente cu corzi, care imitau chitara. Fetele, stînd pe loc, începură un dans al mîinilor, însoţite de alte mişcări ale capului şi bustului. Graţia mişcărilor, ritmul urmărit cu perfecţiune, sincronismul ansamblului smulseră olandezilor aplauze şi urale. Fetele au mai cîntat apoi melodii triste sau vesele, cu acelaşi farmec natural.

Venind noaptea, Tasman anunţă, cu regret, că se vor retrage. Mulţumi iar lui Otaku pentru prietenia manifestată. Aceasta insistă ca marinarii să doarmă în sat. Tasman refuză politicos.

La plecare, olandezii au primit iar coşuri cu fructe, patru

purcei prăjiţi şi găini. Însoţiţi de numeroşi indigeni, în frunte cu Otaku, corăbierii se întoarseră la ţărm.

Pe drum, Tasman află că insula mare se numeşte Tongatabu, iar celelalte două Eua şi Nomuka.

Pe malul oceanului albii şi negrii s-au despărţit prietenoşi, promiţînd că se vor întîlni a doua zi dimineaţa, pentru a căuta apă dulce. Tasman lucră pînă noaptea tîrziu la completarea jurnalului, secondat de pilotul Franz, care-şi definitiva hărţile.

Tasman boteză marea insulă Amsterdam. Pe celelalte două le numi Middelburgh şi Rotterdam. După o sută şi ceva de ani, căpitanul Cook le va numi Insulele Prieteniei – Friendly Islands – aşa cum le găsim astăzi pe atlasele geografice.

A doua zi, dimineaţa, în acelaşi timp cu reprezentantul lui Otaku, sosiră şi alte pirogi încărcate cu nuci de cocos, legume, banane, porci şi păsări. Înconjuraţi de indigeni, olandezii au făcut schimburi avantajoase, aprovizionîndu-se cu prisosinţă.

După cîteva ceasuri, bătrînul interpret îl invită pe Tasman să pornească navele. Apa dulce se găsea pe insula Nomuka.

Scurta călătorie i-a permis lui Franz Wisker să treacă pe hărţi contururile noilor insule descoperite.

Timpul favorabil a uşurat olandezilor „expediţia apei dulci”, care s-a transformat într-o plimbare de agrement.

Insula Nomuka, dispunînd de un relief bogat şi de o vegetaţie luxuriantă, i-a încîntat pe marinari. Primiţi cu aceeaşi prietenie de conducătorul insulei, au fost conduşi apoi într-o frumoasă vale, înconjurată cu păduri de palmieri. Izvoarele bogate, pîraiele limpezi au oferit matrozilor posibilitatea de a face repede plinul de apă dulce. Băştinaşii le-au dat o mînă de ajutor, treaba terminîndu-se în cîteva ceasuri.

Şi din nou pe bordul corăbiilor au venit indigenii, în frunte cu tui-tongaul lor.

Pentru prima dată apărură pe punte şi tinere femei,

dornice să viziteze străini. În onoarea acestor oameni prietenoşi s-a descărcat şi un tun, care i-a speriat puţin. Ob- servînd că nu păţesc nimic, băştinaşii au prins din nou curaj, vizitînd în continuare corăbiile. Şeful indigenilor dori să-i cunoască mai bine pe noii veniţi. Îl invită pe Tasman în satul său. Tasman acceptă cu plăcere. Acolo negrii i-au oferit iar peşte proaspăt, fructe şi nuci de cocos. Această vizită prietenească l-a impresionat pe Tasman, deoarece în jurnalul său sînt scrise următoarele: „Şeful de trib s-a purtat cu noi plin de respect şi bunăvoinţă, întrebîndu-ne cu blîndeţe şi curiozitate de unde venim şi încotro avem de gînd să mergem. Cînd i-am mărturisit că sîntem de o sută de zile pe mare păru foarte surprins, de altfel ca şi indigenii care asistau la discuţia noastră. I-am spus că am venit la ei să luăm apă şi provizii; ne-au răspuns că putem veni oricînd, căci vom fi primiţi cu plăcere. Tinerii din trib nu fumau. Le-am oferit tutun, dar au mîncat fructe. Nu ne-a fost teamă. Venisem printre dînşii neînarmaţi. Pacea şi prietenia se născuse o dată cu ei, părînd tot atît de naturală, ca tot ceea ce ne înconjura. Ziua s-a încheiat cu o partidă de pescuit. Băştinaşii şi-au dovedit măiestria, prinzînd peşte mult cu năvodul şi cîrligele. Olandezii nu s-au lăsat mai prejos. Prada bogată de scrumbii, borade şi pălămidă a luat drumul corăbiilor, unde a fost pusă la sare, în butoaie. O parte din peştele proaspăt s-a distribuit echipajului”.

Cu ocazia acestei vînători marine, olandezii au întîlnit pe ocean şi rechini. În zilele care urmară, toţi marinarii au putut pleca pe rînd pe insule, împrietenindu-se cu indigenii. Mîncarea, odihna şi natura le-a împrospătat forţele, pregătindu-i pentru viitoarele cercetări.

Tasman trăia adevărate clipe de fericire. Oamenii erau sănătoşi, aprovizionarea se făcuse în bune condiţii. Controlă din nou corăbiile, le curăţă, păstrînd o igienă strictă, luînd toate măsurile posibile pentru a preîntîmpina izbucnirea oricărei molipie periculoase.

Şi din nou Tasman ridică problema apariţiei oamenilor

pe aceste insule îndepărtate. Într-o seară calmă, pe punte, unde – întovărăşit de Franz Wisker – tocmai terminase de discutat planul drumului ce-l aveau de făcut în continuare, deschise din nou discuţia:

— Nu ţi-a atras atenţia dialectul bătrînului interpret? Din spusele lui ar reieşi că cel puţin cinci generaţii din familia lui n-au mai părăsit aceste insule. E adevărat că dispun de ambarcaţii construite cu uimitoare măiestrie. Le-am cercetat. Unele au şi catarge. Negrii întrebuinţează în navigaţie chiar şi vele triunghiulare. Putem deduce că indigenii au sosit aici de pe alte pămînturi cu ajutorul acestor mari pirogi. Bătrînul mi-a spus pe scurt nişte poveşti, transmise pe cale orală, din generaţie în generaţie. Dar n-am putut înţelege totuşi de unde au venit. El spunea că din nord-vest.

— După limba vorbită, comandante, n-ar fi exclus. Dialectul întrebuinţat de bătrîn este frecvent prin sudul Indoneziei, deşi are cuvinte noi, greu de priceput. S-ar putea ca şi pe alte insule să găsim aceeaşi limbă.

— Aşa mi-am spus şi eu, interveni Tasman. Va trebui să verificăm această ipoteză. Ceea ce este însă sigur, dragă Franz, e că aceşti indigeni nu cunosc scrierea. Nicăieri n-am zărit aşa ceva, deşi par să aibă o artă reprezentantă prin sculpturile de pe arme sau alte obiecte.

— Istoria propriei lor vieţi şi-o povestesc probabil din generaţie în generaţie, rămînînd vie în minţile unora dintre dînşii. E o surprinzătoare calitate, comandante! murmură pilotul, visător.

— Da, cei ce vor veni după noi vor afla poate istoria acestor popoare, care au cucerit – nu se ştie cînd şi nici cum – pămînturile oceanului.

Tasman ar fi vrut să continue, dar vîntul începu să bată pe negîndite. Se posomorî pe loc, aşa cum îi era firea. Scrută cerul, apele, încreţite de valuri mici şi spuse într-o doară:

— Vom avea furtună, Franz! Poate spre dimineaţă... Va trebui să controlezi dacă toţi marinarii sînt la bord! Îţi

doresc noapte bună!

— Noapte bună, comandante! răspunse pilotul

Dimineaţa, cerul se acoperi de nori. Furtuna izbucni fără veste. Corabia „Zeechen“ fu smulsă din ancoră şi împinsă în plină mare de forţa vînturilor alizee. Două zile mai tîrziu, Tasman trebui să părăsească şi el coasta. Furia vîntului, forţa valurilor îi ameninţa corabia. Ieşi în larg, acolo unde marinarii luptau de două zile cu stihiile Mării de Sud. Pe ţărmuri, indigenii fluturau în vînt eşarfe colorate, luîndu-şi astfel rămas bun pentru totdeauna de la prietenii lor albi, porniţi să înfrunte furia oceanului.

Era în ziua de 4 februarie 1643. Întoarcerea la ţărm devenise imposibilă. Tasman hotărî continuarea călătoriei, îndreptîndu-se de data aceasta spre nord-vest. Violenţa furtunii i-a îngreunat pînă la primejdie navigaţia. Vijelia trecu însă repede. Între 19° şi 16° latitudine sudică, Tasman nimeri într-un adevărat „roi“ de recifi, atoli şi insule mici.

La drept vorbind, olandezii se treziseră în această zonă periculoasă pentru navigaţie din vina marinarului de pe cafas. Canicula, aerul înăbuşitor, transformaseră orele de veghe în adevărate ceasuri chinuitoare. Aşa se face că în dimineaţa aceea marinarul de cart moţăia toropit pe catarg. Nu dăduse nici o importanţă micului grup de atoli răsăriţi pe ape ca nişte inele albe. Aflat la timonă, Tasman mai schimba cu pilotul păreri.

— Cratere submarine, murmură Abel. Pe ele s-au dezvoltat colonii de corali. Nu prea îmi dau seama cum au ajuns calcarele la suprafaţă. După cum vezi, s-au transformat în mici insule inelare. Cîndva am vizitat un astfel de atol. În mijlocul lui se află un lac, apărut din apa rămasă în crater. Pe marginea lacului cresc palmieri sau ierburi marine, ale căror seminţe au fost aduse de curenţi sau furtuni.

Franz dădu aprobativ din cap, trecînd pe hartă cîteva puncte.

— Sînt ca nişte salbe, şopti pilotul, cucerit de

frumuseţea atolilor.

Tasman tăcu, privind velatura corăbiei. Alizeul sufla uniform, moleşit parcă. Şi totuşi, ceva nu era în regulă. Suprafaţa oceanului se acoperea ici-colo cu valuri minuscule. Pe porţiuni întinse culoarea apei se schimba. Stoluri de păsări cenuşii apăruseră la cîteva mile înaintea navelor. Mai departe se zăreau alţi atoli, ca şi o îngrămădire haotică de stînci negre, presărate fără noimă pe ocean.

Tasman părăsi timona. Se opri lîngă balustradă. Privi în apele limpezi. Numeroase stînci submarine se înălţau pînă aproape de suprafaţa apei. Orice ciocnire ar fi putut provoca scufundarea vasului.

Ordonă imediat strîngerea parţială a velelor, micşorînd viteza. Cei de pe „Zeechen“ îi urmară pilda. Cîţiva marinari trecură la babord şi tribord pentru a anunţa apariţia acestor praguri de piatră extrem de periculoase pentru corăbieri. În curînd navele fură înconjurate de stînci cenuşii. Originea lor vulcanică nu mai putea fi pusă la îndoială.

Franz Wisker dovedi din nou înalta sa măiestrie, conducînd cu abilitate nava. Însoţiţi de stolurile gălăgioase, olandezii se strecurară norocoşi printre zidurile de piatră, printre atoli şi praguri submarine.

Cu acest prilej, navigatorii întîlniră şi cîteva mici insule, complet pustii. Aceleaşi stînci se prăvăleau de la 40–50 de picioare înălţime în apele oceanului.

Dincolo de ţărmurile insulelor, olandezii au fost obligaţi să ocolească numeroase bancuri de nisip.

Noaptea îi prinse în aceeaşi situaţie. Atunci Tasman ordonă ancorarea. Marinarii răsuflară uşuraţi, aşteptînd dimineaţa.

A doua zi, Tasman reuşi să depăşească această zonă, la capătul căreia mulţumi matrozilor pentru curaj, destoinicie şi abnegaţie.

Pe 6 februarie, Tasman atinse extremitatea răsăriteană a unei noi insule. După calcule se găseau la 16°5’ latitudine sudică şi 180° longitudine estică. Olandezul descoperise

grupul răsăritean al arhipelagului Figi, împreună cu insula Vanua Levu, a doua ca mărime din întregul arhipelag. Harta expediţiei, executată de talentatul Franz Wisker, arată însă că marinarii au văzut şi principala insulă a acestui arhipelag din Polinezia tropicală – Viti Levu.

X. HOŢUL DE COCOS

Golful, unde Tasman se hotărîse să acosteze, pătrundea adînc în uscat. Ţărmurile joase, năpădite de zidul verde al junglei, dovedeau bogăţia insulei. Păduri înalte de palmieri se întindeau cît vedeai cu ochii. Păsări cafenii, albe sau cenuşii se vînturau în zbor iute deasupra vegetaţiei luxuriante. Şi, pentru prima dată, corăbiile fură asaltate de numeroase roiuri de muşte. Cît au stat pe acolo, muştele i-au sîcîit pe navigatori pînă la exasperare. Se lipeau peste tot, bîzîind. Înţepăturile lor usturau, producînd o uşoară mîncărime a pielii.

Nu departe de locul unde acostaseră, olandezii au zărit cîteva pirogi alungite, ca şi alte ambarcaţii mai mici, cu catarge, pe care atîrnau rogojini triunghiulare. Una dintre pirogi era prevăzută cu un balansor – grindă aşezată paralel cu corpul bărcii – de care fuseseră fixaţi cîţiva pari transversali.

Aşa cum va observa puţin mai tîrziu Tasman, acest tip de ambarcaţie avea o mare stabilitate pe apă, chiar şi pe timp de furtună.

Corăbierii fuseseră zăriţi. În scurtă vreme ţărmul se umplu de indigeni. Mulţi erau complet goi. Alţii purtau peste şolduri o cingătoare ţesută dintr-un material gălbui. Sărind zgomotoşi în bărci şi pirogi, negrii înconjurară corăbiile. Scoteau strigăte pline de bucurie, fluturînd deasupra capetelor nişte beţe subţiri. Cîţiva îşi legară ambarcaţiile de nava lui Tasman, urcîndu-se fără sfială pe punte. Întîlnind primul marinar, băştinaşii se ghemuiră cu repeziciune. După cîteva clipe au sărit drept în picioare, rîzînd şi vorbind într-o limbă cu multe vocale. Matrozul i-a

bătut pe umeri la fel de vesel, arătîndu-li-l pe Tasman. Tinerii negri n-au priceput imediat. Au venit sfioşi pînă în dreptul căpitanului, căzînd din nou pe scîndurile punţii. Tasman îşi dădu seama că atitudinea lor nu putea fi altceva decît o dovadă de supunere şi respect.

Le făcu semn să se ridice, întinzîndu-le mîna. Indigenii s-au privit unii pe alţii, miraţi. În cele din urmă întinseră şi ei mîinile, prietenoşi şi zîmbăreţi.

Tasman îi studie cîteva clipe. Erau de talia europenilor, cu pielea corpului închisă la culoare, bătînd spre negru, bine făcuţi şi puternici. Chipurile lor păstraseră caracterul negroid, deşi pometţii proeminenţi ai obrajilor, ca şi ochii mici aminteau prin asemănare de unele trăsături ale populaţiilor galbene.

Ceea ce-i atrase atenţia lui Tasman au fost „coafurile" acestor băştinaşi. În părul lor negru, creţ, îngrijit cu migală, erau înfipţi piepteni mari, cioplţi cu măiestrie din tulpini de bambus. Un singur negru avea pieptenele făcut din beţişoare. Alte podoabe nu purtau. Cingătorile ce le înconjurau şoldurile fuseseră confecţionate din fibre vegetale.

Întrebuinţînd diferite dialecte, Tasman îi întrebă pe tineri dacă aveau nuci de cocos, apă dulce, banane, porci şi găini. Spre bucuria lui, indigenii pricepuseră. Arătînd cu mîinile întinse spre insulă, repetau mereu aceleaşi cuvinte: „Ruka maanu-ta mo!" Tasman nu înţelese expresia, dar bănui că negrii îl invitau pe uscat, acolo unde se găseau toate cele amintite.

Între timp, şi alţi băştinaşi se urcaseră pe corăbii. Prietenia manifestată de localnici îi încredinţă pe olandezi că puteau debarca fără teamă. Dar, pentru a-i convinge pe negri de paşnicele lor intenţii, Tasman le distribui precaut cuie, bucăţi de pînză, mărgele de sticlă şi alte nimicuri.

Tactica lui Tasman dădu rezultate strălucite. După cum vom vedea, olandezii au primit în schimb alimente cu mult mai multe decît şi-ar fi putut imagina.

Peste cîteva ceasuri Tasman cobora pe uscat, fiind

înconjurat de o mică suită de marinari. Aceştia purtau pe umeri lăzi frumos încheiate, în care se aflau cunoscutele daruri. Marinarii se îmbrăcaseră în costumele lor de paradă, ştiind că vor cîştiga respect şi preţuire.

Îmbrăcămintea europenilor i-a impresionat întotdeauna pe băştinaşii Melaneziei, Polineziei sau Microneziei, aşa cum sînt împărţite astăzi insulele Pacificului.

Înconjuraţi de sute de băştinaşi, de toate vîrstele, olandezii înaintau atenţi prin pădure. Deşi negrii tăceau respectuoşi, privindu-i cu curiozitate, marinarii nu se simţeau în apele lor. Veniseră, e drept, neînarmaţi. Fusese dorinţa lui Tasman. Altfel n-ar fi cîştigat încrederea indigenilor. E greu de presupus că negrii ar fi recunoscut pri- mejdioasele archebuze sau pistoale. Dar, oricum, olandezii procedaseră inteligent şi cu tact.

Tinerii de pe corabie se transformaseră în ghizi. Sporovăind, mereu veseli şi încrezători, îi conduceau pe olandezi de-a lungul unei cărări late ce străbătea pădurea. Ceilalţi băştinaşi alergau printre palmieri, strigînd, chiuind gutural, sărind încoace şi încolo, îmbrîncindu-se unii pe alţii, desfătîndu-se primitiv, că la un mare eveniment. Cortegiul se opri însă pe negîndite. Olandezii fură întîmpinaţi de un personaj important, înconjurat la rîndul său de o numeroasă suită.

Tinerii care-l însoţeau pe Tasman se aruncară la pămînt. Teamă, respect, sau obicei? Tasman privi în jurul lui cu atenţie. Gălăgia încetase. Se afla, deci, în faţa şefului de trib. Aşteptă, înclinîndu-se adînc, împreună cu ceilalţi marinari. Conducătorul tribului părea să fie destul de tînăr. Voinic şi înalt, cu o coafură bogată, din care nu lipseau pieptenii de bambus, îmbrăcat cu numeroase pînze roşii şi albastre, purtînd în mîna stîngă o măciucă întoarsă la vîrf, avea ceva impozant în atitudine. Privi cu bunăvoinţă la olandezi şi surîse. Se înclină la rîndul său cu stîngăcie, în vreme ce suita îl imita. Înaintă apoi spre Tasman, atingîndu-i pieptul cu degetul arătător.

— „Mana“ părinţilor mei şi spiritele bune să te

ocrotească în pace, străine, venit cu barca mare pe apa fără de capăt!

Spusese toate acestea cu o simplitate cuceritoare, într-un dialect încîlcit, înţeles parţial de Tasman. După care îi luă mîna, atingînd-o de frunte.

Tasman se înclina din nou, îşi retrase mîna şi, zîmbind, vorbi

— Sîntem trimişii unui rege puternic şi bogat. Vrem să-ţi cunoaştem ţara şi să fim prieteni pentru totdeauna. Venim de departe şi plecăm departe. Avem nevoie de apă dulce, fructe şi carne. În schimbul lor, sîntem gata să vă oferim podoabe şi lucruri preţioase. După obiceiul ţării mele îţi întind mîna, o, mare conducător de trib!

Tasman îi întinse mîna dreaptă. Şeful tribului păru surprins că Tasman le pricepea limba, deşi acesta se exprimase destul de greşit. Îi luă mîna, scuturîndu-i-o zdravăn.

— Bogăţiile tribului meu sînt ale voastre! rosti dînsul simplu şi bucuros. Mergem în sat!

Cortegiul se puse din nou în mişcare, cu şeful indigenilor în frunte.

Drumul străbătut de marinari i-a încîntat peste măsură. Multe pămînturi fuseseră împărţite în cîmpuri pătrate, locurile înconjurîndu-se cu bananieri plantaţi în linie dreaptă. Printre case şi plantaţii se aflau numeroase grădini, cu aspect plăcut. Mii de flori împrăştiau miresme ameţitoare. Agricultura părea să fie larg răspîndită pe insulă. Dintre palmieri, cocosul şi bananierul ocupau locurile fruntaşe. În grădini se cultivau leguminoase, ca şi nişte plante ce aminteau de cartofi.

Satul în care au fost conduşi olandezii avea casele lungi, dreptunghiulare, cu acoperişuri ascuţite, în două părţi. Pereţii erau împletiţi din bambus. Pe lîngă case creşteau porci şi găini. Zăriră şi nişte cîini care lătrau zgomotos.

Uliţele curate, organizarea satului demonstrau civilizaţia la care ajunseseră indigenii. Femeile nu purtau podoabe. Fustele albe, lungi, coborau mai jos de genunchi. Lipsa

tatuajelor, ca şi respectul acordat femeilor, atrase atenţia lui Tasman. Bărbaţii pregătiseră o masă bogată, pe care o oferiră oaspeţilor. Ea s-a compus din carne friptă, peşte fiert şi fructe. În tot acest timp, fetele şi femeile bătrîne au aşteptat să fie servite de bărbaţi. Singurul ajutor pe care l-au dat s-a rezumat la aducerea unor scînduri lungi, cu picioare, semănînd cu nişte bănci. În timpul mesei, femeile au fost servite cu o băutură piperată, pe care băştinaşii o numeau kava. Interesîndu-se cum se face, Tasman avu o nouă surpriză. Kava se prepara dintr-un amestec de frunze de piper, nucă, aşa-numita areka şi var nestins.

După această risipă culinară, Tasman oferi conducătorului multe cadouri. Erau cele obişnuite, la care adăugase cuie mari, lungi de 30 de cm. Nu uită nici suita numeroasă care participase la festin. Şi din nou Tasman observă o curiozitate. Femeile nu şi-au păstrat decît pînza. Boabele de sticlă, firele de alamă le-au oferit... bărbaţilor!

Pe negîndite, femeile şi fetele dispărură. În piaţa satului şi-au făcut apariţia numeroşi războinici, fluturînd în mîini suliţe şi arcuri. Aceştia începură un dans, ale cărui mişcări se făceau mai mult cu braţele şi picioarele.

Orchestra care-i acompania era formată din instrumente suflătoare şi tobe. Cîţiva negri cîntau din fluiere introduse în nas. Alţii suflau în scoici şuierătoare. Solist părea să fie un nai, întrebuinţat cu pricepere de cîntăreţ.

Cînd dansul se afla în toi, tinere fete distribuiră războinicilor măşti. Măştile reprezentau chipuri de oameni, de formă pătrată sau rombică. Desenele geometrice, pictate în numeroase culori, scoteau în evidenţă ochii şi gura chipului uman.

Dansatorii îşi prinseră măştile, împărţindu-se în două cete.

La sfîrşitul dansului, puţini negri mai rămăseseră în picioare. Lupta sîngeroasă se transformase în masacru. Un masacru simulat, care plăcu foarte mult negrilor spectatori. Scoţînd ţipete puternice, tribul dădu năvală peste „artişti”, bătîndu-i pe umeri şi pe obraji.

După ce mulţumi conducătorului, Tasman începu tratativele pentru aprovizionare.

În două zile olandezii s-au putut aproviziona cu apă dulce, carne proaspătă şi fructe. Pe insulă nu se aflau decît porci şi găini. Fructele însă existau în cantităţi uriaşe. De asemenea, s-au luat la bord cantităţi importante de peşte.

Olandezii au rămas printre indigeni şase zile. Tasman reuşi să mai facă unele observaţii: Arborii fructiferi aparţineau celui care i-a sădit. De obicei, fiecare membru al familiei avea pomul său.

Schimburile comerciale dintre indigeni se făceau în locuri anumite, semănînd cu pieţele contemporane. De aceste schimburi nu se ocupau decît femeile. Tasman mai descoperi că negrii confecţionau case de lut şi lemn. Destul de înaintată era şi confecţionarea pînzeturilor, a rogojinilor şi a altor obiecte de uz casnic.

Indigenii n-aveau idoli şi nici preoţi. Anumite credinţe religioase erau legate de fenomenele naturii, iar cea mai puternică „mana“ se afla în persoana conducătorului de trib, care împărţea dreptatea, mila sau moartea.

Reflectînd asupra acestor populaţii întîlnite, Tasman scrie în jurnalul său:

„La aceşti băştinaşi, care prin formele lor aparţin speciei umane, dar care prin obiceiuri pot fi acuzaţi că sînt de o natură inferioară, descoperim multe trăsături de inteligenţă şi dreptate. Aceşti oameni n-au nici o religie, nici o cultură, ei n-au nici idoli, nici moaşte, nici preoţi; dar în acelaşi timp se supun unui imperiu de superstiţii… Am văzut printre ei un om care avea încolăcit pe trup un şarpe, dar care continua să înoate lîngă barca sa. Distanţa pînă la ţărm nu era mică. Indigenul a aşezat respectuos şarpele pe cap. Ei nu omoară de loc muştele, deşi aceste insecte sînt foarte numeroase pe insulă şi îi chinuie cu înţepăturile lor. Timonierul nostru a omorît din întîmplare o muscă în prezenţa unei notabilităţi a indigenilor. Acesta n-a putut să-şi stăpînească o adevărată izbucnire de furie, jignindu-l pe Franz Wisker pentru ceea ce făcuse.“

Tasman denumi insula Rotterdam. Indigenii îi spuneau Amamocka.

Bogăţiile florei şi faunei, văzute pe noile insule, l-au îndemnat pe Tasman să părăsească deseori corabia.

Nepreţuita prietenie a indigenilor îndepărtase orice măsură de prevedere, dîndu-i posibilitatea să colinde coclaurii, însoţit de Franz Wisker. Rodul observaţiilor sale s-a oglindit şi-n însemnările din jurnal, dar altfel decît ne închipuim. Ştiinţele naturii erau prea puţin dezvoltate pe atunci. Ierburile, arborii, animalele arhipelagului Fiji, fiind în cea mai mare parte necunoscute pentru olandezi, nu purtau nume, transformîndu-se în curiozităţi, deseori uimitoare. Spunem curiozităţi, pentru că flora şi fauna aveau caractere specifice, determinate de climă şi de milenara izolare a insulelor pe apele oceanului. În astfel de condiţii, Tasman s-a rezumat la *descrieri,* întrebuinţînd mai mult – chiar paralel – denumirile date de indigeni. Reconstituind pe scurt această „aventură a cunoaşterii“, care aduce cinste marelui corăbier, încercăm s-o facem totuşi în lumina cunoştinţelor ştiinţifice contemporane.

Olandezii debarcaseră în dimineaţa aceea pe o mare insulă, aflată la sud-vest faţă de Amamocka. Navele, ancorate într-un golf larg, atrăseseră ca de obicei pe indigeni.

Locuitorii noului pămînt erau la fel de prietenoşi, semănînd cu ceilalţi, din acelaşi arhipelag.

Olandezii şi-au completat şi aici proviziile, în vreme ce Tasman, Franz Wisker, Martin şi Lus au făcut numeroase cercetări. Şeful tribului le-a oferit ajutorul, dîndu-le şi cîţiva însoţitori, care cunoşteau dialectele vorbite de Tasman. Prima escapadă, au făcut-o în interiorul insulei.

Structura complexă şi variată a terenului, dominată la tot pasul de dealuri abrupte, cu creste stîncoase, ca şi vegetaţia sălbatică ce învăluia solul, i-a încîntat pe corăbieri. Canicula, aerul umed şi înăbuşitor au fost astfel mai puţin resimţite.

Tasman recunoscu originea vulcanică a insulei, întîlnind

vechi torente de lavă vîscoasă, de andezid sau bazalt, ca şi urme mai recente ale unei activităţi vulcanice. Peste aceste formaţiuni de bază se formaseră alte depuneri de sedimente calcaroase, arătînd că insula fusese cîndva acoperită de apele oceanului.

Urmele geologice erau însă puţine, terenul dispărînd sub covorul extraordinar şi tainic al junglei tropicale.

Suprafaţa pămîntului fusese năpădită de ierburi dese, cu tije subţiri, strălucitoare şi verzi. Plante tîrîtoare se-ncolăceau lacome pe tulpinele ferigilor arborescente, desfăcîndu-şi frunzele mari, rotunde. Crînguri de bambuşi, de arbuşti pitici încercau să reziste, luptînd printre palmieri şi arbori seculari pentru lumină şi aer. Liane lungi, cafenii şerpuiau la înălţimi ameţitoare, făcînd legătura între diferitele etaje ale acestei vegetaţii uriaşe, compactă, cu aparenţa unui zid, prin care lumina abia îndrăznea să se strecoare.

Indigenii croiseră cărări prin nepătrunsa lume a pădurii. Altfel ar fi fost imposibil de străbătut. Băştinaşii care-i însoţeau pe olandezi aflaseră între timp ce-i interesa pe străini.

Într-un luminiş s-au oprit, arătîndu-le copacul gigantic ce domina jungla.

— Dakua[31], rosti unul dintre tineri.

Tasman aprecie circumferinţa arborelui la peste opt metri. Tulpina cenuşie se înălţa la 100–120 de picioare, iar coroana acoperise întreg luminişul.

— De douăzeci de ori ne-au murit părinţii, vorbi iar tînărul. Marele dakua nu vrea să moară.

Tasman nu pricepu imediat. Atunci interveni pilotul:

— Cred că se referă la vîrsta copacului, comandante! Au dispărut douăzeci de generaţii! Vîrsta medie a negrilor n-o cunoaştem, dar aproximativ 600 de ani tot au trecut!

— Cultul naturii, murmură Tasman, gînditor. Indigenii

---

31 Dakua : arbori care s-au mai păstrat în număr redus pe Fiji, în Noua Zeelandă şi Noua Caledonie (n.a.).

sînt conştienţi că arborele reprezintă un fenomen. Îl respectă.

Înainte de a părăsi luminişul, indigenii culeseră frunzele unor plante tîrîtoare, prinzîndu-şi-le pe şolduri.

— Duv[32]… Duv, explică iar băştinaşul isteţ. Mult peşte prindem cu duv. Vedeţi voi!

Olandezii se vor convinge spre seară că indigenii aveau dreptate.

Colindînd jungla, matrozii cunoscură arborele vesi, din lemnul căruia fijienii construiau celebrele lor canoe, ca şi tobele de lemn, numite „lali“.

Apoi li s-a arătat şi „buabua“, un arbore al cărui lemn este îmbibat cu ulei eteric şi care nu se usucă niciodată. Indigenii le-au mai explicat că lemnul de „buabua” nu putrezeşte în pămînt, fiind bun la construcţia locuinţelor.

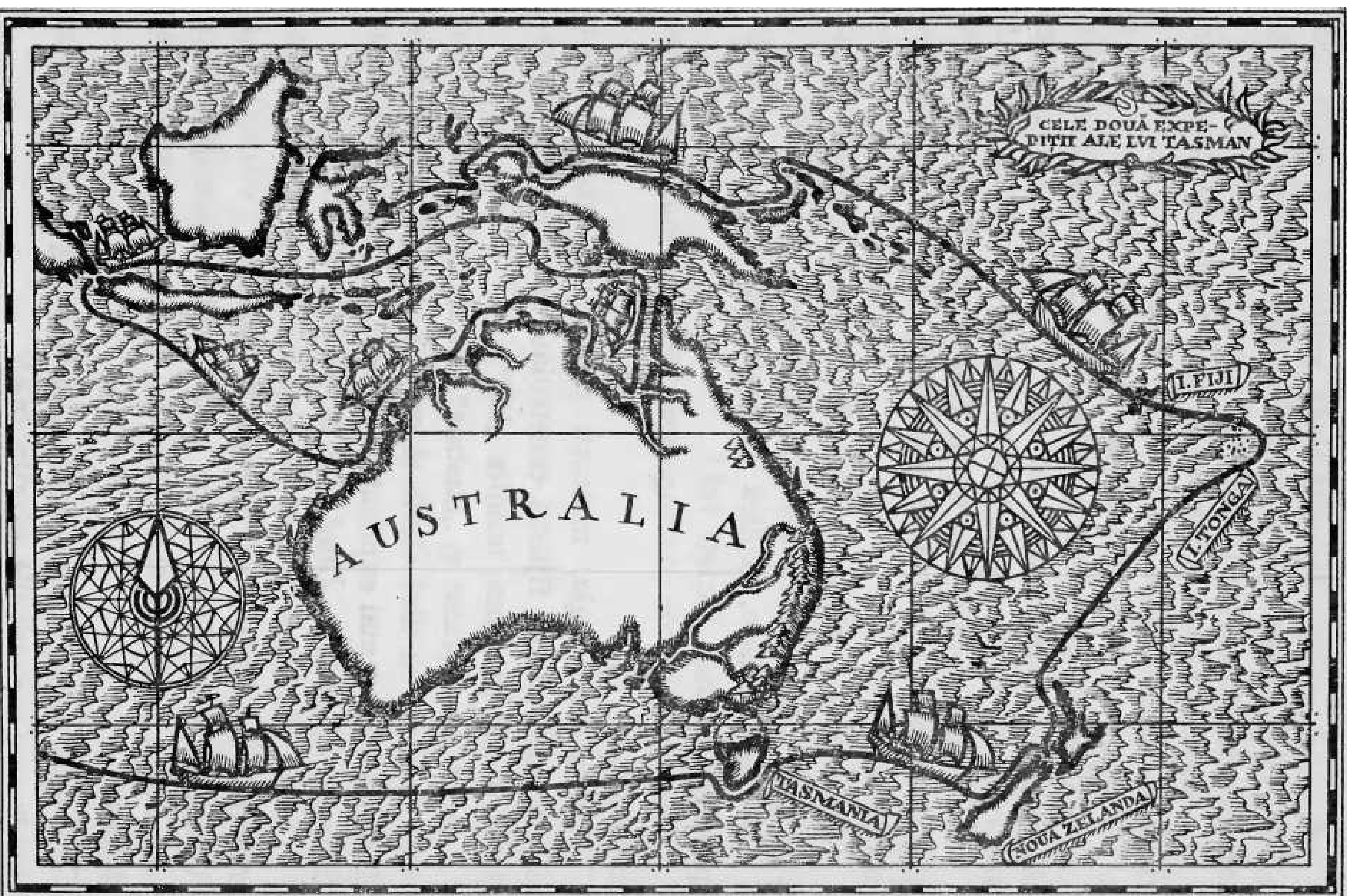
Lipsa păsărilor îi uimi pe olandezi. N-au reuşit să zărească decît puţine exemplare de papagali, viu coloraţi. Indigenii le explicară că pe insulă trăiesc raţe (ga), găini domestice (toa), lilieci şi şobolani, porumbei şi păsări călătoare.

Mai departe, pe o colină pietroasă şi pustie, Tasman găsi preţiosul arbore de santal. Lemnul său frumos, de culoare cafenie-deschisă, conţine ulei eteric aromat, atît de preţuit la chinezi.

Coborînd colina, întîlniră nişte şopîrle verzi, fiecare exemplar atingînd pînă la un metru lungime. Deşi băştinaşii făceau semne că nu sînt periculoase, Tasman preferă să le ocolească. Puţin mai jos însă, Tasman descoperi alt grup de şopîrle. Erau mult mai mici. Indigenii prinseră cîteva. Păreau foarte blînde. Din explicaţiile fijienilor rezulta că micile animale trăiau şi prin sate, fiind denumite ghekko.

---

32 Duv : plante tîrîtoare, care conţin o otravă puternică. Unele specii ating dimensiunile arborilor (n.a.).

CELE DOUĂ EXPE-
DIȚII ALE LVI TASMAN
AUSTRALIA
I. FIJI
I. TONGA
TASMANIA
NOUA ZELANDA

Între timp, căldura devenise insuportabilă. Deşi pătrunseseră din nou în junglă, marinarii hotărîseră să se oprească. Locul de odihnă a fost găsit în umbra unor bananieri şi cocotieri. Martin şi Lus culeseră imediat cantităţi apreciabile de fructe, cu care-şi potoliră foamea şi setea. Întinşi la umbra palmierilor, olandezii aţipiră pe rînd.

Cînd s-au trezit, în apropiere ardea, ca prin minune, un foc, iar indigenii se învîrteau în jurul lui, frigînd pe tăciuni ciozvîrte subţiri de carne. Pe jos se vedeau rămăşiţele unor şerpi negricioşi.

— Asta-i bună! bombăni Lus, adulmecînd mireasma apetisantă de carne friptă.

— Eşti nebun? Nu vezi că negrii „prăjesc” la foc nişte şerpi?

— Ei şi? Carnea şerpilor este excelentă, replică Lus, fugind către foc.

Unde şi cînd mîncase Lus şerpi… rămînea o taină! Ca vînător, avusese, pesemne, prilejul. Actul său „curajos” îi îndemnă şi pe ceilalţi să guste din „friptură”. Spre surprinderea lor, constatară că era de-a dreptul delicioasă.

În timpul acesta, indigenii le-au explicat că şerpii cenuşii trăiau în copaci. Fiind neveninoşi, atingînd pînă la doi metri lungime, ei erau o hrană căutată de locuitorii insulei. Băştinaşii îi denumiseră boa-boa.

Masa s-a încheiat cu lapte de cocos. După soare putea fi ora trei după-amiază. Cercetătorii se puseră în mişcare, pătrunzînd într-o regiune mlăştinoasă. Se aflau în apropierea ţărmului. Terenul cobora în pantă lină. Bălăcind prin smîrcuri rău mirositoare, strecurîndu-se abili prin hăţişurile înalte de bambuşi, oamenii înaintau mereu.

Tasman remarcă lipsa totală a ţînţarilor, ca şi a altor insecte. La un moment dat, ghizii le făcură semne să umble cu băgare de seamă. Înaintînd într-o linişte desăvîrşită, grupul ajunse la marginea unui lac rotund.

Suprafaţa eleşteului era acoperită cu frunze mari, lucitoare, ca date cu ceară.

— Un fost crater vulcanic, şopti Franz.

Tasman aprobă din priviri.

Pe malurile abrupte crescuseră trestii, bambuşi şi alte plante acvatice. Brusc, unul dintre indigeni începu să cînte! Vocea-i de tenor tremura uşor. Melodia părea monotonă şi tristă. Vocalele cuvintelor, neînţelese, erau prelungite uimitor de mult, insinuante, ca o chemare. Din cînd în cînd, cîntăreţul se întrerupea. Toţi indigenii repetau atunci sacadat, şoptind:

— *Aié, aié, Moku!*
Aié, aié, Noa!…

În sfîrşit, negrii tăcură, înfigîndu-şi în pămîntul moale suliţele scurte, pe care le avuseseră tot timpul cu ei.

Olandezii îi urmăreau neliniştiţi, cuprinşi de o uşoară teamă, de altfel inexplicabilă. După cîteva minute de aşteptare taina se lămuri. Pe malul opus trestiile fură date la o parte. Două broaşte ţestoase uriaşe coborîră greoaie panta, pătrunzînd în apă. Negrii îşi zvîrliră mîinile în sus, strigînd cu bucurie: „Moku! Noa! Moku! Noa!”

Broaştele înotau repede, cu capetele scoase deasupra apei. Se urcară pe mal şi, fără sfială, se apropiară de grupul cercetătorilor. Indigenii le primiră într-o veselie zgomotoasă, mîngîindu-le pe cap, îmbrăţişîndu-le.

— Voi puneţi mîna! strigă un negru. Noa şi Moku, broaşte prietene la noi!

Surpriza olandezilor se topi ca prin farmec. Admirînd măreţele exemplare, se lăsară cuprinşi de aceeaşi bucurie, ca şi indigenii. Ciudata joacă dintre oameni şi broaşte ar mai fi continuat dacă Tasman n-ar fi dat semnalul de plecare. Soarele cobora spre apus.

Indigenii se despărţiseră greu de Moku şi Noa. Broaştele rămăseseră pe loc, privind după oamenii care se îndepărtau.

Tulburătoarea întîmplare n-a putut fi justificată nici de indigeni. Cu toate explicaţiile lor, Tasman nu pricepu nimic. Singura interpretare plauzibilă părea să fie îmblînzirea.

Avînd în vedere longevitatea broaştelor ţestoase, acestea deveniseră sacre pentru indigeni. Generaţii la rînd s-au dus să le admire, obişnuinţa transformîndu-se în cult.

Terenul devenea tot mai mocirlos. Vegetaţia rară fusese înlocuită de bambuşi. Treptat, treptat, mlaştina se transformă din nou în pădure. O pădure stranie pentru europeni. Tulpinele arborilor cu coajă neagră se sprijineau pe rădăcini aeriene, avînd forme monstruoase. Aceste rădăcini adventive erau la fel de trainice, ca şi tulpina copacului. Asemenea „proptele” coborau direct şi de sub ramuri.

Olandezii fuseseră conduşi într-o pădure de mangrove. Arborii de mangrove se numeau în limba fijiană „tiri“ şi „dogo“. Din explicaţiile indigenilor, Tasman află că scoarţa arborelui de mangrove conţine un colorant, întrebuinţat de băştinaşi la vopsirea părului şi a ţesăturilor făcute de ei. Din rădăcinile mai elastice se confecţionau arcuri şi unelte de pescuit. Lemnul dădea un combustibil foarte preţios.

Ţărmul trebuie să fi fost aproape. Indigenii începură să se grăbească. Le era teamă de flux, zona fiind inundabilă.

Tasman observă în mîl sute de crabi mici, cenuşii, care dispăreau la cea mai mică alarmă. Din loc în loc, zări şi nişte viermi lungi, albicioşi, ca şi numeroase exemplare de peşti săritori, adaptaţi, se vede, vieţii din mlaştină.

După cîteva sute de metri, olandezii atinseră malul oceanului. Se însera. Corăbiile se aflau departe, la cinci-şase mile. Obosiţi, marinarii căutară un loc unde să se odihnească. Vremea rămînea frumoasă şi calmă. Găsind nişte stînci calcaroase, se întinseră pe ele, moleşiţi.

Băştinaşii nu se liniştiseră însă. Frunzele şi tulpinele de duv, culese din pădure, fură măcinate între două pietre obţinîndu-se o pastă verzuie. Pasta a fost introdusă într-un coş, împletit cu repeziciune din crenguţe de copac. Doi negri săriră în apă, înotînd la cîţiva zeci de metri de ţărm. Clătinînd coşul, indigenii se scufundară pe rînd sub apă. După puţină vreme, la suprafaţa apei apărură peşti numeroşi, ameţiţi de otrava pe care-o conţinea planta.

Băştinaşii dăruiră peştii olandezilor.. Aceştia se bucurară, gîndindu-se la puii delicioşi de trepang[33], aflaţi la un loc cu peştii.

— E timpul să plecăm spre „casă“! glumi Tasman, privind în direcţia navelor.

— Cîteva ceasuri bune de drum, mormăi Martin, toropit.

— Mda! se amestecă şi Franz.

Numai Lus nu părea neliniştit. Îi ajuta, cum se pricepea, pe negrii care împleteau coşurile pentru peşte.

Cînd şi acestea fură gata, grupul se puse iar în mişcare. La apus, soarele învăluise natura într-o mantie transparentă de purpură.

Nu străbătuseră nici două mile, urmînd ţărmul oceanului, cînd indigenii se opriră din nou.

— Aici vine „uga“, spuse interpretul, arătînd spre un pîlc de cocotieri din apropiere.

— Cine este „uga“? întreba Tasman, nedumerit.

— Voi vedeţi? Mare hoţ „uga“!

Deşi oboseala îl tortura din plin, Tasman se lăsă furat de curiozitate. Acceptă, după ce căpătase şi aprobarea celorlalţi matrozi.

Băştinaşii s-au întins pe iarbă printre cocotieri, invitîndu-i şi pe olandezi să facă la fel. Marinarii atîta aşteptau. Căzură ca nişte buşteni alături de negri, mulţumiţi de acest popas neprevăzut. În acelaşi timp, erau însă şi curioşi să afle ce se va mai întîmpla. Impasibili, privind apele oceanului din faţa lor, indigenii aşteptau să vină de undeva „uga“.

Noaptea căzu brusc, pe neaşteptate. Un pescăruş ţipă scurt, vîslind nevăzut prin întunericul cald.

Au trecut minute sau ceasuri? Tasman aţipise aproape, cînd liniştea fu sfîşiată de-un sforăit sonor. Martin căzuse, făcîndu-şi datoria. Localnicii rîseră zgomotoşi. După puţină

---

33 Trepang: animal marin nevertebrat, de forma castraveţilor, numit holoturie, preţios prin calităţile sale culinare (n.a.).

vreme se aprinseră cîteva făclii. Negrii înfipseră în pămînt crengile uscate de mangrove. Lumina dansa acum printre palmierii de cocos. Lus îl trezi ipe Martin, constatînd înduioşat că şi Franz Wisker părăsise liniştit veghea, cufundîndu-se în somnul cel mai adînc.

Tasman se interesă imediat cum îşi procură indigenii focul. Cel mai tînăr îi arătă o bucată de lemn uscat, gălbui, care avea la mijloc un şanţ.

— „Plug de foc“, explică dînsul, zîmbind.

Scoase alt beţigaş şi, introducîndu-l în şanţ, începu să-l frece cu putere. Băţul se aprinse.

— „Uga”! Sosit „uga“! strigă atunci alt indigen.

Tasman privi printre cocotieri, tresărind. Un crab cenuşiu, cu abdomenul roşiatic, se strecura iute printre ierburi, mişcîndu-şi picioarele lungi, caraghioase. La lumina torţelor părea respingător, semănînd mai degrabă cu un păianjen uriaş, căci dimensiunile sale atingeau 20 de cm în diametru. Se îndreptă sigur către tulpina primului cocotier, pe care se căţăra iute-iute. Dispăru sus, în frunziş. După 10–15 minute, o nucă de cocos căzu la pămînt, spărgîndu-se. Apoi alta, şi alta… Crabul reveni pe sol, repezindu-se la fructe. Negrii tăbărîră însă pe el, ucigîndu-l cu suliţele.

— „Uga”, hoţul de cocos, murit trebuie! strigă tînărul indigen, ridicîndu-i trupul în aer şi zvîrlindu-l cît colo.

Spectacolul nocturn avu darul să-i înviorеze pe olandezi. La lumina torţelor, grupul porni repede la drum.

Băştinaşii pricepuseră totuşi că albii se grăbesc. Alergînd, doi tineri dispărură în noapte.

Nu trecu nici jumătate de ceas şi indigenii plecaţi reveniră cu o pirogă de mărime mijlocie. Olandezii se îmbarcară, fiind conduşi cu repeziciune la corăbii. Marinarii de pe nave se cam alarmaseră. Tasman îi linişti cu cîteva cuvinte. Indigenii-însoţitori fură răsplătiţi „regeşte”, împărţindu-li-se numeroase daruri.

Tasman îşi continuă cercetările. Cîteva zile studie recifii

de corali din apropierea ţărmurilor, ca şi activitatea marină a populaţiei.

Numeroasele lagune cu ape liniştite favorizau pescuitul şi vînătoarea. Urmărindu-i pe băştinaşi, Tasman se convinse că erau pescari redutabili şi scufundători neîntrecuţi. Ei îşi procurau astfel produse de valoare: peşte, scoici de sidef, şi chiar perle. Tasman făcu rost de cîteva perle albe, plătindu-le cu un pumn de cuie. Totodată, interzise tuturor marinarilor goana după aceste „pietre preţioase”. Orice conflict ar fi periclitat soarta expediţiei.

Olandezii mai văzură şi broaşte ţestoase marine. Din carapacea lor preţioasă se făceau obiecte de artă şi podoabe: brăţări, inele, măşti purtate la serbări şi altele. Carnea broaştelor servea de hrană populaţiei. Fauna marină a coastelor era dominată în special de rechini. Ca marinar, Tasman auzise poveşti înspăimîntătoare despre sălbăticia lor feroce, dimensiunile fabuloase, primejdia ce-o reprezentau pentru oameni. Suficiente motive pentru a-i aţîţa curiozitatea…

Era şi normal, deoarece abia după două secole oamenii vor afla şi despre existenţa rechinilor „paşnici“, cei mai mari peşti din lume, care se hrănesc cu ierburi sau cu peşti mărunţi.

Pînă una-alta, Tasman şi însoţitorii săi se găseau într-o pirogă cu balansor, departe de ţărm, laolaltă cu 15 indigeni voinici. Fuseseră invitaţi la această partidă de pescuit chiar de şeful tribului, mobilizîndu-se pentru ea pescarii cei mai experimentaţi.

Principala ambarcaţie este secondată de alte bărci mai mici, formînd, se pare, garda de protecţie în caz de pericol.

Pentru a preîntîmpina orice surpriză, olandezii luaseră cu dînşii cîteva archebuze şi pistoale, arme necunoscute indigenilor, privite deci cu indiferenţă.

Cerul senin şi briza molcomă învăluiau oceanul într-o linişte odihnitoare. De la bun început, lui Tasman îi atrase atenţia armamentul războinic cu care veniseră indigenii: suliţe lungi, arcuri puternice, ale căror săgeţi purtau în vîrf

bucăţi ascuţite de rocă vulcanică, verde-măslinie, topoare de piatră, ca şi numeroase măciuci întoarse la capăt, cu cozi alungite, adevărate surprize pentru olandezi.

Odgoanele groase, lungi de cîteva sute de metri, împletite din fibre vegetale, aveau prinse la extremităţi cîrlige mari, confecţionate din uriaşe oase de peşte sau lemn. Tari ca oţelul, ascuţite şi lucioase, cîrligele atraseră admiraţia marinarilor prin măiestria cu care fuseseră făcute. În cîteva coşuri, indigenii aduseseră porci şi cîini, ucişi cu puţin înainte, jupuiţi de piele.

Cînd piroga s-a oprit, se aflau la două-trei mile depărtare de ţărm. În apropiere, străluceau în bătaia soarelui stîncile albe ale recifilor. Deşi apa era limpede, oceanul păstra în adîncuri o culoare albastră-verzuie.

Băştinaşii prinseră în cîrlige porcii şi cîinii. Vîslind apoi uşor, aruncară frînghiile peste bord, capetele lor rămînînd prinse temeinic de copastia pirogii. Pripoanele fuseseră împărţite astfel: unul la prora, două la babord şi două la tribord.

Dacă pînă atunci negrii păstraseră o linişte desăvîrşită, din acel moment tăcerea se sparse. Rîzînd, sporovăind gălăgioşi, indigenii căutau să le explice olandezilor ceva. Printre pescari se aflau însă şi doi interpreţi care participaseră cu o zi înainte la expediţia de pe insulă. Pe unul îl chema Uali, iar pe celălalt Omata.

Uali îi strigă lui Tasman:

— Acum vine „Ogo“. Tare muşcă el din „puaka” şi „koli“. Noi prindem „ogo“, care dinţi lungi, răi are…

— „Ogo“ trebuie să fie vreun rechin, domnule comandant! interveni Lus în discuţie.

— „Puaka“ e porc, iar, „koli“ cîine, completă Franz Wisker, pentru a dovedi că-şi însuşise unele cuvinte din arhipelag.

— Răbdare, băieţi! le răspunse Tasman. Pescuitul abia începe. Ne lămurim noi. După aceea, în dialect, i se adresă lui Uali: Vom fi bucuroşi să-l prindeţi pe „ogo“…

Nici nu termină bine Tasman, cînd piroga fu zgîlţîită

puternic. Unul dintre pripoanele din stînga se întinsese ca o coardă. Barca se mişcă din loc. Indigenii începură să tragă de odgon. După puţină vreme, la suprafaţa apei sări şi prada, lungă de trei-patru metri, albăstrie, cu pîntec alb.

— „Ogo“… „ogo“! strigară băştinaşii, veseli.

Vînatul dispăruse sub apă. Pescarii trăgeau cu nădejde.

Adus lîngă pirogă, peştele fu lovit în cap cu măciucile şi topoarele.

După ce-a fost aruncat în pirogă, olandezii îl putură admira în voie. Gura îi era înarmată cu dinţi lungi şi îndoiţi[34] dovedind cruzime, ferocitate.

În cîteva ceasuri, pescarii reuşiră să umple piroga şi cu alte exemplare de peşti, unele atingînd cinci-şase metri lungime. Pentru a-i omorî, negrii întrebuinţaseră suliţele, săgeţile şi măciucile. Majoritatea „peştilor“ făceau parte dintre rechini. Seara, ca şi a doua zi, olandezii mîncară pe săturate din prada vînată de indigeni.

Dar zilele treceau…

Nerăbdător, Tasman hotărî plecarea. Luîndu-şi rămas bun de la prietenoşii locuitori ai insulei Vanua Levu, olandezii porniră la drum, cu pînzele întinse.

---

34 După descriere trebuie să fi fost agresiva barracudă, de care fijienii se tem cel mai mult (n.a.).

XI. OM ŞI MARE

Continuînd expediţia, corăbiile olandeze se îndreptară spre nord-vest. Atingînd paralela de 5° latitudine, Tasman coti direct spre vest. Peste cîteva zile, întîlni alt grup de insule, înconjurate pînă departe de bancuri de nisip, stînci submarine şi recifi periculoşi. O parte dintre insule căpătară numele de „Insulele Prinţului Guillaume”, altele „D’Heemskirks“. [35]

Jurnalul lui Tasman ne ilustrează complex, cu numeroase observaţii, această zonă a Oceanului Pacific, prin care navele olandeze reuşiră în cele din urmă să se strecoare, întîmpinînd la tot pasul primejdii neprevăzute. Lumina dimineţii plutea încă tulbure pe suprafaţa apei. La timonă, Franz Wisker încerca zadarnic să menţină direcţia navei. Vîntul sufla în rafale scurte, izbind cînd dintr-o parte, cînd dintr-alta velatura. Curenţii de aer vînzoleau oceanul plumburiu. Valurile se formau din toate direcţiile, clocotind, lovindu-se reciproc, împinse parcă din adîncuri. Corabia se scutura mereu sub loviturile rafalelor, aplecîndu-se la babord sau tribord, într-un tangaj continuu.

Recifii coralieri se înmulţeau la fiecare leghe străbătută. Aceste bariere albicioase-gălbui, cu praguri submarine ascuţite, aduceau teamă oricărui corăbier. Din loc în loc, insule negre, vulcanice străpungeau luciul albastru al apei. Un adevărat arhipelag de bancuri de nisip transformaseră suprafaţa oceanului într-o zonă de netrecut.

Franz Wisker făcu zeci de ocolişuri, evitînd locurile pline de primejdii. În cele din urmă, Tasman trebui să reducă viteza, ordonînd strîngerea velelor. Manevra nu se terminase încă. Răsărise şi soarele. Cîteva păsări marine se roteau alene deasupra stîncilor pustii. La un moment dat,

---

35 Datorită informaţiilor lui Tasman despre pericolul bancurilor de nisip, aceste insule au fost ocolite de navigatori timp de peste un secol şi jumătate (n.a.).

nava se lovi de un obstacol submarin. Izbitura cutremură corabia. Franz devie brusc direcţia de înaintare, nepricepînd ce se întîmplase. Nava continuă să înainteze. Tasman controlă interiorul navei, răsuflînd uşurat. Nu se produsese nici o spărtură. Vîntul se înteţi. Întîlniră şi puternici curenţi submarini. Navigînd cu precauţie, Tasman depăşi cu greu numeroasele insule de origine vulcanică, făcînd în jurnal următoarele însemnări: „Am avut noroc. Am scăpat cu corăbiile neatinse din acest arhipelag periculos pentru navigaţie. Cele cîteva insule vulcanice descoperite sînt pustii, neprezentînd nici un interes pentru Statele Generale. Datorită vînturilor, curenţilor, ca şi barierelor de corali locul ar trebui ocolit pe viitor de navele noastre…”

Tot înaintînd spre vest, olandezii găsiră, în sfîrşit, insulele pe care Le Maire le botezase „D’Onthona“, „Jawa” şi „Marken“. Tasman atinsese nordul insulelor Solomon.

Ca popas a ales insula Marken, atrăgătoare prin vegetaţia ei bogată. Tasman nu mai coborî însă pe uscat, interzicînd şi echipajului debarcarea. Hotărîrea aceasta nu contrarie pe nimeni. Marinarii nu duceau lipsă de alimente şi apă dulce, aceasta fiind şi cauza principală pentru care expediţia olandeză n-a avut oameni bolnavi la bord. Ce l-a împins totuşi pe Tasman să ia o astfel de decizie? Poate numai Franz Wisker ar fi fost în stare să răspundă. Deşi lucra permanent la întocmirea hărţilor, observase la comandant o anume nelinişte. Îl trădau lungile ceasuri de veghe, pe care şi le petrecea de obicei pe punte tăcut, scrutînd mereu ceva pe linia orizontului. Ochii i se adînciseră în orbite, dovadă că somnul îl ocolea. Bea vin mult, fără să se îmbete. Devenise parcă mai arţăgos, muştruluind impulsiv, cu sau fără temei, matrozii. Pilotul Franz ştia că marinarii mai pot fi învinşi de tristeţi nebănuite, de dorul chinuitor după cei dragi, rămaşi departe… Poate de aceea îl chemase Tasman cu o seară înainte la dînsul în cabină, înlocuindu-l cu Martin. Îi oferise o oală mare, plină cu vin. Cana din care băuse zăcea golită pe masă.

— Bea, prietene! îl îndemnase comandantul. Închină-ţi gîndul cui vrei. Eu am băut pentru sănătatea voastră şi pentru întoarcerea cu bine la Batavia.

— Eu voi toasta pentru gloria Statelor Generale, dorind izbîndă şi faimă căpitanului Abel Janszoon Tasman!

Tasman îl privise zîmbind, în vreme ce-şi golea oala pe nerăsuflate.

— Mulţumesc, Franz, dar aceeaşi faimă ţi se cuvine în egală măsură, matrozule de la cîrmă! Fără tine am fi zăcut acum pe fundul oceanului. Nu mai spun ce-ar fi pierdut Van Dieman! N-ar mai fi pus mîna niciodată pe admirabilele tale hărţi…

Sinceritatea din glasul lui Tasman îl emoţionase pe Franz.

— Exageraţi, îngăimase, simţind cum ameţeala plăcutei băuturi îi învăluie conştiinţa.

— Prostii! Ai dreptate! Istoria n-are decît să bombăne pe seama noastră. Spuie ce-o vrea! Ne-am făcut datoria. Nu ţi s-a întîmplat niciodată să blestemi în taină soarta ce ne mînă pe oceane şi mări? Ne părăsim mereu fericirile… Rămîn mereu în urmă. Ştii… prima mea soţie a murit fără să mă vadă, Jannetjie s-a stins la Batavia. Nu eram lîngă dînsa. Acum mi-e frică să n-o pierd pe Maria. Sufletul marinarului e ca o velă prinsă de catarg. Tremură, aşteptînd vîntul bun, care flutură, grăbind întoarcerea… Mi-e dor de Maria, băiete! Nu mai am răbdare. Dacă o pierd?

Pilotul nu-şi mai amintea. Îl aprobase, sau nu, pe comandant? Trebuie să fi spus „da“, pentru că altfel ar fi minţit. Nu există marinar care să nu aibă pe cineva drag. Parcă pe dînsul nu-l chinuiau aducerile-aminte?

— Să nu mă crezi laş! izbucnise într-un tîrziu Tasman. Te-am chemat să te rog… Grăbeşte-te! Mînă corabia cît poţi de iute! Cerul ne va binecuvînta dorinţa. Căci nu se poate să se mînie pentru fericirea ce ne aşteaptă la întoarcere.

După aceea, Franz se trezise din nou la timonă. Noaptea se legăna laolaltă cu marea, cu cerul şi stelele. La un

moment dat i se năzări că pe punte dansează năluca sprinţară a unei tinere jawaneze. O recunoscu. Îi îndrăgise pentru totdeauna chipul fermecător, umerii, ochii. Ar fi vrut s-o strige. Un nod uriaş i se opri în gît, tăindu-i respiraţia. Inima se pomi să bată ca o nebună… Ca o nebună… Şi fără rost.

Tasman nu părăsi totuşi mica insulă Marken pînă nu luă legătura cu indigenii. Aceştia i-au vizitat pe olandezi cu o barcă, aflînd că albii au nevoie de carne, fructe şi păsări. Băştinaşii, scunzi de statură, aveau pielea capului mult mai închisă la culoare decît locuitorii insulei Vanua Levu sau Amsterdam. Erau însă tot aşa de prietenoşi, arătînd mult respect străinilor pe care-i vizitau. Purtau drept îmbrăcăminte nişte şorţuri vegetale strînse pe mijloc, avînd nările străpunse de inele mari, confecţionate din carapace de broască ţestoasă sau din lemn moale.

Tasman reuşi foarte greu să se înţeleagă cu dînşii. Pînă la urmă, indigenii au adus de pe insulă sute de nuci de cocos, banane, trei porci şi cîteva găini. Olandezii le dădură în schimb pînzeturi, mărgele de sticlă şi altele.

Spre seară, olandezii plecau din nou la drum. După patru zile, îi întîmpinară alte insule. Aceleaşi stînci negre sau bariere de corali străjuiau ţărmurile. Vegetaţia tropicală era dominată de păduri întinse de palmieri. Popasul scurt aici, îl ajută pe Tasman să facă unele observaţii asupra băştinaşilor cu care luă contact. Indigenii erau complet negri, iar părul inelat nu mai era creţ, ca la populaţiile întîlnite pînă atunci. De asemenea, nasul lor era mult mai puţin aplatizat. Negrii umblau goi-puşcă, purtînd pe picioare şi braţe inele şi brăţări sculptate. Predominau desenele geometrice. Tatuaje bizare le acopereau chipurile. Nici de data aceasta Tasman nu coborî pe uscat.

Întrebuinţînd fel de fel de dialecte, Tasman reuşi să se înţeleagă cu indigenii veniţi la bord. „Schimburile comerciale” s-au redus însă la cîteva coşuri cu nuci de cocos.

Călătoria continuă spre vest. Cu insula „Pescarilor”,

olandezii se apropiară şi mai mult de Noua Guinee. S-au oprit şi lîngă această insulă, fiind în scurt timp înconjuraţi de numeroase bărci. Indigenii nu oferiră însă olandezilor decît o cantitate mică de „sagu” – un fel de palmier care face fructe. Se părea că este singurul aliment pe care-l aveau. Marinarii le-au repetat cuvintele, anieuw şi aufi, care în limba insulelor Solomon însemnau cocotieri şi păsări. Băştinaşii au priceput cu greu. Plecară pe uscat, de unde s-au întors cu cele cerute de corăbieri. Noile cunoştinţe erau negri ca hotentoţii şi ciudate tatuaje le acopereau chipurile, părul fiindu-le pudrat cu ipsos sau ocru; oase groase cît degetul mic le străpungeau nările.

Părăsindu-i şi pe aceşti indigeni ciudaţi dar prietenoşi, Tasman navigă direct spre Noua Guinee. Ajunse în extremitatea ei orientală, apropiindu-se de Noua Islandă. Continuă drumul de-a lungul ţărmului nordic, pînă întîlni micile insule Garana şi Moa. Aici făcu un popas, cumpărînd 6 000 de nuci de cocos şi cam 100 de coşuri cu banane pentru nevoile celor două corăbii. În schimburile cu băştinaşii, olandezii folosiră numeroase cuţite făcute din cercurile butoaielor, pe care le lustruiseră cu pilitură de fier. Fură împrospătate, în acelaşi timp, proviziile de apă dulce.

Lăsînd în urmă insulele Garana şi Moa, corăbierii porneau, de fapt, spre ultima parte din frumoasa lor călătorie.

Totuşi, înainte de a vedea cum a ajuns Tasman în Batavia, să ne oprim puţin asupra cercetărilor întreprinse de-a lungul coastelor Noii Guinee.

Aparenta grabă cu care Tasman cercetează Noua Guinee ne-a atras atenţia încă de la început. Însemnările din jurnal sînt rezumate numai la stricte observaţii geologice sau geografice. Aceeaşi stranie comportare ne este ilustrată şi prin cercetările realizate asupra insulelor din sudul sau nordul Noii Guinee: insula „Pescarilor“, Garana şi Moa. Scurtele popasuri de pe aceste insule par să fi fost făcute mai mult din motive de aprovizionare.

Noua Guinee fusese cercetată şi de alţi corăbieri înaintea lui Tasman. Olandezii auziseră poveşti înspăimîntătoare despre războinicii insulei, care se arătaseră foarte puţin primitori. Poate de aceea Noua Guinee era supranumită şi Isla de la Mala Gente – Insula Oamenilor Răi. Tasman procedă în consecinţă. Evitînd contactele mai strînse cu indigenii insulei, îşi uşura ducerea la bun sfîrşit a expediţiei, fără să aibă complicaţii sau pierderi umane. Tactica sa se dovedi înţeleaptă.

Navigînd mereu de-a lungul ţărmului, Tasman ocoli extremitatea nordică a Noii Guinee şi continuă să înainteze spre sud, paralel cu uscatul. După calculele lui Franz Wisker, Noua Guinee se situa exact între ecuator şi 12°5’ latitudine sudică şi de la 130°50’, la 151°30’ longitudine estică. În vreme ce pilotul îşi completa cu măiestrie hărţile, Tasman descria lapidar în jurnalul său coasta ondulată a pămîntului, ca şi numeroasele golfuri şi insule întîlnite. Considerînd că orice popas este inutil, iar sarcina strict geografică a expediţiei pe deplin atinsă, Tasman îşi îndreptă corăbiile spre Jawa.

Fără să mai întîmpine dificultăţi, cele două nave olandeze „Heemskerk” şi „Zeechen“, aruncară ancorele în raza portului Batavia în ziua de 15 iunie 1643. Călătoria durase nouă luni şi ceva, terminîndu-se cu bine. Tasman dovedise din nou, pe bună dreptate, calităţile sale de strălucit navigator[36].

---

36 Jurnalul pe care Tasman l-a ţinut în timpul călătoriei a fost publicat pentru prima oară în 1860, în Olanda. Cartea purta titlul : „Jurnalul lui Abel Janszoon Tasman. Călătoria din 1642 spre pămîntul sudic necunoscut". Deşi Jules Verne scrie „Istoria marilor descoperiri” după 1860, el consideră jurnalul călătoriei lui Tasman ca pierdut. Iată însă că în anul 1896, la Hobart, capitala Tasmaniei, „Societatea Regală” publică sub semnătura lui James Backhouse Walker o traducere completată de studii biografice : „Abel Janszoon Tasman, his life and voyages”. În anul 1898, la Amsterdam, sub semnătura lui J. E. Heeres, apare o nouă lucrare : „Jurnalul Iul Abel Janszoon Tasman”. Aceşti doi autori au la baza lucrărilor lor „Jurnalul lui Abel Janszoon Tasman”, publicat în 1860 (n.a.).

Marea expediţie a demonstrat că Noua Olandă nu este o parte a continentului sudic şi că nici măcar nu este situată în apropierea acestuia. Atunci ce putea fi Noua Olandă? Un continent unic? Un arhipelag uriaş?.

Nici Tasman n-ar fi fost capabil să răspundă. E adevărat că importantele sale descoperiri destrămaseră o parte din misterul ce înconjura Continentul Sudic. Dar atîta vreme cît Ţara lui Van Diemen – insula Tasmania de mai tîrziu – rămînea o peninsulă, iar Ţara Statelor – Noua Zeelandă – un pămînt care făcea parte din uscaturile lui Le Maire, aflate pe undeva, lîngă Capul Horn, pentru contemporanii lui Tasman, orice ipoteză trebuia să fie admisă. Ideea unui continent unic prindea rădăcini, avîndu-se în vedere că nici Noua Guinee nu figura pe atlase ca o insulă. Noul continent, ale cărui contururi rămîneau încă necunoscute, îl va obliga pe guvernatorul Van Diemen să ia şi alte măsuri. Ele se vor concretiza chiar în anul următor, 1664, cînd Abel Janszoon Tasman şi Franz Wisker vor fi trimişi intr-o nouă expediţie. Pînă atunci să ne oprim însă puţin asupra căpitanului Tasman.

Se refugiase în golf de cîteva zile. Jonca malaieză, cu trei pînze triunghiulare, părea o biată jucărie, uitată de Dumnezeu şi de oameni. Marinarul o ancorase aproape de ţărm, stînd la bordul ei într-o deplină singurătate. Ce nelinişti îl goniseră pe Tasman acolo? Faima cîştigată după întoarcerea din ultima expediţie ar fi trebuit să-l aşeze în mijlocul unor prieteni gălăgioşi şi veseli. Sau poate lîngă Maria Van Diemen, aceea care-i jurase iubire pînă la moarte…

Nici una din aceste bucurii nu fusese trăită de strălucitul navigator. Părăsise Batavia la puţin timp după sosire, fără să spună nimănui încotro pleacă.

Poate de secole aţipise vulcanul la marginea golfului singuratic. Străjuia cu trupul său conic un braţ albastru de

mare, înfipt ca o lamă în ţărmul stîncos. Ierburile se căţăraseră lacome pînă sub cratere, ocolind grupurile palmierilor zvelţi, dornici de înălţimi. Iar sus, tocmai sus se răsfrîngea o buză prăpăstioasă de stînci cenuşii, poroase. Cine ştie ce val de lavă incandescentă, revărsîndu-se din crater, încercase cîndva să coboare spre apele golfului limpezi şi calme! Golful răsfrîngea în adîncuri cerul siniliu, prin care vîsleau păsări albe, cu aripi lungi. Un ţărm negricios se repezea abrupt la cîţiva metri deasupra apei. Fiordurile miniaturale îşi împletiseră dantela de jur împrejur. Soarele cădea spre apus, înflăcărînd orizontul. Departe, pe mare, fluturau pînze de foc. Acoperit cu marama aurie a apusului, golful tăcea, parcă în toată pacea şi tihna lumii.

„Acum vor începe să picure stelele. Vor pluti scînteind pînă-n zori, laolaltă cu nişte coline domoale şi chipuri pierdute pentru totdeauna. Poate visez şi nu-mi dau seama. Imaginea de colo trebuie să fie un chip de fată, aşteptînd ceva la fereastra unui pension. Dincoace pluteşte pe ape mormîntul bietei Jannetjiie. Luceafărul serii se va odihni lîngă crucea micuţă pînă dimineaţa. Ah! Cerule! Îţi mulţumesc pentru fărîma asta de lumină vie, aprinsă întru amintirea ei… Nu, asta nu poate fi «Engel»! Corabia morţii n-are ce căuta aici! Mi-ar trebui musonul de toamnă să-i sfărîm catargele, să-i sfîşii velele, s-o arunc printre stînci negre de lavă solidificată. Hei! Căpitane Tasman! Întoarce roata cîrmei! Nu vezi că nava va face ţăndări fereastra la care aşteaptă un chip de fetiţă? Banda, tribord! Crucea şi luceafărul serii s-au prins de bompres… la prora! Întinde mîna! Aruncă-le înapoi în mare. Nu! Nu mai ajung la prova! Liane arămii mi-au încolăcit braţele, şi inima, şi gîndul… Stînca aceea e o veche statuie florentină. Oamenii i-au spus Maria. Dar nu e fecioara Maria. E o stîncă. Voi trece cu «Engel» peste ea. Apoi mă voi duce să caut tot aurul şi toate bogăţiile lumii. Mă voi întoarce s-o fac la loc… din aur, argint şi perle… Maria, Mariaaa…”

Strigătul lui Tasman, bolnav, pe puntea micii sale jonci,

trezi ecouri în noapte. Cîţiva pescari japonezi au pătruns în golf. Căpitanul alb a fost dus la Batavia, unde se zbătu între viaţă şi moarte aproape o lună. Doctorii guvernatorului Van Diemen n-au reuşit să afle cum se numeşte boala lui Abel Janszoon Tasman.

Şi nici Maria Van Diemen n-a mai venit să-i spună că-l aşteaptă. Se măritase, plecînd în Olanda.

Mîhnit pînă la durere, Tasman reuşi totuşi să se stăpînească. Munci cu pasiune alături de Franz Wisker, completînd hărţile, revăzînd jurnalul ţinut la bord, întocmind un lung raport asupra expediţiei. Urmaseră, desigur, plictisitoare convorbiri cu guvernatorul şi consiliul Companiei. Dar Abel Janszoon Tasman, impetuos şi volubil, făcu faţă tuturor obligaţiilor, strălucind de fiecare dată. Cuceri, împreună cu Franz Wisker, recunoştinţa tuturora şi cîteva pungi cu aur. Deveniseră cunoscuţi amîndoi în lumea marinarilor, printre negustori, comercianţi şi chiar la palatul guvernamental, unde Van Diemen îi chema de cîte ori avea ocazia. Căci dincolo de relaţiile strict personale, acum încheiate avantajos pentru el, Van Diemen îl respecta pe Tasman.

Importantele realizări ale expediţiei înscriseseră o pagină glorioasă în istoria navigatorilor olandezi.

Pe guvernator îl frămînta totuşi ceva: „Noua Olandă era, sau nu un continent unic?” Trebuia să se verifice dacă în dreptul golfului Carpentaria nu exista vreo strîmtoare care duce spre sud. Către Ţara lui Van Diemen, recent descoperită de Tasman. Pornind de la aceste considerente, la Batavia se organiză o nouă expediţie.

În primăvara anului 1644, trei corăbii erau puse sub comanda lui Abel Janszoon Tasman. Ca pilot principal fusese luat din nou bunul şi devotatul Wisker. Navele se îndreptară spre golful Carpentaria[37].

---

37 În legătură eu această expediţie nu s-au păstrat decît două documente: scrisoarea lui Van Diemen către directorul Companiei

Călătorind de-a lungul ţărmurilor marelui golf, corăbiile străbătură aproape 3500 kilometri, de la 12° latitudine sudică şi 137° longitudine estică, pînă la 23°45’ latitudine sudică şi 113°5’ longitudine estică. Expediţia s-a întors la Batavia în acelaşi an. Harta executată de comandantul Abel Tasman şi de Franz Wisker *dovedea că toate pămînturile descoperite de olandezi sînt părţi ale unui continent unic – Noua Olandă.*

Abia peste un secol şi ceva, Baas şi mai ales căpitanul James Cook vor îndrepta erorile comise de Abel Janszoon Tasman.

Căpitanul Abel a mai făcut numeroase călătorii comerciale, cumpărînd şi vînzînd mirodenii. Investi în aceste afaceri bani buni şi cîştigă mai mulţi, astfel că reuşi peste vreo doi ani să-şi cumpere o navă de 150 tone, un bric sprinten, cu două catarge. Expirîndu-i apoi contractul, el dispăru din Batavia, nu însă înainte de a se fi certat năprasnic cu guvernatorul Van Diemen. Acesta considerase ultima expediţie din golful Carpentaria un eşec.

Calme sau vînzolite de furtună, albastre, cenuşii sau învăpăiate de zorii dimineţilor, amestecîndu-se cu întunecimile din înalturi, purtînd pe creste fărîme aurii de lumină, mările şi oceanele îndepărtatului Răsărit chemau alţi oameni. Bătrînii marinari ştiu cîtă frumuseţe şi cîte bogăţii se ascund pe acolo, fie pe fundul lagunelor de unde se scot perle, fie pe uscaturile înconjurate de apă, acoperite de păduri nepătrunse. Tasman se refugie, undeva, în mijlocul indigenilor din Filipine…

Anii au trecut. Din cînd în cînd, o mînă nevăzută aprindea lumînări la mormîntul bietei Jannetjie. S-a mai zvonit că Maria Van Diemen ar fi primit în Olanda perle şi aur – o ultimă şi inutilă răzbunare a marinarului, iar fiica lui Tasman devenise cea mai bogată femeie.

---

olandeze a Indiilor de Est şi o hartă întocmită de Tasman şi pilotul său principal, Franz Wisker (n.a.).

Dar toate păreau a fi poveşti, trecute din gură în gură, din corabie în corabie. Căci marinarii scornesc mereu legende, asemănîndu-şi vieţile cu tainica lume a mării. Cu atît mai mult în epoca aceea îndepărtată, cînd, după mărturiile unui istoric al navigaţiei, adesea omul crede că plăsmuirile imaginaţiei sale pot deveni un joc posibil, o realitate; de aici credinţele în existenţa fabuloasă a unor pămînturi şi poveştile extraordinare, socotite, în general, ca şi reale.

Poate că bricul „Maria“ s-a scufundat în cine ştie ce furtună, poate că Tasman a cerut vreunui matelot de la bord să-l ducă într-o dimineaţă pe punte, căci el era bătrîn şi neputincios. Poate că atunci a dat ordin pentru ultima oară să se înalţe o velă albă, să fluture în vînt ca o aripă de pescăruş… Şi poate că sufletul său a fluturat alături de ea, peste întinderile albastre, undeva, departe…

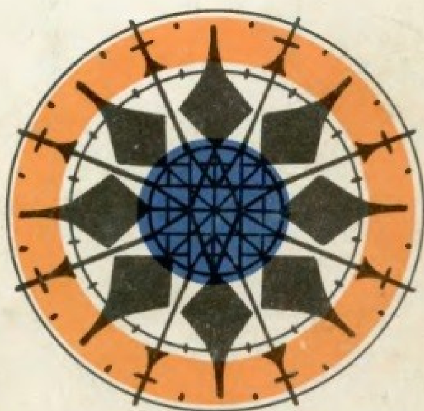
Cine ştie?

Abel Janszoon Tasman a murit în 1659, dar unde şi în ce împrejurări, istoria nu ne-o mai spune. Peste trei ani, adică în 1662, s-a clădit în Amsterdam un nou Standthouse, vechea primărie fiind distrusă de un incendiu. Printre ornamentele noului palat, se afla şi un planiglob tăiat în piatră. Într-un colţ al lui erau trecute descoperirile căpitanului Abel.

Dacă vreodată, prieteni, peste mulţi ani, cineva dintre voi are să poată colinda oceanele şi mările lumii, să treacă negreşit pe lîngă ţărmul insulei Tasmania. Dar să nu se oprească acolo. Spre Noua Zeelandă se află o mare, numită Marea Tasman. O vînzolesc neîncetat vînturi aspre, bezmetice, de parcă sufletul marelui navigator nu şi-ar găsi niciodată liniştea. Şi-atunci, acela dintre voi, care va fi călător, să cugete o clipă la viaţa marinarilor de odinioară. Viaţa lor semăna cu zborul albatroşilor singuratici. Cînd pier

între două maluri, păsările lasă în urmă, pe ape, doar cîteva pene albe, să plutească aşa, amintind celorlalţi că ei nu mai există.

Lei 4.75

EDITURA TINERETULUI